

LEVÉLTÁRI FÜZETEK

Bács-Kiskun megye

X.

LEVÉLTÁRI FÜZETEK

Bács-Kiskun megye

X.

Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat
Levéltárának kiadványai

Szilágyi Tibor

**SZÉLSŐSÉGEK
KECSKEMÉT IDŐJÁRÁSÁBAN**

Kecskemét, 1993

A sorozatot szerkeszti:
IVÁNYOSI-SZABÓ TIBOR

ISBN: 963 7236 03 1 X
ISSN: 0238-8847

Kiadja a Bács-Kiskun Megyei
Önkormányzat Levéltára
Felelős kiadó: Dr. Iványosi-Szabó Tibor igazgató

Tipográfia: Szöllősi Béla

I. Bevezető

Szélsőségekre hajló éghajlatunk egyik sajátossága a tél hőmérséklet- és csapadék alakulásában is megnyilvánul. Szélső esetben előfordulhatnak nagyon hideg, vagy mérsékeltlen meleg, nagyon száraz, vagy nagyon csapadékos hónapok, rövidebb-hosszabb ideig tartó időszakok.

A szélsőség fogalma magában rejti az átlaghoz viszonyított túlzott, nagymérvű eltérést.

A meteorológiában (*klimatológiában*) *nagyon hidegnek* minősül télen (*december, január, február*) az a hónap, amelynek középhőmérséklete a sok évtizedes átlaghoz viszonyítva legalább 4 fokkal alacsonyabb, hidegebb. *Nagyon meleg* viszont az a hónap, amelynek havi középhőmérséklete 4 fokkal magasabb, melegebb az átlagtól. *Mérsékeltlen hideg, illetve meleg* hónapok esetében az átlagtól való eltérés 2 és 4 fok közötti.

Kecskeméten a december havi középhőmérséklet sokévtizedes átlaga 0,5 fok. A januáré -1,8, a februáré pedig 0,2 fok. A három téli hónap, a téli évnegyed hőmérsékleti átlaga -0,4 fok.

A legalább 4 fokos negatív eltérést, vagy anomáliát figyelembe véve 1901-1990 között 7 ilyen december volt (1902, 1925, 1927, 1933, 1940, 1948 és 1963), s ez 8% rel. gyakoriságot jelent. Ezekben a hónapokban a középhőmérsékletek -4,4 és -5,9 fok között voltak.

Ugyancsak decemberben a 90 év során csak 3 nagyon meleg december volt (1915, 1916 és 1934). 4,5, 5,1 és 5,2 fok havi középhőmérséklettel.

Ezekben az évtizedekben 10 nagyon hideg január volt (1901, 1905, 1914, 1940, 1942, 1947, 1954, 1963, 1964 és 1985), -5,8 és -9,9 fokok közötti középhőmérséklettel (11 %). Nagyon meleg január 9 évben volt, 2,2 és 4,8 fokok között (1916, 1919, 1920, 1921, 1927, 1936, 1948, 1983 és 1988), s ez 10 % előfordulást jelent.

A kilencven februárból 11 nagyon hideg, -4,5 és -9,7 fokok között (1901, 1917, 1922, 1929, 1932, 1940, 1942, 1954, 1956, 1963 és 1985). Előfordulásuk gyakorisága 12 %. A 8 nagyon meleg február 9 % gyakorisággal, 4,2 és 6,2 fokok közötti középhőmérsékletekkel

(1910, 1925, 1926, 1966, 1974, 1977, 1989 és 1990 években) fordult elő.

A három téli hónap, a téli évnegyed hőmérsékleti átlaga $-0,4$ fok. Ha ez esetben is figyelembe vesszük a -4 fokos eltérést, 7 ilyen nagyon hideg télről beszélünk 90 év alatt (1928-29, 1939-40, 1941-42, 1953-54, 1962-63, 1963-64 és 1984-85), $-4,4$ és $-5,6$ fokok közötti középhőmérsékletekkel. (8 % gyakoriság.)

Előfordultak viszont olyan telek is, amikor az egymást követő hónapok is nagyon hidegek voltak. Így 1963. december és 1964. január. Nagyon hideg januárt nagyon hideg február 6 ízben követett. (1901, 1940, 1942, 1954, 1963 és 1985), s ez 7 % gyakoriság.

4 fokos pozitív eltérésű évnegyed még nem fordult elő a 90 év során.

Nagyon meleg decembert (1915) nagyon meleg január (1916) csak egyszer követett. Nagyon meleg január után nagyon meleg február még nem fordult elő.

A tél szigorúságát, zordságát kifejezhetjük pl. a *zord napok számával* (amely napokon a minimum hőmérséklet ≤ -10 fok). Ezeket az adatokat megfelelő helyen szövegben és táblázatban közöljük.

Tényként említjük, hogy 1901 és 1990 közötti évek téli hónapjaiban 1927. december 22-dike volt a leghidegebb, ekkor $-24,2$ fokig süllyedt a hőmérséklet. 1942. január 24-én $-33,0$ fokot, 1929. február 11-én ugyancsak $-33,0$ fokot mutattak a hőmérők, hacsak rövid időre is. Ezek szélső, legalacsonyabb hőmérsékleti értékek. Az említett időpontokban vastag hótakaró borította a talajt, s ezért is alakulhattak ki ezek az erős lehülések.

Az elmúlt 90 év téli hónapjai alatt a legmagasabb hőmérsékletet 1915. december 10-én mérték, $16,2$ fokot. 1921. január 14-én $17,0$ és 1966. február 22-én $20,3$ fokot ért el a hőmérsékleti maximum. Az átlagértékek alapján ilyen magas hőmérsékletek április második felében és május elején várhatók.

Tárgyunk másik fontos eleme a csapadék, és ezen belül is a hócsapadékból származó hótakaró. December hónap csapadékátlagja 41 mm. A legtöbb december havi csapadékösszeg 122 mm volt, 1909-ben. A legkevesebb pedig 1 mm, 1972-ben. Januárban az átlag 28 mm. A legtöbb január havi csapadék 77 mm volt, 1987-ben. A legkevesebb pedig 2 mm, 1925-ben és 1964-ben. Február hónap csapadékátlagja 31 mm. A legtöbb februári csapadékösszeg 104 mm volt, 1969-ben. A legkevesebb pedig 0 mm, 1949-ben.

A téli évnegyed csapadékátlagja 100 mm. A legtöbb, téli évnegyedben hullott csapadék 212 mm, 1909/10 telén. A legkevesebb pedig 20 mm, ez 1948/49 telén hullott.

Az évi összes csapadéknak átlag 19 %-a a téli évnegyedben várható (tavasszal 25, nyáron 30, ősszel 26 %).

A legtöbb 24 órás, tehát 1 nap alatt lehullott csapadék 1909. december 21-én 31,0 mm volt. A januári maximum 25,5 mm, 1948. január 8-kán, 1921. február 4-ikén pedig 41,0 mm volt a legtöbb napi csapadékmennyiség a téli évnegyed hónapjaiban.

A téli csapadék gyakran hó formájában hull. Sok évtizedes mérések, megfigyelések adataiból megállapítottuk, hogy a decemberi csapadéknak 38, a januárinak 61 és a februárinak 46 %-a hócsapadék. De még novemberben is 16, márciusban pedig 31 %-ban hó alakjában érkezik a csapadék.

A hó hatszögletes jégkristályokból álló pelyhek tömege. Változó nagyságuk (0,1-1,0 cm) rendszerint a hőmérséklettől függ. A frissen hullott hó a felszínen lazán halmozódik föl. Mivel sok levegőt tartalmaz, igen jó a hőszigetelő képessége. Ezért is fontos az őszi vetések védelmére a kellő vastagságú hóborítás. A hótakaró alatt, a talaj felszínén — ha még nem fagyott talajfelszínre hullott a hó — fagy-pont körüli a hőmérséklet, s ez kedvező a vetésekre, mert a talaj tárolt hőjéből semmi sem vezetődik a hótakaró felszínére. De ez a körülmény jó a hóolvadáskor is, mert az előzőleg már fagyott talaj nem képes az olvadó hólevet magába fogadni, s különösen hirtelen olvadás esetén fennáll a belvízveszély. Az ilyen olvadákvíz káros hatásai, következményei közismertek. Természetesen az is nagy kár, hogy e víztömegből csak kevés tározódik a talajban. Tekintélyes hányada párolgás, elfolyás következtében elvész. Pedig ennek a téli csapadéknak igen nagy a szerepe, jelentősége, mert ez a vízmennyiség tározódik a talaj mélyebb rétegeiben, s a nálunk gyakori aszályos időben a növények részére kellő nedvességgellátást biztosít, különösen tavasszal, a növények gyors növekedése idején.

A frissen hullott hó víztartalma általában annyi csapadék—mm-nek felel meg, ahány cm a friss hó vastagsága. Pl. 1,0 mm csapadék-vizet szolgáltató havazás 1 cm hóvastagságot eredményez. 1 m³ friss hó átlagsúlya tehát 100 kg.

A hó idővel összeroskad, sűrűsödik. A nappali olvadás és éjszakai fagyás hatására a hófelszín eljegesedik, sűrűbb lesz. Ilyenkor m³-kénti súlya is növekszik.

Természetesen nem minden hócsapadék marad meg hóborítás-ként a talaj felszínén. A lehullott hócsapadék megmaradása a havazás intenzitásától, a felszín és a levegő hőmérsékletétől függ. Amennyiben megmarad a hóborítás, kialakulhat pl. a *hólepel*, amikor a talajfelszínen megmaradt hócsapadék vastagsága nem éri el az 1 cm-t. *Hótakaró*ról akkor beszélünk, amikor a talajfelszínen 1 cm, vagy ennél vastagabb összefüggő hőtömeg halmozódik föl. Amennyiben a hóborítás folyamatossága megszűnik és kisebb-nagyobb területeken már a talajfelszín is kilátszik, *hófolt* megjelölés használatos.

Az erős szél megbontja a laza hóborítást. Egyes helyekről elfújja, máshol fölhalmozza. Ez a jelenség a *hófúvás*, amely *hótorlaszt*, *hóbuckát* eredményez.

A hótkaró — mezőgazdasági jelentőségén túl — a téli sportolás lehetőségeit is fölkinálja. De gondot is okozhat a havazás, a tartós hótakaró. Gonduljunk csak az eltakarítására, a közlekedésben, szállításban, a hónyomásban, a növények esetleges kipállásában, gyors olvadás esetén a belvíz-, árvízveszélyben stb. várható következményekre, károokra. A zord, havas telek a családok- és az államháztartás pénztárcáját is érzékenyen érintik.

Itt jegyezzük meg, hogy a hóvastagságmérések meteorológiai előírás szerint minden reggel 7 órakor történtek — és történnek ma is. A hójelentésekben szereplő és az ábráinkon is látható hóvastagságok mindenkor az azon a napon 07 órakor, cm-ben és cm beosztású megfelelő hosszúságú mérőléccel történnek.

Rendszeres, szabályszerű meteorológiai mérések, megfigyelések és adatfeldolgozások 1901-től folynak Kecskeméten. A hóvastagság méréseket azonban csak az 1921/22-es téltől végzik. Ábráinkon közöljük 1921/22-től 1990/91-ig a minimum hőmérsékleteket (*1944-45 telén a minimum hőmérsékleteket nem mérték*) és a hóvastagság naponkénti adatait. Látható ezek között hosszantartó, vastag hótakarójú és nagyon hideg tél is (pl. 1942-43, 1963-64), de hómentes, enyhe tél is (pl. 1958-59, 1989-90.).

A XVII. századtól kezdve bemutatunk néhány (*sok feljegyzésből, adatból kiválasztott*), szélsőségesen hideg, vagy meleg telet Kecskemétről, vagy környékéről. Olyanokat, amelyek zord hidegükkel, tartós hótakarójukkal, vagy éppenséggel szokatlan melegükkel és ezek következményeivel nevezetesek voltak, vagy ilyennek ítélték azokat. Érdeemes megismerni az elmúlt idők néhány kirívó esetét. Már

csak azért is, mert helytörténetünk részei voltak, netán kihatottak az akkori társadalmi, gazdasági életre is. Nem utolsó sorban meteorológiai vonatkozásai (pl. az előfordulások gyakorisága) okán is. Tárnyilagos, számszerű adatokkal nem tudták rögzíteni a tél milyenségét. Viszont a hatást, következményeket igen.

A korábbi évszázadokban rendszeres mérések, megfigyelések nem voltak. De a Bács–Kiskun megyei Levéltárban őrzött naplók, levelek, jegyzőkönyvek, majd később az újságok, szakfolyóiratok rögzítettek feljegyzésre érdemesnek tartott történéseket. Többen is írtak egyik–másik eseményről. Nagyon sok adat hiányos, vagy hiányzik. Ennek több oka is van. Egyrészt korábban kevesen voltak az „írástudók”, akik pontos és részletes leírásokat készítettek volna. A városi, megyei közigazgatás fejlődésével azonban egyre inkább szükségessé vált bizonyos események, jelenségek leírása, magyarázata. Ezekből már fontos, az időjárásra is vonatkozó eseményekről értesülhetünk. A hiányos, vagy hiányzó feljegyzések másik, szomorúbb oka a városunkat is többször pusztító tűzvészekben, s nem utolsó sorban a háborúk kártételeiben keresendők. Ezek során számos, értékes anyag is megsemmisült, s az ezekben leírtak számunkra már örökre ismeretlenek maradnak! Nagy kár értük!

A fellelhető anyagból a vonatkozó szövegrészeket szó szerint idézzük. A zárójelben lévő közlések: kiegészítések, pl. dátumok, SI rendszerre (*B. I.*) történt átszámítások, helyesbítések, irodalmi utalások, stb.

Az eseményeket a történeti forrásokkal, adatokkal kezdjük. A XX. század mért, észlelt adatait szövegben, táblázatban, ábrákban adjuk közre, de ismertetünk az akkori eseményekről szóló tudósításokat, följegyzéseket is. Számos esetben nem közöljük a teljes szöveget, csak a tárgyhoz szorosan tartozó leírást. Ezt a szövegrészben ... jelöli.

II. Levéltári forrásanyag

1600/01.

Igen lágý tél, oly szárazság követte, hogy a kutak, források kiszáradtak, füvek elszáradtak... (*H. I. KL. 1900. jún. 3.*)

1606/07.

... januárban virágok kinyíltak... (*KK. 1936. febr. 16.*)

1607/08.

Lágý tél, februariusra minden kizöldült.. (*VU. 1862. febr. 16.*)

Lágý tél, ugy hogy februariusba már a' legkorábbi virágok is kivirítottak... (*HM. 1822. 29.*)

1624/25.

Januárban oly kellemetes volt az idő, hogy az év első hónapjában a pacsírták daloltak és ez a derős idő megmaradt. (*KK. 1936. febr. 16.*)

1650/51.

... száraz és lágý tél, száraz meleg lett a nyár is. (*K. 1900. máj. 6.*)

1661/62.

Felette hideg, havas tél, csak januarius 8-ig tartott. Rettenetes jegek és oly áradás volt a Tiszán, Dunán, ritka párja. (*M. S.*)

... el következvén az nagy Tél 1662. esztendőben az emberek marhájok el fagyván hadták el az Pusztát velem edjüt (*Sz. K.*).

1676/77.

...kemény tél nagy inséget hozott az Alföldre, így Kecskemét környékére is... (*B. J.*)

Nagy éhség vólt városunkba... (*T. J.*)

A kemény tél miatt kákagyökéren tengődött a lakosság és sok ember éhen halt... (*K. J.*)

1678/79.

Február 19. Vad ludak jövének az hideg tél után, de csak kóvályogtak szegények az uccán... (*H. J. II.*)

1682/83.

1683-ra forduló hasonló hideg s tartós tél. 1682. októberében kezdődött s következő márczius utoljáig tartott. A Dunának szörnyű jeges áradása lett. (*M. S.*)

1684/85.

...télben a széna és szalma igen-igen szűk és drága volt, ugyannyira, hogy egy öl (*az általában egyforma magas és széles szénakazal, 1,896 m hossza*) szénát folyvást vettek 10 forintokon. Hó igen nagy volt. Tavaszon rettenetes sok cserebogár volt, ugyannyira, hogy sok helyen erdőket és szőlőket ettek meg. A búzának igen szűk termése volt, ugy annyira, hogy a szegénység éhhel halóvá leszen... (*M. S.*)

1708/09.

...Szt. Mihálykor (*szeptember 29.*) beállt a hideg fagyos tél... (*VU. 1862. febr. 23.*)

1708-ban roppant hideg időjárás jelentkezett a megelőző forró után. (*H. I. Fk. 1890. XVIII.*)

1708-ban ember állat sokat szenvedett a hideg miatt. (*B. J.*)

1709. január. A tél hallatlanul kemény volt. A fák tönkrementek. Pestis a tél szigora folytán keletkezett élelemhiányból. (*R. A. 1970.*)

Következik az 1709-ik év, melynek kezdete rendkívül nagy hóval és hallatlan erős hideggel, tavasza iszonyu vizáradásokkal nyara pedig guga halálnak nevezett dögveszélyes ragállyal lett nevezetessé... (*H. J. Századok. 1868.*)

...ezen 1709-dik év jellemzésére hiteles egy koru adatokat képesek vagyunk idézni, melyek szerint az emberek közt lévő, sok és nagy háborúságot és nyomoruságot az Ég is nagyon szaporittya mind hallhatatlan nagy hideggel, mind sok és nagy havak iszonyúságával, melynek mind a kettőnek mássát az emberek oly könnyen nem látták, hallották... A többi között minenkutánna ez a nagy hideg Vizkereszt napján (*január 6.*) estve felé kezdődött, ugy annyira elterjedt, hogy a miatt — az égi madarak, hollók, varjuk, csókák

és apró madarak a fákról fagyva hullottak... a hideg a szőlőnek és Dió fáknak igen ártott... (H. J. IV.)

...az 1709-dik esztendőben kemény és hosszú Tél volt, melyet kedvetlen Nyár követett... (R. A. 1970.)

1722/23.

Az 1723. esztendőben nemhogy a Duna beállott volna, de ami nagyobb, oly gyönyörűségesen és mindenkinek tsudálkozására méltó langy időkkel mult el a tél minden részében tölünk, hogy még ingyen jeget sem láttunk, sem még hóval, vagy kemény szelekkel sem terheltettünk úgy hogy nyárnak lehetett volna inkább mondani a télt, vagyis tavasznak semhogy télnek. Bő esztendő is volt ez... (KK. 1936. jan. 29.)

1725/26.

...december 8-10-én, mielőtt a föld megfagyott volna, igen nagy havazás volt, a hó meg is maradt s a tél folyamán megnagyobbodott. A hó olyan nagy volt, hogy az erdőkben is embermagasságot ért el, s csak miután megülepedett, voltak az utak járhatók... Kecskemét vidékén, ahol a szarvasmarha a szabadban telet át... ezidén néhány 1000 állat elpusztult... (R. A. 1970.)

...az elmúlt Kemény Télben minden juhok eldőglöttek... (BKmL. 3. levelek. 1675-1725.)

1739/40.

A télnek kemény volta miatt, mely épen Mindszent havának (október) elein kezdődött, pünkösöd havának (május) közepin alig a tavaszt éreztük. A honnan lett aztán marhadöglés, és a gabonának szüksége... (M. S.)

1739/40.

Nagy tél volt az 1739 évi pestis után következő esztendőben is, amikor sok jószág el pusztult... (Sz. K.)

Igen hideg tél. Marhák fagytak meg a szekér előtt. Sör, bor eczet megfagyott a pinczékben... (VU. 1862. márt. 2.)

...kemény „nagy” tél volt... (Sz. K.)

1750/51.

A tél szokatlanul szigorú, a tavasz árvizes volt az Alföldön. Télen a nyulakat kézzel lehetett fogni, a farkasok az istállóig tola-
kodtak... (M. S.)

...a nagy hóban az Alföldön kézzel fogták a nyulakat, a farkasok az istállókra támadtak... (B. J.)

1758/59.

Meleg tél; február elején a legyek már széltébe röpködtek. Szt. György nap ((*április 24.*) előtt két héttel a réteket már szántották... (VU. 1862. márt. 2.)

1774/75.

Ebben az évben körülbelül november közepén nagyon zord, havas tél köszöntött be, kitartva egészen február közepéig, emellett nagy volt a hiány élelemben, szénában, amelyből így egy nagyobb öl ára 100 rajnai forintba került, ugyanis a juhok nagy tömegét már három hónapja — a hó miatt — szénával kellett tartani. Február 15-én kezdődött a Duna áradása — ugyanis a hó és a jég hirtelen olvadásnak indult — annyira, hogy mindkét partot elöntötte a víz és mindenhol a környéken hatalmas károkat okozott. A jégtől a Duna medrében összegyűlt víz a városokat, mezővárosokat és a falvakat elöntötte... (F. HD.)

1777/78.

Kikelt az idő die 22-a Januarii este hat óraker pláne az égen villámlás; már 8. januarban lehetett szántani. (K. J.)

...januárban sok villámlás, Pál napján (*január 25.*) oly meleg, hogy a gyerekek a vízben széltében járkáltak s május elején a cse-resznye megért... (VU. 1862. márt. 2.)

1778/79.

Ez az év (1779) igen szigorú volt, a roppant hideg miatt, amely száraz volt. Mégis az a szerencse, hogy a hideg előtt, itt a mi részinken bőven hullott hó, de ez aztán tavasszal csak csekélyen áztatta meg a földeket és vetéseket és ezért nagy szárazság volt az új évtől kezdve egészen a nyár végéig. (F. HD.)

1779/80.

Oly erős tél, hogy márczius végén se láttatott csira... (. *K. J.*)

1781/82.

Ezen a télen kivált 13-17 februarii oly nagy hidegek voltak, mineműek ritkán esnek. Az Urvacsorában lévő bor a pohárban megfagyott és jeget kellett inni. József napja (*márczius 19.*) felé oly havak estek, hogy sokáig szánon jártak. (*M. S.*)

1782. február közepén a nagy hideg következtében az urvacsora bora is befagyott a kehelybe. (*B. J.*)

1783/84.

Ennek az évnek (*1783*) a vége felé kemény tél kezdődött és noha december 27-én, 28-án és 29-én meleg déli szél fújt, amitől a hó rohamosan olvadni kezdett, mindazonáltal 30-án és a következő napokban a tél ismét szerfelett szigorú lett, a növekvő összetapadt hóban csak gyalogosan lehetett menni. (*F. HD.*)

Január. Ezen esztendőben irgalmatlan hideg volt... (*B. J.*)

Ezen esztendőnek irgalmatlan januariususa volt... (*K. J.*)

1786/87.

Januárban szántottak, februárban a mezők virággal teljesekek és martius végén a szőlőgerezdek már láthatók... (*VU. 1862. mart. 2.*)

1788/89.

1788. év ősze is igen meleg volt; annyira megért a szőlő, hogy mustját az édességtől inni alig lehetett. December 13-ától azonban a következő évi február 17-ig szokatlanul hideg tél uralkodott, sok ember fagyott meg, sok a hideg miatt elnyomorodott: a farkasok elszaporodtak és seregesen támadtak a falvakra. (*H. I. Fk. 1890. XVIII.*)

December 20-án olyan magas hóesés volt, hogy reggel a felkelő emberek nem tudták az ajtókat kinyitni, a magas hó miatt... (*KK. 1936. febr. 16.*)

20-ik decembrisben és az azt követő napokban oly nagy hó esett, hogy az emberek miatta nem mehettek... (*K. J.*)

A hideg miatt igen sok ember megfagyott s a farkasokkal nem birtak... (*B. J.*)

Ezen esztendőnek eleire való rövid jegyzetek: *I-ső*, Deczember 13-ik napjától fogva ad. 17. jan. tartott kellemetlen hideg amilyenre senki, még az astronomika jegyzések sem emlékeznek, számtalan embert megvett, vagy tagjaiban megnyomorított szélyel az országban: kivált a táborozó katonák és eleséget költöztető szekeresek ezen hidegnek legtöbb kárát vallották. E hidegségben a farkasok úgy elszaporodtak, hogy seregestől mentek a falukra és károkat tettek...

2-dik. A téli nagy hóból mindenfelé nagy vizáradások lettenek. Mindenféle dolgok megdrágodtak, kivált szük lévén a széna és abrak, a lovak és szarvasmarhák hallatlan áron költenek...

3-dik. A mult ősszel (1788) volt szüret tökéletességre menvén, oly édesek voltak a borok mindenfelé, hogy alig lehetett inni. A bor ára úgy felment, hogy egy öreg cseber (*kb. 85 l*) 12 rf. vala... (*Ke. J.*)

November 12-én Gyöngyösre indult a házfőnök atya. A levegő mérsékelt volt, aztán hirtelen — a vásár idején — (*november 25, Katalin napi vásár*) télire változott és elviselhetetlenül megfagyasztott mindent, csak rövid enyhülés volt a tél egész idején. Ekkor támadtak a betegségek különböző fajai, amelyek sokak lelkét az örökkévalóságba vezették a következő hónapokban...

December 28. Bőségesen esett a hó és a nagy szél viharossá tette a levegőt. Több napon át — még jó ruhában is — tűrhetetlen volt a téli hideg.

Január. Amikor a nagyon hideg idő volt, a különböző betegségek nemei szedték áldozataikat... (*F. HD.*)

Egyes helyeken kiveszett a vetés a hó alatt... (*HM. 1882. I.*)

1794/95.

Deczember: A vendégek szobáiba két takarót, népiesen „Paplan”-t és „Madracz”-ot szerzett be a házfőnök atya. Ez az év szerfelett havas és szigorú volt, egész május elejéig. Emiatt a széna erősen rothadt. Ebben a hónapban (*1795. január*) sok birka lába elfagyott a kemény hideg miatt. (*F. HD.*)

Ezek miatt lett a' gabona szükség, melyet nevelt az is, hogy 1795-ik esztendőben oly nagy és hosszú tél lett, hogy Gergely napig (*március 12.*) a juh és a szilaj lovak is folyvást takarmányon voltak 13 hétig; elromlottak ez alatt a gazdák jószágjaik elannyira, hogy tavasszal, általában gondolva, fele jószág sem maradt meg, ekkor

ment fel elsőben egy véka (*kb. 25-30 l*) buzának az ára 2 forintra, egy véka zab 1 forint 30 krra... (*T. J.*)

Január... minden barom istállóra szorul, még tsak a' szilaj ménes is, appetitusuk pedig mindenféle takarmányhoz olly nagy vagon... (*I. B.*)

Január 25. A' Januariusi kemény hideg szelek, és sok havazások, szinte minden utat járhatatlanokká tevének. A' kik Pestre akartak menni, kéntelenítettek vissza térni. A félegyházi postalegény utjában megfagyott... (*R. A. 1970.*)

1795-ben a januári szelek hófúvásokkal torlaszolták el az utakat, s a félegyházi postalegény megfagyott a pesti utban... (*I. B.*)

Olyan szörnyű tél volt minémüre még a krónikák sem emlékeznek. A hó egy singnyi (*62,0 cm*) vastagságra nevedett, a fák ennek terhe alatt lenyomattak. A farkasok a havon felakadtak, sok emiatt életeket vagy tagjaikat elvesztették; 14 hetekig (*tartott*). (*M. S.*)

1795-ben a hó terhe alatt a fák ugy letörtek, hogy csak a' törzsük maradt, a' farkasok a' hóból ki sem tudtak szabadulni... (*B. J.*)

1799/1800.

December 18-án és a következő napokon heves széllel bőséges hó esett, amely elzárta az összes idevezető közutat. Innen az utazók csak életveszély vállalásával folytathatták a megkezdett útjukat. Hakkelmon Ignác úr a dunavecsei sóraktárba nem tudott eljutni, ezért hozzánk fordult ezen hónap 28. napján. Amíg a kemény idő tartott, egészen a hóolvadásig nem indulhatott utnak...

1800. január. Bőséges hó esett 18 napon és éjjel, erős széllel egészen 5-ig. A helyzet olyan súlyossá vált, hogy az utakat minden felől elzárta és csak veszélyt vállalva lehetett útra kelni az embernek a legközelebbi pusztára is. Ezért sok kár, nélkülözés keletkezett, amíg Isten megszüntette a bajt. Minthogy sok marha elpusztult, a mészárszék bérlői és társaik ezért titkon ezeket az állatokat friss húsként, fontonként 3 polturával számolva, el akarták adni. Az álnokok bűne 18-án reggel kiderült. A városi hatóság több mint harminc mázsa húst ásatott el a városon kívül. Január 20-án — minthogy az út járhatatlan volt — a Tisza partjához szállítandó keményfát vágták ölszámra.

Január 23-án búcsút mondott Haccelmon (sic!) Ignác úr, a Dunavecsei Sóhivatal preceptora, aki 28-tól várakozott indulásra, va-

gyis hogy az út járható legyen. Eddig nálunk vendégeskedett kocsi-
jával és két lovával... (F. HD.)

Kemény tél, még a kutak is befagytak; a föld fagya 120 napnál
tovább tartott... (VU. 1862. mart. 2.)

1802/03.

...január 12-én erős délkeleti széllel megérkezett fagy bőséges
hóval lepte be a földet. Ezt a betörést sűrűn hasonló jellegű újabb
szélrohamok, hóviharak követték, egészen február 13-áig. E napon
tetőzött a hideg és három lábnyira (96 cm) emelkedett a hó vastag-
sága. Varjak és harkályok, sőt Kecskemét környékén juhok, apró
marhák is elpusztultak... (R. A. OMSzLt. 8/b. 8.)

Február 22-én és 23-án nagyon hideg volt és oly bőségesen esett
a hó, hogy az emberek a saját tanyájukra sem tudtak kimenni a
városból. Március 7-én kezdődött a vásár (Gergely napi, március
12.). Felettből esős és sáros idő volt, alig lehetett embert látni... (F.
HD.)

1812/13.

November végén hirtelen nagy hideg keletkezett, mely a nagyon
bőséges hóesés folytán nem hogy enyhült, hanem inkább napról-
napra erősödött. Ekkor az állatokat az istállókban kellett etetni,
jóllehet széna alig közepesen termett, sok gazdának alomja sem volt
azért és az erős hosszas hideg miatt az állatok főleg a juhok közt
vész ütött ki nem kis gazdasági kárral, melyet még a legjobb gazdák
is megéreztek... (R. A. OMSzLt.)

Januarius. Szüntelen tartó igen kemény téli hónap. 25. Jan. a
legkeményebb hideg. A kutak befagytak. A hó tartott és szánut volt;
ámbár kevés hó esett. (S. J.)

Február. A két hónapja tartó erős hideg 4-én annyira kemény
volt, hogy ezen a napon nem kevés barom pusztult el... (F. HD.)

Februarius. Kemény volt 10. Febr. Ekkor kezdett el mulni a tél
olvadt lassan lassan; és egész végig szépidők jártak. 20. déltől fogva
éjjelenként kis fagyok voltak. A hónap vége felé már jó út volt. A kis
gyermekes hurutosak köhögősek voltak. A tél tartott hóval ad. 13.
Dec. 10. Febr. És így 8 hétig és 3 napig.

Martius. Szép száraz hónap. 10-18 fagyos hidegekkel voltak.
Kivált 13. Mart. Igen nagy hó esett, mely egy néhány napig tartott.
Esső nem volt. Betegség nem uralkodott. (S. J.)

1815/16.

Az 1816-ban Januariusnak 29-ik napján történt irtóztató fergegnek egy szemmel látott tanu által készített leírása:

Hives szellő kezdte Vasárnap az az 28-ik Januariusban alkonyodáskor fujdogálni, melly egész éjtzaka meg nem szünt. Még 29-ikben az az Hétfőn reggeli 8 órakor valamely rend kívül való tünémenyről annyival inkább nem gondolkodott senki, mivel Pál-fordulása (*január 25.*) Olta a' tavaszhoz hasonló, igen engedelmes, hó nélkül való idők jártak; ugyan azért a' szél hová tovább, mind inkább serénykedett, és hidegedett, mégis az al-földön a' szabad ég alatt telelni szokott barmok bátorságába való helyzetetéséről a' gazdák nem gondoskodtak; mivel még senki is őseitől nem hallotta sem írásban nem találta; hogy iljen rend kívül való, itélethez hasonló hideg és havas fuvatag az al-fődet ostromolta volna... Reggel nyolcz és kilencz óra között Szörnyü zugással és sebességgel megindult az éjszaki szél, melly az ablakokat szünet nélkül úgy rezzengette, mint valamely menydörgés... Ezen borzasztó üdö bizonyosan a Kárpátusi havasokból rontott ki a' Sikra, melly is Pest Vármegyében Czepléd, és Szolnok–Abony között Kezdődván, öszve járta Heves Vármegyének Tisza–melléki járást; de a' Jászságnak tsak széleit nyalta... kevesbbé kegyelmezett Pest Vármegyének Kecskeméti járásában és a' Kis–Kunságban... Eggyátaljában az egész 1816-ik esztendő rendkívül sanyaruságos, csapásokkal teljes esztendő volt. Egész Februarius szenvedhetetlen hideggel, mellyhez Martiusban a' nagy és szüntelen szelek járulván, nem tsak az alföldön, hanem majd egész Európában a' buza vetéseket kivesztették és az az után következett gabonának szörnyü drágulását okozták... A' Tiszának emberi emlékezet óta nem volt olly nagy áradása, mint ekkor. 29-ik Martiusban az árvizeken támadott habok a' Szolnoki Töltésen keresztül tsapván azt több helyeken úgy elszaggatták, hogy két vagy három napig a' kotsiknak által járása megszünt, annak újabb bizonyosságára, hogy a' Tisza árjának nem akár mitsodás töltések állhatnak ellent... (*G. L.*)

...az a borzalmas vihar, amely 1816. január 29-én és 30-án csaknem egész Magyarország légkörében tombolt, és számtalan jószágot, elsősorban a hideget nehezen viselő juhot elpusztította, belső és külső épületekben aránylag kisebb kárt tett, inkább csak tetőket tépett föl, cserepeket vert le és havat szórt a padlástérben helyenként egészen ellepve betömte azt... Ennek a télnek az a szomoru

nevezetessége, hogy a talajviz csaknem egész Magyarországon ellepte a gabonaraktárakat, a kamrákban jelentős kárt okozott. Csak pálinkának lehetett végül is kifőzni az átázott gabonát. E szomorú tapasztalat után milyen okulást vonnak majd le a templom, raktár, csűr építők, az idő fogja megmutatni. Mert nem sok remény van rá, hogy a nedvesség az alacsonyabban lévő helyiségekből a nyár előtt eltávozzék... (R. A. OMSzLt.)

Január 29-én olyan bőségesen hullott a hó, hogy Kecskemét csaknem minden szomszédos településsel való közlekedése megszakadt. Magában a mezővárosban sok helyen a házakból nem lehetett kijönni, mert a hó betemette a kapukat. Reggel a templomunk — máskor tele néppel — üres volt és a kerítésen belül a havat a szél kupacokba hordta, amely megakadályozta a templomba való bejutást. Ebben a hóviharban csak magában Kecskemét területén négyezer juh pusztult el. Részben a szél vízbe hajtotta őket, ahol megfulladtak. Másik részük megfagyott — és amit tudunk öt pásztorral együtt. Február 22-én az idő, amely ezen hónap 1-től igen hideg volt, elkezdett enyhülni. Az enyhe széltől a hó elolvadt, de nem kár nélkül. Ugyanis elöntötte a víz a szántók mélyebb részeit és a kecskeméti pincéket. A mi pincénket is, csakugy mint másokét... (F. HD.)

...Az 1816. év tavaszán József nap (március 19.) előtti zivataros éjszakán olyan hó esett a három város (Cegléd, Kecskemét, Nagykőrös) felett, hogy az alacsonyabb ereszekbe fogódzott és a fakémenyek úgy nyujtogatták nyakukat a hó alól, mintha mindjárt alá akartak volna fulladni. Sok birka, sok bárány elveszett, sok szalmán kitelelt borju megfagyott, csak a szamár rázta le magáról egyedvüleg az oda fagyott havat, és mint ma is ugy van: kár legkevesebb történt a szamarakban... (K. 1873. máj. 3.)

1823/24.

Januarius. Gyenge Hónap volt, hó nélkül, néha egy kis esső hóval elegyest de soká nem tartott, úgy hogy a marhák kint legelhettek. Hideg nem volt benne.

Februarius. Szép és gyenge Hónap: esső, hó nélkül való; két első hete egy kevéssé hidegebb, a hátulsó két hete igen szép és kellemetes; fel száradt az ut. Már a Hónap utolján vetettek árpát: de essőt kívántak az emberek. (S. J.)

1824/25.

Januarius. Az egész Hónap gyenge hó nélkül és eső nélkül való volt. Kétszer esett benne kis hó, de az alig tartott 3-4 óráig, aztán elolvadt; az utakon sár nélkül lehetett járni. Egyszóval az egész Hónap nem téli, hanem tavaszi forma volt.

Februarius. Az egész Hónap száraz és hó és eső nélkül való volt, úgy hogy télinek nem lehetett mondani; a d. 11-14. igen nagy szelek futtak, melyek a homokot egészen meg rontották. A hónap vége felé már szántottak, vetettek... (S. J.)

1829/30.

November 10-re olyan hideg lett, hogy a fagyott földön kocsival lehetett fuvarozni. Ez az idő 25-ig tartott, amely napra (*november 25. Katalin napi vásár*) vásárt hirdettek de a fagy miatt kevés eladó és vásárló gyűlt össze. Egész hónapban hallatlan hideg volt... (F. HD.)

November 13. kezdett fagyni és három napig száraz fagyok voltak. 16. án este elkezdett havazni, D. 17, 18. pedig annyi hó esett, hogy az egész földet befedte és egész Hónap végéig tartott ki hideggel fagygyal és valóságos tél lett egész Hónap. A Marhákat télire szélyel kellett verni 14. nov... (S. J.)

...Novemb. 24én meg fagyott oly erőssen, hogy a' szekér kerekeket a' piatzon kelle télére a' sárba fagyva hagyni... (I. B.)

December. A mult November 16dik napján kezdődöt havas tél az egész Deczembenben tartott igen nagy hidegekkel. Különösen nagy hidegek voltak d. 4, 8, 9 és 27. Deczember. A Hónap végén pedig oly szörnyü havak estek, hogy nagyobbra senki sem emlékezett. 11, 14 R fokok (-14, -17 C fok) voltak... (S. J.)

Az 1829-ik esztendő November 16-án esett le a hó és tartott az 1830-ik esztendő Martius 24-ig... (T. J.)

...Volt az igen nagy tél, mely 18 hétig tartott úgy, hogy Erzsébet napján (*november 19*) esett le a hó és tartott Gyümölcsoftó Boldogasszonyig (*március 25.*)... (D. I.)

Január 3-án olyan bőséges hó esett, hogy a tanyákra nehezen lehetett kijutni. Az az út, amely máskor két óráig tartott, most tíz órába került. Január 28-án nagyon hideg idő volt, 23 fokig (-28,7 C fok) süllyedt a hőmérő. Február 24-én 4 arasz (1 arasz kb. 23 cm) hó esett, heves széllel. Akár üresen, akár teherrel utaztak a tanyákra, keresni kellett az utat. A téli idő 19 hétig tartott, olyan hidegekkel,

hogy a nyolcvanéves öregek sem emlékeztek ilyenre. Április. A hosszabb hó- és jégolvadás miatt a földművesek a hónap elején kezdték el a szántást és a tavaszi vetést. Néhányan április végén fejezték be a munkát. (*F. HD.*)

...A Jelenlévő 's rendkívül való Havas Télnek tekintetibül a' Tüzellő fát, ha ne talán a Nagy Olvadás eljönne, a' megtörténhető járhatatlan Utak végett és távolról Fát fuvarozni nem lehetvén, meg határozottatott, hogy a Város Háza szükségére megkivánható fa mennyisége a' Nagy Talfájában azon a helyen a hol a' Fák veszni térnének vágatni rendeltetett... (*BKML. IV. 1505. 2.*)

A Város Darabantjai folyamodó leveleknél fogva azért könyörögnek, hogy minekutánna azon véghetetlen kemény Tél majd minden fizetésüket a fűteni valóra elvitte, ezen tekintetből egy kocsi fűteni való fával segítettessenek fel. Ezen rendkívüli Tél uralkodása tekintetéből folyamodóknak egy egy kocsi Rőzse a Szent Lőrinczi erdőből adatni rendeltetik... (*BKML. THJ. 1830. 243.*)

...Kecskemét gyümölcsstermelésére az 1829/30. év tele hozott nagy csapást, amely oly szigorú volt, hogy majdnem az összes gyümölcsfák kifagytak; azonban a lakosság szívós kitartással csakhamar kipótolta a szenvedett kárt... (*E. N. I.*)

1829/30-ban Halason a „nagy télben” 20 hétig nem mozdult meg a hó. A kinttelelt jószág rakásra hullott... (*N. C. L.*)

Az 1829/30-i tél alatt a' papok melegített tégladarabokat vittek magukkal a templomba, hogy kezük dermedtségét enyhítsék.... (*B. J.*)

...régi szölleinkben az emlékezetes 1829/30-ik évi nagy tél által elrontott ezernyi sok alma- és körte fák... (*H. J.*)

... a mostani éltesebb koruak előtt eléggé emlékezetes nagy tél, előttem csak is mint gyermek előtt az, a kitünő tárgyak emlékezetesei; jól emlékszem, hogy azon év tavaszán városunk szőlőseiben mily roppant gyümölcsfa pusztítás volt, voltak kik 10-20 sőt több öl (*1 öl kb. 3,42 m³*) fát vágattak csupán gyümölcsfákból. Meg kell jegyeznem, hogy azon korban oly óriás gyümölcsfák voltak Kecskeméten, hogy egy darab körte vagy almafa 2-3 szekér gyümölcsöt adott; szilva fák voltak, melyek magassága az 5 öl (*1 öl = 1,896 m*) meghaladta; helylyel találkoztak almafák, melyek ágaik kiterjedése — térkerülete 30-35 öl volt. Bár ismerek néhány db. 50 v. 60 éves fát, melyeknek térkerülete 20-26 öl; de hogy oly óriásokká váljanak egykor, mint az ősök fái, alig hiszem. Az akkori roppant sok fa

elpusztulásának okát a közhiedelem az akkori hideg télnek tulajdonította, úgy hogy az közbeszéddé vált... (Cs. J. KG. 1873. jún. 15.)

Martius. A hó és a tél tartott egészen József napig (március 19.), ekkor kezdett olvadni és engedni, de azért a hó a mezőkön még tartott és tsak 23. 24. 25. Mart. volt lágy idő alatt ment el egészen a hó. A nagy hóból nagy vizek nem lettek, mert a föld egészen elitta. (S. J.)

1842/43.

Január. A hónap első öt napján a téli hideggel együtt éjjel–napal esett az eső. Ettől olyan sáros lett az út, hogy az erős lovakat is csak erővel lehetett elhajtani. Február. Ebben a hónapban csaknem minden nap sütött a nap. Az embereket ez sétára ösztönözte és a meszelést hamarabb megkezdték... (F. HD.)

...ekkor gyertya szentellő (február 5.) igön jó napos volt, az után jobb–jobb idők voltak. Februariusba sose volt fagy, sár volt. Mátyás napján (február 24.) iboja is. Sóska volt a pijacon... (BKML. KVTI. IV. 1627/a. 1248/1869. D. L.)

1848/49.

...A kegyetlen tél szabadságharcunk történetéből ismeretes... (B. J.)

Hogy 1848-ról milly szigorú tél ment át, szabadságharcosaink ama hősei tudnák elmondani, kiket az a szabadban való tartózkodás lepett meg... (H. I. Fk. 1890. XVIII.)

1852/53.

December ... e hó első fele gyenge tiszta időjárással folyván le még a legkésőbbi buza vetéseket is jó állapotban helyezé, vannak ugyan esetek, hogy imitt amott a buza vetések megrosdásodtak, néhol a féreg tett kárt, átallyában azonban jóknak lehet mondani. A barmok ugyan szétoszlottak, de magánosok heverő jószágaikat saját legelőjükön minden takarmány nélkül csupa legeltetésből tartják fen... (BKmL. IV. Szolgbir.)

...az időjárásból tekintve az 1853. év több tekintetben nevezetes előttem, mert Február 20-ka táján még a fekete kadarka vesszőjét megvágva könnyezett mely bár később szokott lenni ugyan a hó végén a cseresznye, barackfélék körtefák mind virágosak voltak;

Márciusban kivétel nélkül majd minden gyümölcsfa elvirágzott...
(Cs. J. KG. 1873. márc. 16.)

1869/70.

...December 29-én fagyott meg a sártenger, mely az egész őszi örökös esőzésből származott. Ekkor a Tisza mellékfolyóinak áradása 40 négszögmérföldnél (*1. n. mérföld = 69,78 ha*) nagyobb területet borított be. Átment a hideg a következő esztendőre is... (*H. I. KNKN. 1896.*)

Januariusban hó, utoljára fagyott, februariusban hó esett... (*D. I.*)

Február. E hó igen hideg volt és sok hó esett... (*J. S.*)

...Februárban F.K.-hoz voltunk híva vadászatra. Csak úgy tudtunk haladni az izsáki és a köncsög-ágasegyházi uton, hogy a gondos házigazda hatókrös szekérrel törette föl az utat... a derékig érő hóban a vadászok nem sokra jutottak... ugyanezen évben a hófúvás többkilométer hosszú és félkilométer széles roppant torlaszt emelt a város déli részén. Az eltemetett utak közül nagy erőfeszítéssel szabaddá tették a kiskőrösi utat és sokáig azon bonyolódott le a forgalom... (*KK. 1940. febr. 17.*)

1871/72.

1871. November 23-án az akkor még új építésű Beretvás vendéglő előtt a nagy-kőrösi utcán ló dőglött bele a fölázott agyagos sárba. (*H. I. KNKN. 1896.*)

...már karácsonykor nálunk 20 fok (*-25,0 C fok*) körül járt a hőmérő higánya a nulla alatt... (*M. S.*)

Január első hetében esők jártak, de január 11-én megrekedet a vasuti közlekedés a hófúvás miatt, sok utas szorult Kecskeméten... (*J. S.*)

Január 13. A legutóbbi napokban esett hó oly magasra nőtt, illetőleg oly nagy hófúvások származtak a leesett hóból, hogy a vasuti közlekedés Kecskeméttől lefelé teljesen fölakadt... (*KL. 1872. jan. 13.*)

1872/73.

December 1. Időjásárunk folyvást a legszebb, valóságos meleg tavaszi napok járnak, az őszi vetések kitünőek, a legelők a legszebben kizöldültek... (*KL. 1872. dec. 1.*)

December 15. Az őszi vetések a rendkívüli kedvező időjárás folytán oly kövérek és annyira megnöttek, hogy legnagyobb részét juhokkal legeltetik, vagy kaszálni kell. (KL. 1872. dec. 15.)

...december végén a temetőben virágozott a sok mezei növény, még január közepén is sok helyt támadt aggodalom az iránt, miként lesz beszerezhető tél folyamán a nyári szükségletre megkívánható jégkészlet. Kecskemét ekkor volt kénytelen néhány Waggon jeget behozni. Fölkapottak a jéggyártó gépek... (M. S.)

...az 1872/73. tél hideg és fagy nélkül folyván le, a közegészség érdekében nélkülözhetetlen jégmennyiséget a külföldről (Csehországból) kellett drága pénzen beszerezni; a tavasz hives és rendkívül esős lévén, a különben szépen indult vetések fejlődésére ártalmas, az emberek és hasznos házi állatok egészségére pedig veszélyes következésű lehet, mivel a hives időjárást hirtelen felváltó hőség követte. Már a tavasz elején számos esetei fordultak elő a skarlát himlőnek kapcsolatban torokgyíkkal, melyek főképp a gyengébb korosok közül igen sok áldozatot ejtettek. (K. 1874. febr. 1.)

...időjárásunk az egész hónapban (január) lanyha és nedves volt... a bemutatott orvosi jelentés szerint a közegészségi állapot január hónapban rosszabb volt mint az előző esztendőben. Minek oka a rendkívüli nedves időjárás... (K. 1873. febr. 22.)

...a mult tél nálunk egész Magyarországon rendkívül gyenge volt, mondhatni telünk se volt... (K. 1873. márcz. 30.)

1875/76.

Kecskeméten január hónapban egy izben 23 R fokos (-28,7 C fok) hideg volt, de február 16-án tul már nem fagyott, az árvizek sok vidéket tettek tönkre, a termés rosszul fizetett. (M. S.)

...február 6-án oly nagy hó esett, hogy a közlekedés több napig szünetelt, február utolsó napjaiban a Tisza és Duna mellékét vízradások pusztították... (M. S.)

...a lefolyt két hónap (január, február) városunk lakosságára is, különösen pedig gazdaközönségünkre igen sulyosan nehezült; mert a korán és tulszigoruan beállott tél miatt, az utóbbi 3 terméketlen évben elszegényedett iparos és kézimunkás lakosaink legnagyobb része kereset hiányában mind az élelemben sokat nélkülözött, mind a fűteni való drágasága miatt igen sokat szenvedett. A mostoha évek miatt eladósodott és a legszigorubb adóvégrehajtással üldözött gazdaközönségünknek pedig, csak a legnagyobb megeröltetéssel si-

került jószágait, takarmány hiánya és rendkívüli drágasága miatt bitosítania... (BKmL. THJK. 1876. márc. 9.)

1876 különösen országos árvizeket hozott. Ki áradt a Tisza, Körös, meg a Berettyó is, s megmozdult szinte az egész ország a károsultak segélyezésére. Kecskemétről írja Balázsfalvi Kiss Miklós kunszentmiklósi atyafiának: „Távirat utján értesültem arról, hogy nálatok is kiöntött a Duna, s ott nagy veszedelem van. Mi erről értesülve holnap innen élelmiszert küldünk.” (I. B.)

Az 1876. év emlékezete fenn fog maradni még az országszerte történt rendkívüli vizáradások által okozott károk következtében is. A főváros és Szeged csak roppant áldozatok árán lettek megmenthetők a legnagyobb szerencsétlenségtől; de a vidéken városok és falvak omlottak össze; így Csongrád és a Kiskunság egy pár városa, melyeknek lakossága számára városunk polgárai jelentékeny pénz és élelembeli segélylyel siettek, s erről a Jászkerületek, Csongrád, Fölöpszállás és Kunszentmiklós városok köszönő levelei tanuskodnak.

Városunkat ugyan közvetlenül nem fenyegette árvíz; de pusztaszeri pusztánknak és a tiszaparti védgátainknak megmentése roppant erőfeszítésbe és tetemes pénzköltségeibe került a városnak, ezen kívül pedig a Tisza-ugri volt révházunkat és kocsmáépületeinket a Tisza árja elsodorta; melyek helyett új épületeket kell állítani... A felsőpusztaszeri fagykárok következtében kért adóelengedés megtagadtatván, sajnos tudomásul vétetik... (BKmL. THJK. 1877. Jan. 29.)

1879/80.

...betette az ajtót december eleje, mely ólmos esővel köszöntött be és rengeteg kárt tett az élőfákban, a Gyenestér ültetvényeinek sinylése ettől fogvást kezdődött, némely fát földig huzott le a rá fagyott víztömeg sulya. Utána hétszámra 20 fokos (-25,0 C fok) hidegek... (H. I. KNKN. 1896.)

December 3-án és 4-én 7-8 fok (-9, -10 C fok) hideg volt és „ólom eső”-nek nevezett csapadék esett. A fák ágai letörtek a nagy súly alatt. Így az erdőkben és a szőlőkben sok fa széttört. Az erdő mellett lehetett hallani, amint a szél miatt a fák harang módjára zengtek, ugyanis a jég vastagon állt rajtuk. Úgy látszott, hogy elpusztul a fák jövő évi termése. Különösen azért, mert egész hónapban pusztított az igen hideg idő, egészen 18-ig... (F. HD.)

...1879. decemer elején volt a szokottnál nagyobb mértékben (*ólmos eső*); annyi esőcsepp fagyott ekkor a fák gallyaira, hogy töredtek azok és a belső sétatér hanyatlása vele kezdődött. Rájött az 1880/81. évek magas talajvize, mely szerint a földárja nemcsak a pinczékét, vermeket szállta meg, de elpusztította az akáczfák ezreit is, melyek nem szeretik a lábvizet. (*H. I. FK. XVIII. 1890.*)

...Szabadjakabszálláson laktam az 1879. és 80. évben. Nem tudom, hány fok hideg lehetett. Hó az volt elég nagy. Disznót vágtunk, a böllérek dideregve taposták körül a tüzet, de nem tudtak fölmelegedni. Kulacs bort vittem nekik, de mire másodszer szájukhoz emeltek, már nem lehetett inni belőle. Befagyott. Pipázni a pörkölés mellett sem lehetett, a pipa is befagyott... Ebben az időben Kecske-métre mentem kocsin a legelsőrendűbb subámban. Akárhogy takargattam is a lábom — fázott. Ha leszálltam a subával, nem bírtam benne gyalogolni. A hideg oly nagy volt, hogy a kocsikerekek csikorogását 3 kilométerre el lehetett hallani... (*KK. 1926. febr. 14.*)

...első sorban felemlítjük az 1879. év decemberét, mely nemcsak Magyarországon vált híressé makacs és páratlan zordságával, hanem egész Közép-Európában a múlt század egyik leghíresebb hónapja volt. Ebben a hónapban a középhőmérséklet az Alföldön -10 C fokra süllyedt, sőt országszerte -14, -15 fokot is elért... Mily abnormis volt a hónap, arról fogalmat alkothatunk, ha meggondoljuk, hogy hőmérséklete körülbelül Oroszország középső részének januáriusi hőmérsékletével megegyezik... Még hozzátesszük, hogy az országban november 30.-án és december 1.-én havazások voltak, melyek vastag hótakarót hagytak hátra s így kedvező előfeltételét alkották a későbbi három hétig tartó anticiklon nagyobbszabású érvényesülésének... (*R. Zs.*)

1879. november második felében beálló hosszú és kemény tél 1880. márczius 27-ig tartott, melynél fogva gyümölcsstermésünk igen gyenge volt. (*B. L.*)

1880/81.

December 11. ...megalakult a korcsolya-egyesület, de hasztalan leste a jégpálya kiképződését, még december végén is enyhe, ködös és nedves idők jártak, a betakart szőlővesszők kipállottak, a földetlenné rügyein vízcsöppek gyülekeztek össze... (*H. I. KNKN. 1896.*)

December 26. ...a mostani nedves, ködös időjárás nem kedvez a szőlőre. A venyigén és rügyeken vízcseppek láthatók, melyek ha

hirtelen fagy áll be megfagynak és a rügyeket is szétrombolják. Másrészt a talajjal betakart alsó rügyek a folytonos sárban könnyen kipállanak, s így mindenképpen a legnagyobb válság érheti a jövő évi szőlőtermést... (KL. 1880. decz. 26.)

...az egész hónap (*december*) gyenge volt. Ugyannyira, hogy 25, 31-én az Ibolya is kinyílt... (J. S.)

...a vizkereszt (*január 6.*) forduló pontot képezett időjárásunkban. Erős északi széllel hideg esővel köszöntött be, mely után havazássá vált, s 7-én már 4 fok (-5 C fok) hideggel erős fagy állott be. (KL. 1881. jan. 9.)

A Tiszán Ug mellett a közlekedés hosszabb megszakítás után indult meg és pedig a jég hátán... (KL. 1881. jan. 25.)

1881/82.

A lefolyt hóban (*december*) az időjárás az üzleti életre nézve meglehetősen kielégítő volt. A mult havi (*november*) esőzéseket szárazabb időjárás váltotta fel s így a tengelyen való szállítás nagyobb lendületet nyert, még a beállott fagyok folytán december 27-én egy a Dunán mint a Tiszán be lett szüntetve. (MH. 1882. jan. 1.)

A mult hó (*december*) végén uralkodó csendes üzleti helyzet nagyon keveset változott. Az idő meggyengülése s az ez által támadt sarak folytán az utak megnehezülvén, a piacokra való felszállítás nagyon kis mennyiségre szorítkozott, minek következtében az árak csaknem kivétel nélkül mind megszilárdultak, sőt a tengerinél m. m.-ként 25-30 krnyi áremelkedés is konstatálható... (MH. 1882. jan. 8.)

Január elején epekedve várták a korcsolyázók a jeget és mikor valamelyest képződött, akkor is szakadozott alattok; a keleti égen pedig egy izben villámlás és lassu mennydörgés jelentkezett. (H. I. KNKN. 1896.)

Ritka jó telünk van; vetéseink még eddig alig szenvedtek a hidegtől, annak daczára, hogy hó még nem borította őket, jószágaink is a kedvező időjárás folytán könnyen találnak eleséget s egészségesek... (KL. 1882. jan. 29.)

...csak február elején emberelte meg magát az idő, vége felé azonban már egész tavaszi napok következtek. (H. I. KNKN. 1896.)

1887/88.

December 20-án esett le a téli hó, de 1/2 méter magasságban ki is tartott erősen... (H. I. KNKN. 1896.)

December hó elején szép idő, később kisebb fagyok. Karácsonyra a hó már két láb (1 láb = 31,6 cm) magasán állott. A hó végéig havazott erős szelekkel. (H. Zs.)

Január 1-jén 21 fok C volt a hideg, a mi a mult évi hóból párolgás útján veszett el, pótolta a január, posta késések és kimaradások miatta elégszer voltak; Pál forduláskor (január 25.) verőfényes olvadás, 31-én újra nagy hó, megfagyott két ember is. (H. I. KNKN. 1896.)

Évek multak el, hogy a télnek nem volt oly erős foga, mint a mostaninak (január eleje). Mert ha nálunk a hőmérő higánya 19 fokra alászáll; azt már a ritkaságok és a feljegyzésre méltó események közé számítjuk, míg január 2-án az ország számos vidékéről érkezett táviratok azt jelentették, hogy a hőmérő higánya néhol 23-24 fokra is alászállt. Így Szolnokon, Aradon 19, Magyar Óváron 21, Zólyomban 23, Kassán, Szatmáron 24, nálunk 18 fok volt. Az idei kemény hideg azonban nem példátlan Kecskeméten. Így 1876. január 9-én reggel 7 órakor -23,2 fok volt a száraz hőmérő szerint. Az idén ujév napján 21 fokot mutatott a hőmérő nulla alatt az összezsugorodott higanyoszlop. (KL. 1888. jan. 9.)

Január 2-án 17 fok (-21,3 C) hideg volt.

Január 31-én egész nap havazott. Az öregek közül senki nem emlékszik olyan nagy hóra és hidegre 1830 óta.

Február 2-án 12 fok (-15 C fok), 3-án 13 fok (-16,3 C fok) hideg volt. 6-án egész éjszaka sűrűn havazott, ami folytatódott másnap este 6 óráig. Olyan sok hó esett, hogy a magassága elérte a 3-4 lábat (kb. 95-130 cm, valószínű, hótorlaszban észlelték.). A tanyákra teljesen lehetetlen volt kijutni.

Március 19. Ezen a napon olvadt el a hó teljesen a határban. A három előző napon mintegy 12 fok (15 C fok) meleg volt. (F. HD.)

Januárban megkezdődött a nagy hideg; 20 R fok (-25,0 C fok). A borok a kamrákban megjegecesedtek, a nyulak sok kárt tettek. 19-én általános olvadás állott be, de 22-én már újból erős hideg lett. 29-31-ig esett a hó. (H. Zs.)

Február 5 és 6-án esett a hó. A hó állandó és nagy volt. Március hó 6-án hideg volt, de 8-án a hó olvadni kezdett s 18-ra el is olvadt. (H. Zs.)

1890/91.

December hó első hete igen enyhe volt, 8-án fagyott, amelyre 17-én és 18-án nagy hó esett s ez tavaszig állandósult is... (H. Zs.)

Szinte példátlan havas tél követte az 1890. év nagyon száraz nyarat... (H. I. AzIj. 1901. jan. 1. füz.)

A hó kihordása, melyet polgártársaink nagyon furcsa módon végeztek, megkezdett. A hóval terhelt fogatokról a hó a sebes hajtás és oldalkas hiánya következtében, mielőtt a koci a hólerakásra kijelölt helyre érne, nagyrészen lehullik, minek következtében az utcák járhatatlanná, a hóolvadás megindulásakor pedig feneketlen sártengerré tétetnek... (KL. 1890. Decz. 21.)

...ez évben december 28-án Kecskeméten egyszerre 17 hideg fokkal (-21,3 C fok) állt be a tél szigorúsága... (M. S.)

December 28-án egyszerre 21 C fokos hideggel állott be a tél. Január 1-én 7 fok hideg, utána reggelenként 9, 11, 13, 15, 17 fokosak. 9-én olvadás, 20-án megfagyott egy köncsögi ember... (H. I. KNKN. 1896.)

Az idei tél vetekszik keménységében az 1879/80-ikivel. A közbeső években ritkán maradt délben nulla alatt a mérséklet. Ilyen napok voltak 1884. január 3-4, december 3-4, 1885. december 12-16, 20-22, 29-30. 1886. január 14-16, 1887. január 5-21, december 26-31. 1888. január 1-8, 13-14, 22. 1889. január 2-9. Most azonban 1890. december 28-tól kezdve egyszer sem volt délben enyhébb nulla alatt 4 foknál az idő, sőt, 1891. ujev napján nulla alatt 7-en (-8,7 C fok) állt. Reggelenként 11, 13, 15, 17 fokok (-14, -16, -19, -21 C fok) jártak. (KL. 1891. jan. 4.)

Február elején napos idők voltak, keveset olvadt is, a vége felé tiszta, napos hideg időjárás volt. (H. Zs.)

1892/93.

Az új székház felépítése elhatározván, megemlítésre méltó, hogy a régi városháza lebontására 1892. év december 5-én nagy hózivatárban fogtak, az új székház alapozásába pedig a legelső téglá 1893. év május hó 3-án tétetett le... (KL. 1896. apr. 12.)

A hétfőn (december 5.) megkezdődött hóesés, mely kedden virradóra igazi hófúvássá változott, csütörtökre oly rengeteg mennyiségű havat gyűjtött össze a város utcáin, az országúton és a vasuti síneken, milyenre még ama bizonyos „legöregebb emberek” is csak alig emlékeznek, — a közlekedést e napokban teljesen megakasztot-

ta, úgy, hogy nemcsak gyalog, hanem kocsin, de még vasuton se lehetett menni e napokon sehová. A gyalogos ember az utcára se mert kimozdulni, a fuvarosok ha el is indultak, már a város alatt megrekedtek s a vasuti utasok közül egy vonattal Kistelken, másik hárommal Félegyházán, egygyel Cegléden, majd Nagy-Kőrösön és Kecskeméten vesztegeltek... (PH. 1892. dec. 11.)

December hó 4-én egész éjjel ólomesó, 5, 6-án erős szelekkel havazás, hófúvás oly annyira, hogy a vonat Kőrös és Félegyháza között 3 napra leállt. 11-én újból hóesés, 13-án kisebb eső gyenge széllel. Ezt követően enyhe időjárás, de 24-én hideg lett s 25-re pedig erős hideg. (H. Zs.)

...a köztudomás szerint is a mult heti (december 5-8.) havazások, s viharok következtében közlekedési utainkon oly hófúvások keletkeztek, melynek folytán a rendes utakoni közlekedés teljesen fennakadt, s miután köztudomás szerint egyes birtokosok, a közlekedést akadályozó hófúvások által vetéseikben tetemes károkat szenvedtek, ennél fogva a fennálló közlekedési akadályoknak eltávolítását úgy biztosítani, valamint közigazgatási szempontból a városi tanács szükségesnek látja. Miért is a városi tanács a közlekedési akadályok elhárítását a maga részéről úgy véli legvalószínűbben megvalósítani, ha a bejelentett közutakon, az azon lévő érdekelt birtokosok saját érdekük szempontjából hatóságilag felhivatnak a hófúvások eltakarítására... Minekután pedig az 1810. évi 1. tc. 123. szakasza értelmében hófúvások, vagy árvízveszély esetén, azon község lakosai, melynek területén, valamely állami, vagy törvényhatósági utátvonul, s azok, kik a közlekedési akadályok elhárítása esetén díjtalanul kirendelhetők s igénybevehetőek legyenek, s mivel ezeknek legcélszerűbben leendő keresztül vitele végett törvényszerűen megállapítandó s felsőbb hatóságilag megerősítendő szabályrendelet készítendő. A szabályrendelet illetve javaslat készítésével a főjegyző, fő ügyész, fő mérnök s az építési osztály megbíztatik, jelentése elváratván... (BKmL. 17932/1892.)

Január 6. péntek... Havazás volt az ország nagy részében. Megyénkből is sok helyről írják tudósítóink, hogy nagy havazások voltak s az utak egészen járhatatlanok. Kecskeméten is esett a hó a hét folyamán javában, s így megint diszelegnek egy pár hétig a buczkák a piacon... (PH. 1893. jan. 6.)

...az idő igazi télire fordult. Leesett fehér hó megkeményedett a földön... A lombtalan fák ágai zuzmarások, az ablakok jégrvirágo-

sak, fagyos az aszfalt és a járdák jegesek. Hogy is ne, mikor tegnap is 15 fokos (-18,7 C fok) hideg volt. (PH. 1893. jan. 13.)

...a havazás ismét megindult az egész országban. Megyénkben is nagy havazások voltak napjainkban is s az országutak már sok helyütt járhatatlanok s a vonatkésések is napirenden vannak... Kecskeméten ezen a héten még állandóan tartott a havazás, hideg széllel együtt... (PH. 1893. jan. 18.)

...több bizottsági tag efolyó évi 252. sz. alatt beadott indítványában előterjesztik, hogy az idei rendkívüli szigorú tél folytán a színház látogatásában jelentékeny hanyatlás állván be, a különben pártolásra érdemes igazgató, ki a diszletek felujtására jelentékeny összeget áldozott, 600 frt pótszegélyt kér... (KGYJk. 1893. jan. 20.)

...20-22 fokos (-25, -27 C fok) nagy hidegek járnak. A hó folyton esik, s már olyan vastag rétegben fedi a földet, hogy félni lehet, vajon kibírják-e a vetések? Bizony nagy károkat tehet ez a zimankós idő a gazdasági életben, terményekben... (KL. 1893. jan. 29.)

Havazás volt megint kedden és szerdán (január 24-25) egész nap Kecskeméten s általában az egész megyében. Ilyen állandó, nagy havazásokra milyenekkel a mostani tél traktál bennünket, csak a bizonyos „legöregebb emberek” is alig emlékeznek. Napirenden vannak a forgalmi akadályok és vonatkésések... (PH. 1893. jan. 27.)

Gyertyaszentelő Boldogasszony (február 2.) ünnepe már régóta nem érzett enyhe idővel köszöntött be. S a nap sugarainak hatása alatt meg is indult az olvadás, csorognak a háztetők, az ereszek, — mert a csatorna ismeretlen tárgy Kecskeméten — és folyik a piszkos hólé a járdákon, kocsutakon egyfolytában... (PH. 1893. febr. 3.)

1893-ban későn indult a tavasz s azután is huzamos ideig rettegésben tartotta a szőlősgazdákat. A ki elég merész volt a kedvezőtlen időjárás daczára szőlőjét korán kinyitni és megmetszeni, az többnyire keservesen megbánta tettét, mert nemcsak a szürettől fosztotta meg magát, hanem igen sok helyen még a szőlőtőkék fejei is elfagytak. A kecskeméti, homoki szőlősgazda sok évek tapasztalásai után többnyire eltalálja a helyes időpontot. Így tavál a legtöbben későn vagy igen későn nyitottak és metszettek, az idén pedig a kora tavaszi kedvező enyhe időjárás jókor munkában találta őket, s ezek az idén nem csalódtak, mert az idő továbbra is kedvező maradt, a késői fagyok nem jelentkeztek... (P. I.)

Február hónapban a megszokott időjárás. Március hónapban elég kedvező időjárás volt a mezei munkálatokra. (H. Zs.)

1898/99.

December hónap derekáig borongós, ködös, zuzmarás, fagy csak 24 és 26-án volt 7 R fok (-8,7 C fok). A kubikusok karácsonyig fagy nélkül dolgoztak. Év végéig az utak poroltak, alig volt sár. (H. Zs.)

...sopánkodunk, hogy nincs tél, nincs hó, de nincs jég se, s a mi kicsike volt, azt elvitte a könnyü, lenge tavaszi szellő. Nem akar tél lenni, csodálatos, a héten is (*január 2. hete*) olyan langyos zápor volt, hogy beillett volna akármilyen májusi zápornak... (KL. 1899. jan. 15.)

A jég hiánya nemcsak a korcsolyázóknak szerez bajt, hanem gondot is okoz mindazoknak, akik ezt elrakni szokták. Sok mindenhez kell a jég, de leginkább a városnak kell gondoskodni jégkészlet-ről egészségügyi tekintetből. Hát bizony nagyon enyhe telünk van s ki tudja, lesz-e még olyan erős fagy, amelynek folytán jeget lehet nyernünk? Persze nem igen merünk reménykedni, pedig bizony már nem egy olyan tél volt, amikor februárban, meg márczius elején vágták és hordták a jeget. Lehet, hogy most is így lesz. Ha nem, ugy mesterséges jégről kell gondoskodni magának a városnak is. Részünkről csak helyeselni tudnánk, ha a város gondoskodna mesterséges jeget előállító gépről. Szükség van erre akkor is, amidőn jégbőség van, mert főleg egészségi célokra alkalmasabb a mesterséges tiszta jég, mint a természetes, amelyet nem valami tiszta vízű tóból, vagy pocsolyából nyernek... (K. 1899. jan. 22.)

...időjárásunk a lefolyt héten (*február első hete*) ismét szeszélyes volt. Mig nappalónként csaknem nyári meleg volt, esténként az ég beborult s hóval vegyes eső áztatta el utainkat s teszi nehezzé a közlekedést. Néhány helyen a fák egészen kirügyezttek, a mi sok veszedelemnek és kárnak lehet forrása, mert a megindult tenyészetet s vele a gyümölcsstermést — a tavaszi fagyok könnyen tönkretethetik... (KL. 1899. febr. 5.)

...Mátyás (*február 24.*) ugrásra meghozta a telet. Előzőleg reggelként négy napon át folyton fagyott, jött azután két napig tartó olyan szél, amely a legnagyobb télbe is beillett volna. A szelet sűrű hóesés követte 23-án és 24-én. Ma reggelre (*március 5.*) 8 foknyi R. (-10,0 C fok) hideget mutatott a hévmérő... (K. 1899. febr. 26.)

...a kik könnyelműen már azt képzelték, hogy itt a tavasz s szőlőiket kikapáltatták, ugyancsak megjárták. Nemcsak nagy költséggel kell bekapáltatniok, hanem még az a veszély is fenyegeti őket, hogy az idei termés megsemmisülésével még szőlőtőkék is elpusztulnak. Ezzel szemben a jégfordás ideje köszöntött be s a hatóság legnagyobb erővel szedetett mindenfelé jeget s igyekezett metölteni a vásári-kis-utczai kibérelt amerikai jégpinczét. (KL. 1899. márcz. 5.)

... Az idei tél enyhesége folytán attól lehetett tartani, hogy a város nem szerezhet be legendó jeget. A városi tanács tehát minden eshetőséggel szemben készen akarván lenni, lépéseket tett arra nézve, hogy minő költséggel és feltételek mellett lehetne városi jéggyárat felállítani? Az ilyen gyár felállítása nagyon sokba kerülne; ami a város szükségletét körülbelül fedezné, 40.000 frt. beruházást igényelne s felállítása 3-4 hónap alatt lenne eszközölhető... (K. 1899. márcz. 12.)

A kristálytisza jég, amelyet a város Bucsáról, Erdélyből rendelt, már legnagyobb részben megérkezett. Az első kочи rakománya nem volt egészen kifogástalan, de a többi ellen (összesen 9 vagon jégről volt szó) nem lehet panasz. Bizony elég drága jég ez, mert egy Waggon jég ára ott helyben 25 frt, a szállítás meg 47 forintba kerül... (K. 1899. márcz. 19.)

A XVII, XVIII és XIX. századból származó történeti kitérésből nyert, időjárás szempontból számunkra érdekes és értékes közlésekből, a szélsőséges telekre vonatkozó adatokat ismertettük.

Mint korábban említettük, az adatok hiányosak, vagy hiányoznak, minden esetre tény, hogy a rendelkezésünkre álló anyagból a XVII. századból összesen 10, a XVIII. századból már 16, a XIX. századból pedig 20 említésre méltó, szélsőséges télről emlékeztek meg. Tehát a művelődés, a közigazgatás fejlődésével növekedett az időjárás jelenségekre is utaló, vagy azokkal igazoló mezőgazdasági, közlekedési, kereskedelmi, egészségügyi, netán a közéleti, közművelődési, stb. események leírása, magyarázása.

Az országos, majd 1868. októbertől a Kecskeméti Lapok, ezt követően pedig számos helyi heti- és napilap, szakfolyóirat, a városi, megyei közgyűlések jegyzőkönyvei rendszeresen foglalkoztak szélsőségre hajló éghajlatunk következtében beállott bizonyos jelenségekkel, eseményekkel.

A mellékelt irodalmi jegyzékben sok, városunk életében és történetében jelentős szerepet vállaló közéleti személyiség nevével találkozunk, akik nemcsak szakterületük kiváló művelői voltak, hanem értékes feljegyzéseikkel, észrevételeikkel éghajlatunk részletesebb feltárásához is hozzájárultak. Igen eredményesen és tanulságosan.

Kecskeméten a meteorológiai állomás felállítását Parragh Gedeon, ref. gimnáziumi tanár kezdeményezte. Ő volt az első észlelő, több mint 10 éven át. Utóda Hanusz István főreálgimnáziumi tanár lett. A meteorológiai állomás helye gyakran változott, majd 1901-től a gazdasági szakiskolába (Parasztfőiskola) került. Ez időtől kezdve az összegyűjtött adatok feldolgozása, az ország többi meteorológiai állomás adataival együtt folyamatosan történik. Mint említettük, hóvasztagság méréseket csak 1921/22-től végeznek.

Az eltelt hilencven év során 10 nagyon szélsőséges téli évnegyedet találtunk. Ezek közül 7 nagyon hideg, 3 mérsékeltlen meleg volt. Mégis, 12 télről adunk részletes leírást, ennek okát a tárgyalt éveknél magyarázzuk. Még talán annyit, hogy az ötvenes évek elejéről nagyon kevés, mondhatnánk semmi hitelt érdemlő, témánkat is érdeklő leírás maradt...

1909/10.

Igen enyhe tél. Az évnegyed 2,9 fokal középhőmérséklete az évszázad második legmelegebbje volt. Decemberben -0,5, januárban -9,6, februárban -4,1 fok volt a legalacsonyabb hőmérséklet. -10 fok alatti hőmérsékletű zord nap egyszor sem volt.

Talajfagy csak januárban volt néhány napon, de csak a reggeli órákban és az is csak a legfelső néhány cm-en.

Csapadék bőven hullott. A három téli hónap csapadékösszege 212 mm-t ért el. Azóta sem fordult elő a téli évnegyedben ennyi, vagy ennél több csapadék.

Megenyhült az idő. A napokban már ujjongó örömmel figyelték a korcsolyasport hívei a kemény időjárást, a kopogó fagyos göröngyöket, sőt, voltak, akik a határban képződött jegeken már előgyakorlatokat is tartottak, de most — úgy látszik — még korai az öröm, mert tavaszi lehelet felolvasztotta a gyenge fagyot. (KU. 1909. decz. 7.)

A Katona sétatér nemcsak sétatér, hanem városunk legforgalmasabb közlekedési útja. — Nyárban a közönség legnagyobb bosszúságára kavicssal szórják tele az utat, hogy a rendesnél még nagyobb por legyen. De most télen meg az ember majd elmerül a

sárban, mert a főút sem aszfaltozva, sem keramitozva nincsen, holott naponta száz meg száz ember fordul meg ott. Ilyen mucsai állapotok uralkodnak itt. A szépség mellett egy kis praktikusság is megférne... Az enyhe, csapadékos idő tart továbbra is. A hónapokig száraz földnek eddig csak a felülete ázott meg, de a tél folyamán teljesen be fog ázni, amennyiben a tél nagyon is bőven fogja osztani a havat, de még várat magára... (KU. 1909. decz. 8.)

Rügyeznek a szőlők. Kora tavasszal ez a cím egészen természetes volna, de decemberben ugyebár nagyon különösen hangzik. Pedig úgy van. Mintha az idén a tél egyáltalán nem akarna ránk köszönteni. Enyhe, szinte tavaszias idő járja. A szegény ember örül ennek, mert nem érzi a fűtőanyag és a meleg téli ruha hiányát. A természet azonban furcsán érzi magát... Ma enyhe szellő suhan át a barna, sáros földeken, a fák koronái pedig a fehér zuzmára virágok helyett friss, zöld rügyeket fakasztanak. A múltkoriban írtunk csak arról, hogy az almafák egyike–másika kétszer termett az idén. Kétszer hozott gyümölcsöt, most pedig azt halljuk a szőlősgazdától, hogy a szőlővesszőkön is rügyek pattannak ki. Mintha tavasz ébredése volna. Csak kárt ne csináljon majd ez a szép, enyhe időjárás. Félő, hogy ha tovább is tart a természet játéka, a szőlők erősen nekiindulnak a rügyezésnek s ha akkor jön egy hirtelen erős fagy, ez majd a szőlők termőképességének rovására megy. (KU. 1909. dec. 11.)

Szombat (december 18.) éjszaka óta valósággal szünet nélkül szakad az eső a városban, de mint mindenünnen érkező távirati és telefonjelentések bizonyítják, szerte az országban jóformán mindenfelé. A földek sok helyütt víz alatt vannak már, s a folyók is áradnak, sőt egyes helyeken ki is léptek medrűkből. Az óriási víztömeg, amely még a délután is folyton hullott az egekből, ilyenképpen kárt, veszedelmet okoz országszerte. Ma azonban, Istennek hála, kiderült. (KU. 1909. dec. 23.)

Az idei tél eddigi időjárása megtéveszti a növényeket... Ennek következménye, hogy egyik másik hiszékeny cserje, addig–addig fűzi édes álmát, amíg valóban elhiszi, hogy itt a tavasz. Egyik kecskeméti ügyvéd tegnap künn járt a nyaralójában és annak kertjében az egyik díszcserjét, a *Forsythia viridissima*-t (*Forsythia suspensa = aranyvessző*) virágzásban találta. Hozott is magával néhányat ebből a kedves, sárga virágból... Ez a cserje rendesen a legelső szokott lenni tavasszal, amely kivirágzik. A mostani enyhe időjárás

megtéveszthette, azt hitte, hogy megérkezett a tavasz. Pedig még a tél sincs itt... (KU. 1909. decz. 24.)

A szegény emberek az ezévi télre nem panaszkodhatnak. Egyáltalán alig láttunk még befagyott utczai pocsolyákat és a kályhákban csakis a fázós embereknél ropog a tűz. Olyan karácsonyra, mint amilyen az idei volt, egyáltalán nem emlékeznek. Se hó, se hideg, se szél, egész szabálytalan nedves meleg volt, amilyet márczius végén észlelhetünk... (KU. 1909. decz. 31.)

Deczember hónap első fele enyhe volt, földmunkát lehetett folytatni. Karácsony szombatján 12 fokos (15 C fok) volt a meleg, a méhek kirepültek, eső bőven volt. Az egész hónap enyhe volt. (H. Zs.)

Kinyílt a rózsa... A Csongrádi utczában egyik gazdálkodó kertjében történt a csodálatos esemény; az enyhe időjárásban eltévesztette a sort egy rózsátő és remek nyíló rózsát hozott. A jelenség minden esetre bámulatos, de nem sok reményt fakasztó... (KU. 1910. jan. 14.)

Most már valószínű, hogy az idei tél olyan szelíd lefolyású lesz, mint aminőnek eddig mutatkozott. A szánkózóknak, korcsolyázóknak tehát le kell tenniük a téli sportokról. Elég kellemetlen biz az, de hát az ember az időjárást még eddig nem szabályozhatja... Az enyhe tél azonban nemcsak kellemetlenségeknek, hanem nagy károknak is lehet okozója. S a hír elsősorban is azokat éri, akiknek üzletében feltétlenül megkívántatik a jég egész éven át. Ilyenek a cukrászok, mészárosok, hentesek, kávésok és vendéglősök. Ezeknek a fejök fáj most a legjobban, mert nem tudják, honnan szerezzék be az olcsó jeget. Ha ilyen idő marad, ugyancsak sok dolga lesz az idén a városi műjéggyárnak. (KU. 1910. jan. 16.)

Az bizonyos, hogy eddig fagy a vetéseket nem érte. Volt ugyan az utóbbi napokban egy kis fagy, akkor azonban a földet hó borította, de annak amúgy is olyan gyenge volt, hogy még ha védtelenül állottak volna a vetések, akkor sem okoztak volna bajt. Más kérdés, hogy a bőséges csapadék milyen hatással lesz később a vetésekre? Mert hogy most kedvező jelenségek vannak folyamatban, az mindenesetre örvendetes, azonban még nem jelenti azt, hogy ezzel az idei termés sorsa eldőlt... (KU. 1910. jan. 29.)

Január hónap derekáig enyhe, változóan napos, borús idő. 21-én havazott, de másnap már elolvadt. Ugyanezen a napon záporosó is volt. 23-án apró szemekben havazott, 24-én szép fényes idő, olvadás.

Az egész hónapban csak egyszer volt 4 fokos ($-5,0$ C fok) fagy, de a föld fagya is rövid idő alatt kiment. (H. Zs.)

Szalonkák vonulása februárban. Mintha a természet rendjében is fölfordulás történt volna. Elmúlik a tél anélkül, hogy tél lett volna... egy cseppet sem csudálható, hogy az erdei szalonkák tavaszi húzása már megkezdődött. Szemtanúk állítása szerint erdei szalonkák húztak a város fölött. Alakuk tisztán kivehető volt s cippegő hangjuk után egész határozottsággal meg lehetett állapítani, hogy szalonkák voltak a lég vándorai, melyek a szokatlan időjárásban váltak útnak. Rendes időjárás mellett márcziusban szoktak nálunk megjelenni, legkésőbb április elején. Az erdei szalonkák a legkorábban költöző madarak közé tartoznak... Arra a legöregebb vadászok sem emlékeznek, hogy februárban szalonkák jártak volna vidékünkön. Természetellenes, rendkívüli jelenség, melynek csupán az abnormális időjárás szolgálhat mentségül. (KU. 1910. febr. 12.)

Vadludak. Ha valaki most át meg átutazza a határt, s egy kicsit megfeneklik a naptárnál, a természet után ítélve, nemigen hinné el, hogy most tél van. A tavasz minden pompáját megtalálja a szabadban. A vadulak az enyhe idő miatt az egész télen itt maradtak és amit máskor csak áprilisban szoktak tenni, most már januárban rakják le a tojásokat és költenek. A szokatlanul meleg napsugarak megcsalják a természetet, a mezőkön kibújnak a föld alól a mezei virágok, a fák kérge megpattant s pirosan jelentkeznek a rügyek. Különösen azonban a vadgesztenyefák hagyják magukat becsapni, amelyeknek koronáján már több a zöld szín, mint az okkersárga. (KU. 1910. febr. 18.)

Február elején állandó esők, bujkáló napos idővel. 4-én csepergős idő, fagy szikkadás nem volt. Az utak rettenetes rosszak, sárosak voltak, alig volt kocsival járható. E hó elején nyugaton üstökös volt pár napig látható. 10, 11, 12-én havazott, de hamarosan el is olvadt. A hó végén az árpát elvetették, a nyitás megkezdődött. (H. Zs.)

1915/16.

Ez is igen enyhe, 2,9 fok középhőmérsékletű tél volt. Zord nap csak egyszer volt, 1915. november 29-én, $-17,2$ fokkal. Decemberben $-9,5$, januárban $-5,0$ februárban pedig $-6,0$ fokig süllyedt a legalacsonyabb hőmérséklet. Talajfagy csak a felső 10 cm-ig volt szórványo-

san november vége és február eleje között. Legmélyebbre, 20-22 cm-ig december elején hatolt a talajfagy.

A téli csapadék összege 87 mm, mérsékeltén száraz jelleggel. Havazás ugyan volt, néhány napon, de rövidesen el is olvadt.

December hónap 1-én enyhe, borult, olvadás, 2-án reggelre nagy eső. 3-án borult, ködös, 4-én borongós, csepergős meleg idő. 5-én napos, tavaszias. 6-11-ig enyhe, napos, a méhek kiröpültek. 14-én reggelre kevés hó, 15-én borult idő gyenge faggal. 16-án az idő annyira megennyhült, hogy a hó teljesen elveszett. 17-én borult ködös idő. 18-án borult, nedves idő. 20-án egész nap esett az eső, 21-én reggelre kevés hó. 22-én napos idő, 5,5 fokos (-6,9 C fok) hideggel. 23, 24-én borongós, 25, 26-án egész nap esett az eső, meleg idő. A hó végéig enyhe, borult idő. (H. Zs.)

1916. január 10. Sik víz az egész ország nagy része; az őszii veteményeknek szánt területek sok része amúgy is munkálatlan maradt, a bevetett területek nagy hányada pedig víz alá került. Az enyhe, esős időjárás most nagy gazdasági csapás és mégis szinte gondviselészerű: nyitva tartja számunkra a Dunát, a kelet kapuját és délre a muníciónak s délről a terményeknek szabad az útja még a Vaskapunál is akadálytalanul a nagy vízállás miatt... (KH. 1916. jan. 10.)

Nagy áradások az Alföldön. A sok eső folytán a folyók annyira megáradtak, hogy katasztrófális árvízveszedelem fenyegeti az egész Alföldet. A Tisza, Körös, Maros, Szamos, Berettyó s az árterületek víz alá kerültek... (KN. 1916. jan. 15.)

Január hónapban, 1-én borult, ködös, 2-án borult, csepergős 4-én napos, szeles, 6-án változó napos, szeles, 7-én egész nap esett az eső. 8-án eső és hó. 12-én havazás, 13-án gyenge fagy. 14-én ködös, csepergős, esős. 15-én napos, szeles, 1 fokos hideg. 22-ig borult, ködös idő, olykor eső. 23-án tiszta napos idő erős széllel. A hó végéig enyhe, változó időjárás. 31-én hűvös idő. (H. Zs.)

A tapasztalt öregek azt tartják, hogy inkább olyan hideg legyen Gyertyaszentelőkor (február 2), hogy a farkasok ordítsanak be ablakunkon, mintsem enyhe idő. Az idej időjárás ugyancsak szeszélyesnek mutatkozott, mert az egész január folyamán olyan tavaszias napok voltak, hogy sok helyütt megkezdték a szőlők nyitását... Érdekes, hogy 1881-ben szakasztott ilyen idők jártak s akkor Gyertyaszentelőkor lett kissé hidegebb. Ez az esztendő igen jó volt. Voltak ugyan késői fagyok, de ez csak a gyümölcsnek ártott valamit, ellen-

ben gabonában nagyszerű volt a termés. Figyelemre méltó, hogy akkor is igen sok vadvíz volt a földeken s csak ez okozott némi kárt a gabonatermesztésnek, mely emellett is, mint mondtuk, kitűnő volt. (KN. 1916. febr. 2.)

Tudvalevő, hogy az idén rengeteg károkat okoztak mindenfelé a vadvizek. Azok a birtokosok, akiknek a vadvíz károkat okozott, adóelengedésben fognak részesülni... (KN. 1916. febr. 5.)

A tavasszal fenyegető árvíz elleni védekezésre való felhívás tárgyában ma a minisztériumból leirat érkezett a városhoz. A minisztérium szükség esetére a katonai karhatalom kirendelését is kilátásba helyezi... (KN. 1916. febr. 9.)

...úgy látszik, megváltozott a természet rendje. Mintha a háború világrengető erupciói az időjárást is kizökkentették volna természetes rendjéből. Téli vihar helyett tavaszi szellő lengedez. Csikorgó hideg helyett meleg napsütés simogatja az anyaföldet s a máskor ilyenkor még mélyen szunnyadó, álmodó erőket tette készte, s a koraszülött tavasz varázsával új életet pendít... (KN. 1916. febr. 11.)

Február hónap 1-én 2 fokos (-2,5 C fok) hideg, zuzmara, 2-án napos, fagyos, 3, 4, 5-én hideg, zuzmarás, 7, 8-án nyirkos, 9-én borult, esős, 10-én enyhe, változóan szeles. Az idő továbbra is enyhe marad, sok külső munkát elvégeztek. 20-án hideg szél, havazás, 21-én hó borít mindent. 23-án 5 fokos (-6,3 C fok) hideg, a hó végéig változó kisebb fagyokkal... (H. Zs.)

1928/29.

Századunk első nagyon hideg, havas tele, -4,8 fok középhőmérséklettel. A legalacsonyabb hőmérsékletet november 30-án mérték, -5,5 fokot. December 22-ikén -10,5, január 31-ikén -15,0, február 11-ikén -33,0 és március 3-ikén -16,1 fok volt az egyes hónapokban mért legalacsonyabb hőmérséklet.

A három téli hónapban összesen 38 zord nap volt. 8 esetben érte el, vagy haladta meg a -20 fokot, sőt 2 ízben a -30 fokot is a hőmérséklet.

A talaj december 25-ike és március 11-ike között fagyott volt. A legmélyebben január közepe és február vége között hatolt le a talajfagy, 70-80 cm-ig.

106 mm csapadék hullott a téli évnegyedben, főleg havazással. A téli évnegyed mérsékelten csapadékos volt.

A hótakaró január 2-ika és március 12-ike között egyfolytában 70 napon át tartott és borította a talajt, ott, ahol hófúvás nem volt!

Az éjszaka meghozta az idei tél legnagyobb hidegét, -16 fokig szállt le a hőmérő. Ma reggelre csikorgóssá fagyott a hó. Az éjszaka a tél legsúlyosabb hidege csonttá fagyasztotta a nedves rögöt is... (KK. 1929. febr. 2.)

A tartós és szigorú tél nehézségeket okoz Kecskemét tüzelőellátásában... a nagy és tartós hideg készületlenül talált mindenkit, ami jelenleg már némi nehézséget okoz a koksznál és szénnél... (KK. 1929. febr. 9.)

Az elmúlt 24 óra hőmérsékletének a minimuma -25 fok, tehát két fokos enyhülés a megelőző éjszakához viszonyítva. A hóesés, amely dúsan hullott az éj folyamán, néhány fokot enyhíte a tél szigorán. A hó azonban egy cseppet sem lágyult, hangos csikorgással törik a cipők alatt. A rendkívüli időjárás miatt általában mindenfelé, Kecskemétre is bizonyos késéssel futnak be a vonatok. A tegnap esti Szeged felől érkező 8 óra 49 perces gyors egy teljes óra késéssel érkezett a nagyállomásra... Tegnap este (február 12.) kigyulladt a kétemeletes kath. bérház teteje s a motorfecskendő a dermesztő hidegben felmondta a szolgálatot. A tüzet — mit a motorfecskendő pár perc alatt eloltott volna — hosszú emberfeletti küzdelemmel tudta csak megfékezni a hősiezen dolgozó tűzoltóság. Városzerte óriási rémületet keltett a veszélyes tűz... (főcímek a KK. 1929. febr. 13. számból.)

Négy gőzkazán fűti Kecskemét legnagyobb épületét, a városházát. A legnagyobb hidegben naponta 15-18 mázsa kokszt fűtöttek el. 13 abnormis szenet fogyasztott a színház, dupláját, mint tavaly. ... Az abnormis hideg okozta sok gond baj között a legnagyobb és legsúlyosabb a tüzelő kérdése... (KK. 1929. febr. 15.)

A posta ma reggeltől kezdve semmiféle csomagot nem vesz fel a Dunántúlra, mert a vasúti forgalom teljesen megakadt... A levélforgalomban azonban semmiféle akadály nincs... Tegnap délután rövid ideig 2 fok meleg volt Kecskeméten. A 20-25 fokos hidegek után megtörtént a csoda... (KK. 1929. febr. 17.)

A harmadik fagyhullám 10 fok hideget hozott. Az erős északi szél még fokozza a márciusi abnormis hideg erejét. A vetéseket szerencsére védi a hótakaró. (KK. 1929. márc. 2.)

... a mostani tél rendkívül kemény és zord volt. Hosszú ideig tartott, úgy hogy már a fűtőanyagban mindenki hiányt kezdett

szzenvedni, sőt voltak kénytelenek elszenvedni... Kamaránk egész területét hótakaró borította, kivéve a keleti részeket, ahol helyenként nagyon kevés hó volt. A vetések állása és a fagy által okozott károk a hótakaró folytán február végével még nem voltak véglegesen megállapíthatók; valószínű azonban, hogy a havazás előtti nagy hideg és a február 24-ike körül beállott pár napos olvadás folytán keletkezett jégkéreg helyenként tetemes károkat okozott.

A hótakaró nélkül maradt vetések, vagy ahol a szél a hótakarót elfujta, sokat szenvedett a hidegtől, sok helyen a lucerna és őszi árpa kifagyott, továbbá — különösen a takaratlan szőlőkben, sőt a gyümölcsfákban is tetemes fagykár észlelhető. Ezenkívül nagyon sok helyen 15-20% elfagyás történt a szabályszerűen, kellő vastagon befödött burgonyában és répában, hiányos elföldelésnél pedig helyenként az egész készlet elfagyott. A hótakaró, a mélyen lefagyott föld és az állandó nagy hideg folytán talajmunka egyáltalán nem volt végezhető, ennél fogva a tavaszi vetés — a március elején tovább tartó hideg miatt is — tetemes késedelmet szenved... A februári hó a Dunántúl volt a legnagyobb, a Duna–Tisza közén mérsékelt, és kevés, a Tiszántúl pedig katasztrófáisan kevés. A gyakori viharos hófúvás miatt igen nehéz helyesen megmérni a hóréteg vastagságát... (MR. 1929. márc. 18.)

1939/40.

Századunk leghidegebb középhőmérsékletű tele (-5,6 C fok). A legalacsonyabb hőmérséklet: november 24-én -3,4, december 29-ikén -16,0, január 20-án -26,5, február 18-án -25,2 és március 3-ikán -13,8 fok.

A három téli hónapban összesen 47 zord nap volt, s a -20 fokot 7 napon érte el, vagy haladta meg a hőmérséklet.

A talaj december 17-ike és március 16-ika között fagyott volt, a legnagyobb fagymélység 70-80 cm mélységig hatolt december vége és február vége között.

111 mm volt a téli évnegyed csapadékösszege. December elején még esőből, később havazásból származott. Az évnegyed mérsékelt csapadékos volt.

A folyamatos hótakaró január 18-ika és március 15-ike között borította a talajt. December közepén és január elején is volt néhány napig hótakaró.

... A fagy már csaknem fenéig jéggel borította a határban lévő vadvizeket. Mindenütt jégpáncél csillog. Most kellene nagyon a hó-takaró, mert a -15 fokon aluli fagy komoly károkat tehet a vetésekben. (KK. 1989. dec. 28.)

A nagy fagyok következtében pár nap óta nagy jégtáblák úsznak a Tiszán, a Holt-Tisza pedig már két napja befagyott. Ma már 13 cm jégpáncél borítja Szikránál a Tiszát. Amint ma jelentették, Tiszaugnál beállt a Tisza... (KK. 1939. dec. 30.)

A téli fagy beálltával az idén is megkezdődött a természetes jég szedése. Mint minden évben, most is csak az engedélyezett vízterületeken lehet természetes jeget szedni azoknak, akik erre engedélyt kaptak és a jégszedésre a díjat a Fogyasztási Hivatalnál befizették. Az idén, akárcsak az elmúlt években a szabad Széktót jelölték ki jégszedésre. A tisztiorvosi hivatal megvizsgálta a tóvizet bakteriológiai szempontból és az elsőfokú iparhatósággal egyetértőleg kiadta az engedélyt a jégszedésre... Az idén gyönyörű és kristálytisza a jég... (KK. 1940. jan. 3.)

Évek óta nem volt olyan kitartóan hideg idő, mint az idén. Most már hetek óta nap mint nap 18-23 fokos fagyok vannak és a nagy hidegek következtében a környék valamennyi álló- és folyóvíze befagyott. A határban igen sok helyen a kutakat is vastag jégkéreg borítja, úgy hogy reggelenként fel kell törni a jeget, hogy a vízellátásban ne legyen akadály. Több mint egy hete már, hogy a Tisza is befagyott. Pár napig a Tisza közepén egészen keskeny volt ugyan a jég, most azonban már, amint értesültünk, a Tisza az egész vonalon áll. Kécskéről jelentik, hogy a Tisza jege 26 cm vastag, a nagyrévi átjáróknál a révész vezetésével gyalog folyik az átkelés. Másutt olyan vastag a Tisza jege, hogy pl. Tiszainokánál a 45 cm jégen kocsival járnak keresztül. Az igaz, hogy itt „hízlalták” a jeget, kukoricaszárral is bőven behintették, úgy hogy kocsival egészen könnyű és biztonságos az átkelés... A nagy hideg miatt szünetel az aluljáró építési munkája. Eddig 15.000 köbméter földet emeltek ki, ugyanakkor minden előkészületet megtettek a betonozáshoz, felhalmoztak nagy mennyiségű kavicsot, vasat és cementet. Egyelőre várják a hideg enyhülését s akkor le tudják szivattyúzni a vizet, az aluljáró alatt ugyanis mindenféleképpen mélyebbre kell a víz szintjét vinni... Az új aluljárót szeptember elejére készen kell átadni a forgalomnak, ugyanekkor azonban a gyümölcsszezon idején már olyan állapotban kell lennie az építkezésnek, hogy a gyümölcsforgalom

már rendszeren közlekedhessen, a gyümölcsexport e miatt nem fog akadályt szenvedni... (KK. 1940. jan. 13.)

A decemberi hónap első fele általában csapadékos, második fele fagyos, szeles, száraz jellegűnek mondható. Mezőgazdálkodás szempontjából egyáltalán nem volt kedvező. A gyenge késői vetések a hótakaró nélküli erős hidegben sokat szenvedtek. A hirtelen beköszöntött fagy (-10 -15 fok) megakasztotta az ugarolási munkálatokat. Vastag hótakaróra lenne szükség... Őszi kalászosaink csaknem kivétel nélkül szépek, jól kifejlődtek, csak hiányzik a hótakaró. A vetések nagyobb része kellően megerősödve került a télbe. A késői vetésű búzákat csírájában érte a fagy. Fagykárt eddig még sehonnan sem jelentettek. (MR. 1940. jan. 15.)

...ma reggelig 18 cm hó esett, azóta egész délelőtt esett a hó, a szél is fúj, úgyhogy a nagy hó miatt zavarok álltak be a közlekedésben. Különösen a nagyforgalmú betonúton áll magasan a hó, úgyhogy szükséges a hótalanítása. Értesüléseink szerint minden város és község határáig letisztítja a betonutakat. Ehhez Kecskeméten legkevesebb 300 emberre volna szükség. Ebben az ügyben rövidesen kiadják az intézkedést... (KK. 1940. jan. 19.)

A népoktatási felügyelő igazgatóság közölte, hogy a polgármester, a tisztifőorvosi hivatal javaslata alapján a nagy hideg és hófúvások miatt a külterületi és községi elemi iskolákat január 25. napjáig bezárja. (KK. 1940. jan. 20.)

A fa és szénkereskedőktől nyert értesülésünk szerint kisebb-nagyobb zavarokkal küzd Kecskemét szén- és kokszellátása. A kereskedők iparkodnak minden igényt kielégíteni, nagy mennyiséget egyszerűen nem adnak, hogy lehetőleg minél többen jussanak tüzelőhöz.

... A mezőgazdaság helyzete: Az Országos Mezőgazdasági Kamara tájékoztatója szerint: 1. a hideg miatt csökkent a mezőgazdasági munkások kereseti lehetősége. 2. A kemény fagy károkat okozott a hótakaró nélküli vetésekben. 3. A mezőgazdasági termékek értékesítésében nagyobb fennakadások nem voltak. 4. Az erőtakarmányok hiánya és a kukorica magas ára megnehezíti a hízlalók tevékenységét. 5. Ez az oka egyébként a burgonya kínálat hiányának is. 6. Hitelviszonyok terén nincs változás. (KK. 1940. jan. 22.)

Az ölmos esők miatt kemény és vastag jégkéreg borítja a vetések hótakaróját. A fagytól amúgy is megsanyargatott vetések a jégpáncél miatt nem jutnak levegőhöz és így befulladás veszélye fenyegeti a gabonát. Ajánlatos feltörni a jeget. Kisebb területeken kapával,

lapáttal, nagyobb területeken lóval lehet legjobban feltörni a jeget. A vastag jég azonban könnyen megsérti a ló lábát, éppen ezért ajánlatos a patáit ronggyal, zsákkal jól bekötöni... (KK. 1940. febr. 6.)

A havazás tegnap délután elállt ugyan, utána azonban késő estig tartó hófúvás, hóförgeteg kezdődött, amilyenre azonban nem igen emlékezünk... Az éjszaka folyamán a szél elállt, a hófúvás megszűnt, helyette azonban újból zuhant a hőmérő higánya, s a hófúvást ma reggelre igen kemény hideg váltotta fel. Délelőtt egyben újból megindult a havazás... Ahogy ma délelőtt szánkón végighaladtunk a Szabadság-téren, a képet szerettük volna keskenyfilmre felvenni, hogy eltegyük az utódok számára. Mert ahogy a régi emberek beszélnek a hajdani idők történelmi hideg napjairól, úgy ezekről az időkről is beszélni fogunk, ha majd ez a generáció megöregszik. Az út végétől finom hófüggöny zárja el a kilátást. Nem sokan járnak, csak akiknek nagyon fontos dolguk van. Az egész útvonalon mindössze egy szeneskocsival találkoztunk, a lovakról gőzölgött a pára. A szénhordó munkások a kocsi mellett haladnak, nem akarják terhelni a kocsit, azonkívül meg-meglökik a szenes kosarakat, mert nagy zötyögésben le akarnak esni. Autónak híromdója sincs. Jó sok időnek el kell múlni addig, amíg újra előmerészkednek. Tanyai szánkót egyetlen egyet se lehetett látni ma délelőtt a városban. Nincsen olyan tanyai gazda, aki ma neki merne indulni. Kénytelen elmulasztani a legfontosabb dolgát is... Kecskeméten rekedt a bejáró diákok egy része. A tegnapi hófúvás nagy zavarokat okozott a bejáró diákság között. A piarista diákok közül mintegy húszan maradtak Kecskeméten. Nyolcan Lajosmizsére valók. A pályaudvaron vártak este 10 óráig, ekkor bementek a piarista konviktusba s ott elszállásolták őket. A többi bejáró ismerősöknél, rokonoknál szállt meg. A szülőket telefonon és táviratilag értesítették, hogy ne aggódjanak, a gyermekekről gondoskodás történt... (KK. 1940. febr. 14.)

... a kecskeméti utak mentén fásítani kellene, ez sok bajtól szabadítana meg bennünket arra az esetre, ha valami hasonló helyzetbe kerülne Kecskemét a tüzelőellátás terén. Több száz kilométer útról lehetne ebből a szempontból beszélni... a kecskeméti határban húszezer kat. hold (11.509 ha) használhatatlan területet lehetne fásítani... a fásítási szabályrendelet már munka alatt áll... Az Alföldfásítási törvény ingyen adta a csemetéket, Kecskeméten nagy érdeklődés nyilvánult meg iránta, úgy hogy a helyi kereteket kime-

rítették és más vidékről kellett csemetéket kérni. 15 ezer hold (8.632 ha) a város erdőterülete és ebből 10 ezer hold (5.755 ha) a zárt erdő. 1920-ban kezdődött a fásítási munka, 5-15 éven belül nagy famennyiségek állnak rendelkezésre. ... Súlyos gondokat okoz a tüzelőhiány. A vásárlóközönség olyan mértékben rohamozza a kereskedőket, hogy azok közül négy máris kénytelen volt beszüntetni működését...

... Az ország vadállományát pusztulással járó fenyegető rendkívül nagy óra és hidegre való tekintettel a földművelésügyi miniszter ismételten felhívta valamennyi törvényhatóság vezetőjét és vadászati tudósítóját, hogy a vadállományban rejlő nagy nemzeti értékek megmentésére saját hatáskörükben minden lehetőt tegyenek meg. Ennek kapcsán figyelmeztessék a községi vadászterületek bérletit is, hogy a vadvédelem tekintetében vállalt kötelezettségeiknek feltétlenül tegyenek eleget... a kecskeméti vadász körökben megállapítják, hogy a kecskeméti vadnyúl állomány helyzete katasztrófális. A zord időben a nyulak teljesen legyengültek s ennek sajnálatos eredményeképpen tömegesen pusztulnak el... A szerencsétlen állatok bemenekültek a tanyákba és a legyengült állatok a szénakazlak tövében pusztultak el... (KK. 1940. febr. 21.)

...február 22-én reggel az ország több helyén még -20 fokos hidegek voltak, a déli napsütés azonban ezeken a helyeken is enyhülést hozhat... (KK. 1940. febr. 23.)

...a hónap második felében megindult a lassú hóolvadás éjjeli fagyok kíséretében, ami a hóréteg tetején jégpáncélt eredményezett. Az ólmososó a gyümölcsösökben sok kárt tett. Február hónapban a kemény fagy miatt még mindig nem lehetett semmiféle külső munkát végezni... A vetések állásáról érdemleges jelentést még nem közölhetünk, mert még most is mindent hótakaró borít. A hó alatt az amúgy is gyenge késői vetések erősödni nem tudnak, így a kilátások nem a legkedvezőbbek. A nappali olvadás következtében a vetéseket jégpáncél borítja, ami a kipállásra ad aggodalmat... Igen sok a panasz a gyümölcsfákon okozott vadkár miatt, ami helyenként olyan nagymérvű, hogy még a 15 éves almafák derekát is felrágták egészen a koronáig, úgyannyira, hogy szinte fehérленek a fák derekai. A nyúlragás okozta kár felbecsülhetetlen. A gyümölcsösökben és a takaratlan szőlőkben is igen érzékeny kárt okozott az ólmososó, aminek mérvét csak később lehet majd megállapítani. A folytonos hideg idő miatt a melegágyak készítése késik. A már elvetett mag-

vak nem kelnek ki, sok helyen elpusztulnak. A nagy hideg és a nap hiánya miatt a melegágyak szellőztetése nem történhetett meg a szükséges mértékben. A palánták rosszak, halvány színűek és fenyurgultak... Még mindig nincs semmiféle munkaalkalom. A fagyos és hóval borított földön nem lehet munkát végezni... A hosszantartó hideg télben a mezőgazdasági munkásság rendkívül sokat szenved, mert nincs mivel fűtenie. Tüzelőhiány miatt még az ólakat is felfűtötték... A nagy hófúvások miatt a közlekedés több helyen megakadt, a tanyák el voltak zárva a világtól. Autóbuszjáratok és helyi-érdekű vonatok több helyen napokig szüneteltek. Az utak rosszak, sok helyen szinte járhatatlanok. A tanyai közigazgatás még mindig ólomlábakon jár... Az állatok erőbeli állapota sokat romlott. Csak kis számú gazda tudott megfelelően abrakoltatni... (MR. 1940. márc. 15.)

Évtizedek óta nem volt arra példa, hogy a Tisza jegén heteken át lehessen közlekedni. A közel háromhónapos nagy hidegek méteres jégpáncállal borította a Tiszát és így zavartalanul folyhatott a közlekedés a két part között... (KK. 1940. márc. 9.)

A február 20-án beszüntetett vonatok a mai naptól, március 11-étől ismét közlekednek... A mai, hétfői Gergely-napi vásárra ráütötte bélyegét az elmúlt kegyetlen tél s közelebről a forgalmat nagyban befolyásolták a nehéz útviszonyok... (KK. 1940. márc. 11.)

Az első tavaszi napsugaras idő víz- és sártengerré változtatta a várost. A vásárból hazafelé tartó nép a hosszú kocsisorban kerülni nem tudott, az úttest — különösen a belterületeken — tömve volt gyalogjárókkal. Még ez bizonyult a legszárazabb útszakasznak... A Kéttemplomközbe még mindig nem lehet járművel behajtani. Egy méternél magasabb itt a hó még ma is... Megtisztították a hótól a Kossuth teret. Tudvalevőleg a március 15-i ünnepség a Kossuth téren lesz... (KK. 1940. márc. 13.)

...Az olvadás igen súlyos gondot okoz a város belterületén is... az olvadásból összegyűlő víz utcákat borít el, nincs lefolyása, a csatornák annyira megduzzadtak, hogy képtelenek levezetni a hatalmas vizet. A Máriaváros egyes helyein térdig ér a víz, előnti a gyalogjárókat, befolyik az udvarokba, sőt a Szalag utca környékén már a házakba is... A régi agyagházaknál pedig az a veszély is fennáll, hogy a víz alámossa a falakat... (KK. 1940. márc. 16.)

A nagy meleg következtében megindult olvadás komoly veszélyt jelent a város külső településeire, melyek a város laposabb részein

épültek. Ugyanis a magasabb helyekről megindult vízáradat teljesen elöntötte a helyeket és a leginkább vályogból és vert falból épült házakat összeomlás fenyegeti. Legveszélyesebb a helyzet a Mária-város külső részén épült Dömötör-faluban. A Máriakápolna felőli magaslatról megindult vízáradat elöntötte a falut, már napok óta jóformán el van vágva a várostól. Csak fapadlókon lehet járni, közlekedni... A hatóságok a veszély láttán, idejében megtették a szükséges intézkedéseket... A Benei- és Budai út közé eső terület a Sóhordó úttól a lajosmizsei határig víz alá került, mintegy 1500 hold (863.2 ha) ez a terület, ezen a részen a víz nagyon sokat fog ártani a vetésnek. Több gyengén épített ház összedőlt, számos család kiköltözött lakásából, mert félnek, hogy bármelyik pillanatban összedőlhet... A kutakban olyan magasan áll a víz, hogy kézzel is el lehet érni és természetesen ihatatlan. A magas ár sok istállóból kiszorította az állatokat. Az utak járhatatlanná váltak. Az iskolás gyermekeknek nagyon megnehezült a közlekedése, sőt egyes pusztákon lehetetlenné vált. A határnak ezt a részét 1935-ben a jégverés pusztította el, azóta pedig évről évre fokozódó árvízzel küzdenek... (KK. 1940. márc. 18.)

Határunkban katasztrófális a helyzet. 3000 hold (1726.4 ha) áll víz alatt. A víz egy része a kisnyíri rétekről tör ránk, a Juhászkeresztelnél áthatolt a th. kőúton. A kecskemét-dunaföldvári betonutat három helyen lépte át a víz, s dől ránk, a kerekegyházi és fülöpkerekegyházi részekre. A kerekegyháza-szabadszállási th. közút a Farkas-birtok laposánál annyira feltartóztatja a vadvizeket, hogy pl. Kiss István szőlőjét karómagasságban elöntötte. Somodi László birtokán 44 holdból (24,3 ha) 39 (22,4 ha) víz alatt áll. A tanyát homokgáttal védik. Elöntötte a víz a „Sóhajtót”, 200 hold (115,1 ha) szőlőt. Óriási víztömeg zúdul Kunkerekegyháza pusztáira. Az itteni iskola istállója összedőlt. Veszélyben forog, szigetként van vízzel körülvéve a fülöpi iskola és jegyzői kirendeltség. Olyan részeken, olyan földelken jelent meg a víz az idén, ahol soha vadvizet nem láttak. Móczárék már most elbocsátották az aratók 50%-át, nem lesz rájuk szükség, az őszi rozs víz alatt van... (KK. 1940. márc. 20.)

A március havi időjárás a hó közepéig még igen hideg volt, a talajmentén -10, -12 fokot is mértek. A hó második felében megindult az általános felmelegedés, s az ezzel kapcsolatos olvadás, úgy hogy március utolsó napjaiban csaknem teljesen eltűnt a hó. A csatornák, bár a hótól teljesen ki voltak tisztítva, képtelen voltak a

beléjük zúduló áradatot levezetni, s így széjjelterültek az őszi vetéseken. A vetésterületen nem annyira a téli fagy, mint inkább a vadvizek okoztak súlyos és érzékeny károkat... már látszik az eredmény a tél pusztításai és a tavasz vízkárjai formájában. A tanyákon és a falvak szélén, ahol kevesebb gondot fordítanak az építkezésre, százával dőlnek össze szegény kis magyarok hajlékai, pusztítást okozva emberben, vagyonban egyaránt... (MR. 1940. ápr. 1, 15.)

(1940. márciusban 21 mm csapadék hullott, az átlag 32 mm, tehát nagyon száraznak minősül. Az ábrán is látható hirtelen hóolvadás okozta ezt a rendkívüli belvíz helyzetet.)

1941/42.

Századunk egyik nagyon hideg tele. A hóvastagságmérések kezdete óta mindeddig rekord hóvastagsággal. 1942. február 17-ikén 68 cm volt a szabályosan mért adat.

A legalacsonyabb hőmérséklet november 30-ikán -10,1, december 31-ikén -17,3, január 24-ikén -33,0, február 23-ikén -24,5, és március 10-ikén -7,0 fok volt.

A három téli hónapban összesen 34 zord nap volt, de már novemberben is akadt egy. A -20 fokot 7 ízben, a -30 fokot pedig kétszer érte el, vagy haladta meg a hőmérséklet.

A talajfagy december végétől március közepéig tartott. Legmélyebb február első felében, 55-60 cm-ig hatolt.

121 mm volt a téli csapadékösszeg, s így a téli évnegyed mérsékeltlen csapadékos volt. Decemberben inkább eső, havaseső hullott, de januárban hó és február vége felé inkább eső esett.

A folyamatos hótakaró január 2-ika és március 13-ika között 72 napon keresztül tartott. Ezen a télen érte el a hótakaró a csúcsmagasságot, 68 cm-t.

... Más években nemcsak napokon keresztül, hanem egész olvadásig vastag hóréteg fedi az utcákat. Az idén — főleg a rendőrszemélyzet fiatal, agilis tagjainak tudható be — minden gyalogjárót megtisztítottak a hótól, úgyhogy a gyalog közlekedés megfelelő. (január 16-án 27 cm volt a hóvastagság) Az utcákon 75 utcaseprő és a hólapátoló munkások alkalmi serege dolgozik a forgalom biztosításán. Eddig már 200 szekér havat szállítottak ki a hólerakó helyekre... Nyolc nap óta (akkor még csak 8 cm volt a hótakaró) kora reggeltől késő estig dolgoznak a havas utcákon a városi utcaseprők... Az ideiglenes utcaseprők télen-nyáron egyforma munkadíjat,

2 pengő 40 fillért kapnak. Abban reménykednek és hányják össze szorgalmasan a havat, hogy a város vezetősége rövidesen rendezni fogja szolgálati viszonyukat. A kisegítő munkások 4-4,50 pengőt kapnak. Az első naptól kezdve sokkal többet, mint a budapesti hómunkások... Az utóbbi időben aggasztó jelenségek közlik, hogy a talajvíz ismét magasan áll, esetleg megismétlődhetik az 1941. év elején oly súlyos mértékben fellépett belvízkár. Az idén már a belvíz nem okozhat közel sem annyi kárt, mint tavaly, mert a csatornák az olvadás első pillanatától kezdve hatalmas víztömeget fognak levezetni a Tiszába és a tárolóhelyekre. A Tisza vízállása megnyugtatóan alacsony. A veszélyeztetett értékek azonban arra biztatják mind a belterületi lakosságot, mind a tanyavilág népét, hogy a védekezésre már jóelőre felkészüljön, s minden hatósági intézkedést idejében, pontosan hajtson végre. Így nemcsak az egyéni érdekek, hanem a nemzeti vagyon is megmenekül a vízkároktól. (KK. 1942. jan. 16.)

...A huzamos időn át tartó zord időjárás miatt a MÁV igazgatósága kénytelen a személyszállító vonatok egy részének közlekedését átmenetileg, előreláthatólag két heti időtartamra beszüntetni. A továbbra is közlekedő vonatokról az állomásokon kifüggesztett tájékoztatás ad fölvilágosítást. (KK. 1942. jan. 21.)

... A tanfelügyelőség értesíti a tanerőket és szülőket, hogy a nagy hideg miatt január 23-tól, péntektől, 31-ig, szombatig a város külterületén fekvő valamennyi népiskolában szünetel a tanítás. A tisztiorvos javaslata alapján a polgármester a fenti időre elrendelte az óvodák bezárását is... (KK. 1942. jan. 22.)

... ma reggel... -33 fokos volt a hideg... Ilyen mélyponton, amióta hivatalosan mérik a hőfokot, soha nem állt Kecskeméten a hőmérő higánya. (de igen, 1929. február 11-ikén ugyancsak -33 fok volt). ...Reggel háromnegyed 8-kor a hivatalos mérés 27 fokot állapított meg, a kora délutáni órák folyamán azonban nem enyhült tovább. Fél 10 óra tájban ismét -28 fok volt s délfelé még mindig -27 fokon állt a higany. A szibériai hideg kisebb-nagyobb nehézségeket okoz a közlekedésben, kocsin és autóval csak a legrövidebb utakat lehet tenni, de nagy küzdelmeket folytat a MÁV is. A vonatok egy-másfél órás késésekkkel érkeznek... a vetéseket vastag hótakaró védi, teljesen fődve van a föld és nem kell féltenuk a gabonaféléket. A jószágállomány már inkább megsínyli. A pusztai istállók egyrésze nem valami tőkéletes építmény s az állatok sokat szenvednek. Hozzájárul, hogy keveset levegőzhetnek és jobbára csak szálastakarmány-

hoz jutnak, már pedig az ellenállóképességhez jó kondíció kellene... A kertészeti felügyelőség szerint a rendkívüli hideg árthat a fáknak és a termő rügyeknek egyaránt. A fáknak ott tehet kárt, ahol vizes talajon állnak, vagy a fás részek nem tudtak beérni. A termőrügyekben itt inkább a csonthéjasoknál, különösen a baracknál, amelynek a rügyei megfeketedve leperegtek. Sokat számít, ha meszes permetezésben részesült a barackfa a fagyok beállta előtt. A mézsréteg, tapasztalat szerint, igen jóhatású a barack termőrügyeire... A fiatal fák törzsének bekötözése februárra és márciusra fokozottan szükségesnek látszik... A tankerületi főigazgató a polgármester előterjesztésére elrendelte, hogy az állami és városi középiskolákban február 3-ig a nagy hidegre való tekintettel szüneteljen a tanítás. Az intézkedés az állami mezőgazdasági középiskola, polgári fiú- és leányiskola, tovább a kereskedelmi középiskola szüneteltetésére terjed ki, ezenkívül elrendelte a tanfelügyelő, hogy a város belterületi elemi iskoláiban is szüneteljen a tanítás a fent jelzett időpontig... Hasonló intézkedést várnak a felekezeti középiskolákra vonatkozólag is... Először a szánosokkal beszélünk. Fehér József tulajdonos szerint a kocsisok és a lovak egyaránt sokkal többet szenvednek ezen a télen, mint máskor. Hiába védik, takarják két-három pokróccal a lovakat, a várakozás közben dideregnek, reszketnek a hidegtől. 6-tól 6-ig inspekciónak, de az éjszaka többen otthagyják standjukat, mivel sem a kocsis, sem a ló nem bírta ki a borzalmas hideget... A piacok szinte üresek. Néhány virág-, hagyma- és húsárust látni. Kiss Erzsébet húsáros mutatja az áruját. Egészen megfagyott. Faszén mellett melegíti a kezét. Reggel fél 7-től déli 12-ig van kint. A nagy hideg miatt kevés a vásárló... A róm. kat. nagytemplom toronyórájának gondnoka, Voelker Roland órásmester az alábbiakkal magyarázza meg, miért állt meg pénteken az óra: — A nagytemplom toronyórája pénteken délelőtt háromnegyed 9 órakor megállt. A rendkívüli hidegtől megfagyott a tengelyvégeknél lévő olaj. Ilyenkor a tengelyek gyors forgatásával és újraolajozásával szoktunk rajta segíteni. Így pénteken délben is sikerült elindítani, de este fél 9 órakor újra megállt. Az idő enyhülésével újra működésbe fogjuk hozni a toronyórát. (KK. 1942. jan. 24.)

A 20-34 fokos hidegben sínylődnek a városban a tanyai emberek. A legtöbb a városháza közepesen fűtött folyosóira húzódott és a fűtőtestekre hajolva igyekszik megmelegíteni elgémberedett testét, kezeit. A beálló utcákban kocsikban subában ülőket sem kímélte a

hideg, eltekintve attól, hogy minden magyar gazda legfélétebb kincse a ló, órákon át vesztegelt a hidegben. A legnagyobb baj az, hogy Kecskeméten kevés a beállódvar, a régi világ tágas vendégfogadói, ahol 10-20 lovat is be lehetett kötni és a kocsik utasai hatalmas teremben melegedhettek fel és teheték kényelmesebbé, elviselhetővé a városban tartózkodást, várakozást... (KéV. 1942. febr. 3.)

Az idei rendkívüli nagy havazás alaposan próbára tette nemcsak a közönség türelmét, de elsősorban és főként a közlekedést és a hatóságokat. Soha, amióta feljegyzések vannak ennyi havat nem látott Kecskemét, mint amekkorára — főként a múlt heti havazás folyamán — az idén emelkedett. Az 1939/40. évi rendkívüli csapadékból télen 58 cm vastag (*torlaszban, vagy hófúvásban mérhették, mert január 24-én volt a legnagyobb hóvastagság 33 cm*) hóréteg esett Kecskemét határában. Ez olyan nagy mennyiségű hó, amennyit azelőtt soha nem mértek Kecskeméten. Akkor azt hittük, hogy egyhamar nem lesz „szerencsénk” hasonló méretű havazáshoz, azonban a rekordot már a múlt hét elején megközelítette az idei tél...

A rendkívüli nagy hó kisebb-nagyobb akadályokat jelentett ugyan a közlekedésnek, pár nap alatt azonban sikerült a vasutakat, országutakat rendbe hozni, s ma már — eltekintve kisebb késésektől — nincsenek közlekedési zavarok. (KK. 1942. febr. 17.)

... a Nagy-Alföldön, az utóbbi két-három esztendőben úgy megszorodtak a vizek, hogy az Alföld egyes részei ismét sík tengerré váltak. Beutaztuk hazánk három éve már árvíz, földárja sújtotta területeit, hogy tájékozódást nyerjünk arról a szörnyű egyéni és nemzetgazdasági katasztrófáról, amit a víz idézett elő.

A legnagyobb vizes év volt az 1941/42-iki, amely minden eddiginél nagyobb károkat tett. Ez évben tartós hóesés, vastag hótakaróval borította az ország területét, a talaj előbb már vastagon átfagyott, s olvadáskor a nagy víztömeg nem tudott a talajba szivárogni s a felszínen keresett lefolyást. Kecskemét határterületének egyharmada víz alá került. 4242 hold (2441 ha) szántóföld és 3665 hold (2109 ha) szőlő. Ekkor, 1902/03 évi tervek alapján több, mint 100 km hosszúságban elkészült az Alpár-Koháryszentlőrinc-Tiszaújfalusi főcsatorna 342.000 pengő államsegéllyel. Az 1941/42. évben három főirányból tódult a víz Kecskemét területére. 1. Délről, észak felé, Jakabszállás felől kaptunk több ágban is vizet. 2. Lajosmizse felől két ágban tódult a víz, s ez volt a legveszélyesebb, mert ezen

víznek Kecskeméten semmi természetes lefolyása nem volt. 3. Nagykőrösről s részint a kocséri határból kaptunk idegen vizeket, melyek Szentkirály-pusztá lapos területeire igen lassan és sok kárt okozva húzódtott csak le... (MR. 1942. ápr. 15.)

1950/51.

Az évszázad legenyhébb tele, 3,1 fok középhőmérséklettel. -10 fokra, vagy ez alá süllyedő hőmérsékletű, tehát zord nap nem volt! A legalacsonyabb hőmérsékletek: november 28-ikán -3,0, december 31-ikén -3,2, január 23-ikán -6,0, február 3-ikán -2,6 és március 1-jén -3,0 fok volt.

A tél enyhésére jellemző, hogy a téli évnegyedben a minimum hőmérséklet középértéke is 0,0 fok volt, az ugyancsak enyhe 1909/10. téhez hasonlóan. A sokévtizedes átlag -3,7 fok.

Ugyancsak a téli évnegyedben a maximum hőmérsékletek középértéke 6,2 fok, az átlag 2,8 fok.

Talajfagy elvértve néhány napon volt csak a reggeli órákban és ez is csak a talaj felső néhány cm-es felszínén.

137 mm csapadék hullott a 3 téli hónapban. Az átlag 100 mm. Így a téli évnegyed mérsékelt csapadékosnak minősül.

Hótakaró csak december 20-21-ikén és január 18-19-ikén volt, de csak 3-1 cm vastagságú,

Igen nagy kár, hogy erről a rendkívül ritka télről nem emlékezett meg a sajtó sem. Pedig biztosan lett volna bőven feljegyzésre méltó, tanulságos esemény...

1953/54.

Nagyon hideg tél volt. A havi középhőmérséklet -5,4 fokkal a második lehidegebb. A három téli hónapban 47 zord nap adódott, de már novemberben is 2 ilyen nap akadt. A -20 fokot 5 alkalommal érte el, vagy lépte túl a hőmérséklet. A legalacsonyabb hőmérsékletek: november 26-ikán -11,0, december 19-ikén -12,7, január 3-ikán -25,6, február 7-ikén -22,1 és március 3-ikán -0,7 fokig süllyedt a hőmérséklet.

A minimum hőmérsékletek középértéke a három téli hónapban -9,8 fok volt (legalacsonyabb a vizsgált időszakban), az átlag -3,7 fok.

A maximum hőmérsékletek középértéke -1,7 fok, az átlag 2,8 fok.

A talaj december 12-ike és március 10-ike között fagyott volt, legmélyebbre, 55-60 cm-re február közepén hatolt.

A három téli hónapban 82 mm volt a csapadék összege, s így mérsékelten száraz volt. Novemberben 16, márciusban 38 mm csapadék volt még.

Összefüggő hótakaró december 31-edike és március 3-dika között, 63 napig bortotta a talajt, általában 10-20 cm magasan. A legnagyobb hóvastagságot január 15-ikén mértük, s ez 37 cm volt.

Sajnos, erről a télről sem emlékeztek meg, de azért a Bács-Kiskun megyei Népújság írta, hogy ...A kedvező időjárás lehetővé teszi, hogy a hátralévő mélyszántást minél előbb befejezzük. A Minisztertanács által megállapított (?) határidő már lejárt, de tervét eddig csak a kecskeméti járás teljesítette... (BN. 1953. dec. 9.)

Hazánk — különösen Alföldünk — éghajlata nagyon szélsőséges. Ezért ki van téve a téli lehülésnek és a nagymérvű, tartós nyári fölmelegedésnek. Ezt az 1952-es évi időjárás is eléggé igazolta. Az ápriliséig kihúzódó télies időre hirtelen nyárias meleg, majd a fagyos május és esős júniusra (ez tévedés lehet, mert 1952. júniusban 21 mm eső esett, az átlag 63 mm, s így a hónap nagyon száraz volt) rekkenő hőség és tartós száraz nyár következett... Az időjárásnak ez a kedvezőtlenége károsan hat megyénk mezőgazdasági termelésére is. Ebbe nem nyugodhatunk bele! Dolgozó parasztjaink, agrónomusaink nem várják ölbetett kézzel, hogy az időjárás ilyen befolyással legyen terméseredményeinkre... (BN. 1953. dec. 10.)

A jelenlegi hótakaró akadályozza ugyan a varjúkat kártevő munkájukban, de mihelyt a hó elolvad, a varjak ismét kárt tehetnek vetéseinkben. A varjak kártétele ellen írtással és riasztással védekezhetünk. A védekezésre való felkészülés és maga a védekezés igen fontos... (BN. 1954. jan. 8.)

1962/63.

Szintén nagyon hideg tél. A három téli hónap középhőmérséklete -4,7 fok volt. A téli hónapokban 30 zord napot jegyeztünk föl, de még márciusban is akadt 3. Összesen 2, -20 fokos, vagy ez alatti hőmérsékletű nap volt januárban.

A leghidegebb napok: november 26, 27-ikén -3,9, december 28-adián -12,4, január 18-adián -23,0, február 3-dikán -19,9 és március 1-jén -16,4 fok.

A minimum hőmérsékletek középértéke -8,2, a maximumoké -2,1 fok volt.

A talaj december 28-adika és március 6-dika között volt fagyott. A legmélyebbre január végén, és februárban húzódtott, 50 cm alá.

A 155 mm csapadékösszeg nagyon csapadékosnak minősíti ezt az évnegyedet.

68 hótakarós nap volt összesen (november 24-27 között 4-5 cm, december 11-13 és 28-29-edike között 2 cm, január 2-5 között 6-2 cm), de összefüggő hótakaró 55 napig tartott, január 12-edike és március 7-edike között. A legnagyobb hóvastagság február 4-5-ödikén 35 cm volt.

...A Tüzép telepeken van tüzelő, az a néhány napos zavar, amelyet a múlt hét elején a szénvagonok késése okozott, senkit se ejtsen kétségbe. A szénszállítmányokat ugyanis akkor a Dunántúlon dúló viharok akadályozták, azóta azonban az időjárás megjavult és a vagonok ismét érkeznek... (PN. 1962. dec. 19.)

A Duna-Tisza közén a szokásos január havi 27 mm csapadékot az év első nyolc napjában túlteljesítette az időjárás. Edig 48 mm esett, majdnem kétszer több az ötvenéves átlagnál. A nagymennyiségű hólét és csapadékot a homok még nyeli, de a lapályosabb fekvésű földterületek már telítődtek. A vízügyi társulatok irányításával megkezdték a felgyülemlett csapadék gyors levezetésének munkáit... (PN. 1963. jan. 11.)

Vasárnap (január 13.) reggel -9,4 fok hőmérséklettel és átlag 6 cm hóvastagsággal kezdődött a tél a megyeszékhelyen. A délben kezdődő viharos erejű szél szombaton helyenként 30-40 cm-re feltorlaszolta a havat, a délutáni és éjszakai havazás pedig hétfőn reggelre már átlagosan 22 cm-re szaporította. Mennyire tér el az időjárás a szokásostól? Bizony sok adatot lehetne erre felhozni, de akad talán, aki már a tavalyi év hasonló időszakára sem emlékszik. Nos azoknak eláruljuk; tavaly ilyenkor nyoma sem volt a hónap. Január 25-ikén kezdődött a havazás, akkor is mindössze 8 cm esett, s maradványaiban csak január végéig gyönyörködhattünk. Ezúttal külön szerencse, hogy a havazás a hét végén, tehát bizonyos telítetlen, nem csúcsforgalmi időben köszöntött ránk, mert bár nagyobb akadályok alig voltak, a legtöbb út már vasárnap nehezen járhatóvá vált. Járhatatlan útszakasz viszont csak három helyen volt, de a Közúti Igazgatóság hóeltakarító gépei már kora reggel munkához láttak, s délutánra kivétel nélkül járhatóvá tették ezeket az útszakaszokat is.... A vonatok általában pontosan közlekedtek, hétfőn reggel egyedül a bajai vonat késett. Az autóközlekedési vállalat

szintén valamennyi teherjarmúve és személyszállító autóbusza szintén kevés késéssel érte el rendeltetési helyét... (PN. 1963. jan. 15.)

...Kecskeméten a hóeltakarítási munkálatok elvégzésére 28 dolgozót vett fel a városi tanács és 7 teherautót bérelt az autóközlekedési vállalattól. A 7 kocsi naponta 20 fordulóval szállítja a havat a határba, s ez mintegy 420 köbméter hó eltakarítását jelenti. De még így is csepp a tengerben!... Kellő mennyiségben áll a vásárlók rendelkezésére burgonya, kelkáposzta és egyéb zöldségféle. A Szövetkezetek Megyei Értékesítő Központja felkészült a télre. Az árut megfelelő helyen tárolják, s eddig különösebb problémát nem jelentett a hideg tél. Egyedül fokhagymából van némi hiány... — Homok helyett most a havat hordja–viszi, torlaszokba halmozza a kósza csípős szél... Mint annyian, a kéményseprők sem örvendeznek a kemény télnek. Gyalog, vagy kerékpáron járnak a város utcáit és a tanyavilágot. Naponta 30-40 kihívásnak tesz eleget a vállalat 11 kéményseprője, s szinte éjjel–nappal végzik munkájukat... (PN. 1963. jan. 18.)

A szokatlanul hideg tél okozta tüzelőanyag hiány miatt tegnap közzétett kormányintézkedéssel kapcsolatban a Tüzép vállalatnál elmondták... Vállaltunk a megyeszékhely ellátására időben igényelt 193 vagon szenet, 104 vagon brikettet és 19 vagon kokszot. Szállítóink ezt a mennyiséget vissza is igazolták. Ezen felül felsőbb szerveinktől 120 vagon Bulgáriából importált szénre is ígéretet kaptunk, s a szállítások folyamatosan érkeznek... csak hogy közbeszólt a kemény tél, s a fogyasztás nemcsak a háztartásokban, közületeknél, hanem az iparban és nem utolsósorban a vasútnál is megnövekedett. Nehezíti a helyzetet, hogy az iskolák, napközik, a kórházak és egyéb közületek több évi tapasztalataik alapján igényelték meg szükségleteiket, amely a mostani hideg miatt nem bizonyult elegendőnek. Az így megnövekedett igények kielégítését pedig nehezíti a szállítások vontatottsága, ami többek között szintén az időjárással van kapcsolatban. A kormány intézkedése felhívja a figyelmet a fokozott takarékoskodásra... A MÁV vezérigazgatósága a rendkívüli hideg időjárás miatt január 20-án 0 órától Budapest és Szeged között nem közlekedtet egy gyorsvonat párt, további intézkedésig... (PN. 1963. jan. 20.)

A rendkívül zord időjárás és a vasút szénhelyzete szükségessé teszi az áruszállítás és a tehervonatok forgalmának átmeneti csök-

kentését. Ezért későbbi időpontra halasztották el azoknak az áruknak a szállítását, amelyeknek késedelme a népgazdasági termelésben fennakadást nem okoznak... feltétlenül biztosítani kell a nehézipar, a kohászat, a bányászat, az olajipari alapanyagok, fűtőanyagok, a lakosság tüzelőanyaggal és élelmiszerral való ellátását, valamint a népgazdasági tevékenységnek folyamatosságát biztosító anyagok fuvarozásának feltételeit... (PN. 1963. jan. 22.)

... A telefon fémvezetékei érzékenyek a hőingadozásra. A nagy hideg hatására összehúzódnak, elszakadnak. A posta kecskeméti műszaki fenntartási üzemében az utóbbi időben naponta általában hatvan szakadásról érkezik bejelentés, s a 45 tagú műszaki gárda szinte állandóan talpon áll. A rendelkezésükre álló egyetlen gépkocsi sem győzi a kiszállást a hibaforráshoz... (PN. 1963. jan. 26.)

... Harcban állunk a hóval, faggyal, s ebben a nehéz munkában is a közlekedés dolgozói viszik el megyénkben a „pálmát”... A vonatok váltakozó késéssel, általában zavartalanul közlekednek. Az állomás területére a fűtőház ellátására napi 4-5 vasúti kocsis szén érkezik már, amivel részükről zavartalanul biztosítani tudják a forgalmat... A Közúti Igazgatóságon közölték, hogy a megye valamennyi útvonala két nyomon járható... a megye útjaira, a közlekedés zavartalan biztosítására ezekben a napokban 600 úttörő ügyel, illetve 150 alkalmi hóeltakarító munkással 750-en, négy nagy, 6 közepes-rősségű géppel 62 vontató-, toló és vonókével, 14 szórókocsival tisztogatták, hintették állandóan az utakat... (PN. 1963. febr. 3.)

...a megyei tanács vb. illetékes vezetője elmondta, hogy komolyan fel kell készülni az árvíz- és belvízveszély elhárítására. A földekre lehullott hó vastagsága eléri a 25-30 cm-t, a talaj felső része pedig át van fagyva. Ilymódon sokkal gondosabban kell felkészülni a csapadékvizek belvízcsatornába való elvezetésére. (PN. 1963. febr. 10.)

Sok panasz érkezett szerkesztőségünkbe és a Városi Tanácshoz, hogy a város jó néhány utcája szinte járhatatlan az olvadó hó és a sár miatt. A tanács illetékes osztálya több helyen végzett ellenőrzése során megállapította, hogy a házak előtti csatornák, illetve vízesárkok eltömődtek, s a hólé nem tud elfolyni... (PN. 1963. febr. 21.)

Ár- és belvízveszély egyelőre nem fenyeget, de minden eshetőségre fel kell készülnünk... jelenleg számottevő belvíz nem borítja a földet. A leesett csapadék — amennyiben ez károsan nem fog növekedni — megőrzésére kell törekedni... (PN. 1963. márc. 5.)

A hosszú tél folyamán sok hó esett le és a hirtelen olvadás károkat okozó belvizeket zúdított országszerte a városokra, községekre, szántóföldekre... Jelenleg megyeszerte mintegy 20 ezer hold (11.509 ha) szántó és legelő került víz alá. A hirtelen beköszöntött olvadás sem tette azonban kritikussá a helyzetet. Az elöntött területek víztől való mentesítése teljes erővel folyik. Nem kerültek el a belvizek Kecskemét egyes részeit sem. A városi tanács építési osztálya felkészült a károk elhárítására. 60 utcaseprő, 40 útépítő munkás, s a Községgazdálkodási Vállalat 25 alkalmazottja dolgozik a város különböző pontjain a víz elvezetésén. Az elmúlt héten 35 helyre mentek ki a tűzoltók kiszivattyúzni a vizet az udvarokból, lakásokból, pincékből. Különösen veszélyezett rész az Erzsébetváros, a Zöldfa, a Dankó utca, a Rendőrfalu, Kiskecsemét és a Mária-város néhány utcája... (PN. 1963. márc. 12.)

A kecskeméti járásban már a hét eleje óta jó ütemben halad a szőlőkben a nyitás, valamint a gyümölcsfák tisztítása és metszése. A lakitelki Szikra TSZ-ben megkezdték a szőlőtelepítést is. Közvetlenül befejezés előtt áll a járásban a kalászosok fejrágázása, s valamennyi közös gazdaságban hordják a földekre a szervestrágyát. A zöldségkertészetekben készülnek a melegágyak... (PN. 1963. márc. 16.)

...a múlt év őszén beállott korai fagy és a hosszú tél miatt elmaradt 87 ezer hold (50 ezer ha) szántását kell sürgősen elvégezni... a gyors olvadás miatt bekövetkezett belvízkárok főleg a Duna-völgyi Főcsatorna mentén károsították a vetéseket és hátráltatták a tavaszi munkákat. Jelenleg a belvizek nagysága már nem számottevő, a nagyobb területen inkább csak a legelőket és a réteket borítja víz... (PN. 1963. ápr. 2.)

1963/64.

Nagyon hideg tél volt. A 3 téli hónap középhőmérséklete -5,1 fok volt. 33 zord nap volt összesen, s mind a téli hónapokban. A -20 fokot decemberben 2, januárban 4 napon érte el, vagy haladta meg a minimum hőmérséklet.

A leghidegebb napok: november 22-ikén -1,8, december 18-ikán -23,9, január 20-ikán -22,4, február 15. és 22-ikén -10,4 és március 10-ikén -9,4 fokkal.

A minimum hőmérsékletek középértéke -8,4, a maximumoké -2,2 fok volt a téli évnegyedben.

A talaj december 2-ikától február közepéig fagyott volt, a legmélyebbre, 55-60 cm-re január közepe-vége között hatolt. Még márciusban is volt néhány napig talajfagy a felsőbb talajsztintben, de 17-ikéltől megszűnt.

A téli évnegyed 77 mm-es csapadékösszege mérsékelten szárazzá tette a telet.

A havazás december 5-ödikétől kezdődött, amely 6-odikán reggelre már 4 cm hótakarót eredményezett. Az összefüggő hótakaró február 5-ödikéig tartott, összesen 62 napon át. A legvastagabb hótakaró 22-23-adián elérte a 39 cm-t. De még március 6-11 között 4-8, és 15-19-edike között is volt 2-9 cm-es hótakaró.

... A fák ágait, a távvezetéseket, a házak tetőzetét már vastag jég- és zúzmararéteg borítja. Bács-Kiskun megye északi részén csütörtökön, 12-ikén megkezdődött (az újabb) havazás... Kora reggeltől késő estig 60 ember dolgozik a megyeszékhely úthálózatának és járdáinak jégtől való megtisztításán... A tanácsháza környékét, a Rákóczi utat, a Dózsa György utat és a Bem utcát napjában többször is felszórják... (PN. 1963. dec. 13.)

A hőmérséklet -4 fok, a hóréteg vastagsága 6 cm (ezt még lapzártata előtt írta a szerkesztő. December 17-edikén reggel 7 órakor már 20 cm volt a hóvastagság, a hőmérséklet pedig -11,4 fok) A hajnali órákban 3 hóeke dolgozott a körzetben... (PN. 1963. dec. 17.)

A megye fő és mellékútvonalaiban sehol sincs akadály... (PN. 1963. dec. 18.)

Minden út járható a megyében... A KPM intézkedése alapján a napokban érkezik Kecskemétre az újabb két hóeke, hogy ezeket UTOS traktorra lehet felszerelni és sokkal gyorsabban dolgoznak, mint a meglévők... (PN. 1963. dec. 19.)

Kecskeméten a kora reggeli órákban -21 fokot mutatott a hőmérő. Különösen a szabadban dolgozó emberek folytatnak kemény harcot az időjárással... Dühöng s tél, a termelés, a szállítás, a mindennapi élet azonban folytatódik.. (PN. 1963. dec. 20.)

Az előre gondosan megszervezett hóeltakarításnak az eredménye: Bács-Kiskun megyében minden út járható... (de szombaton, 21-edikén, a megyeszékhelyen) az Arany János utcában... több személy- és teherautó vesztegelt itt a 30 centis hóban. A síkos keramittról a kerekek lesöpörték a havat, de a kocsik nem tudnak kimozdulni helyükről... A járdák sem mutatnak valami kedvező képet. Az időjárás következtében darássá vált hó szabályszerű tornamutatvá-

nyokra kényszeríti a járókelőket. Már pedig ezt mindenképpen el lehetne kerülni... A Nagykőrösi utcában sem jobb az úttest és a gyalogjáró helyzete... (PN. 1963. dec. 22.)

A hétfőn és kedden (23-24-ikén) hullott csapadék eltakarítása nehéz feladat elé állította a kecskeméti úttisztítókat. A városi tanács teherautóval, a 9-es AKÖV 23-án éjszaka 12, az ünnep első napján pedig 9 tehergépkocsival szállította el a hókupacokat a megyeszékhely belterületéről. A karácsonyi ünnepek alatt is dolgoztak az úttisztítók... (PN. 1963. dec. 28.)

A „homoksivatagot” vastag hópaplan (15 cm) borítja errefelé. Zúzmarások a fák, a villany-, a telefonvezetékek, s az országutak... (PN. 1964. jan. 8.)

...a december elején beköszöntött igazi tél szilárdan tartja magát, nem kíméli tüzelőkészleteinket... A szénszállítmányok késlekedése miatt előállott helyzetünket jelentettük a Belkereskedelmi Minisztérium illetékes főosztályának... A múlt évről lemaradt és a januárra esedékes, összesen 3420 vagon szén, brikett, illetve kokszt folyamatos érkezését a jövő hét elejétől kezdve várjuk... (PN. 1964. jan. 12.)

A december eleji nagy havazással beköszöntött és azóta szinte megszakítás nélkül tartó hideg tél észrevehetően megviselte hazánk vadállományát... (PN. 1964. jan. 26.)

Télen sem látszik kihaltak Kiskőrösön a MÉK felvásárló telepe. Ennek megvan az oka, minthogy 52 vagon jeget tárolnak a telepen... a községben még sohasem tároltak egyszerre ennyi jeget. A „nyersanyagot” a Soltvadkert határában levő Búdös-tó szolgáltatja, s onnan a három gépkocsi naponta 200 mázsa jeget hord be. A hordásnál 12 embert foglalkoztatnak. — A telep pincéibe hordják a jeget, megsózzák, s 80 cm vastagságban szalmával fedik le. A nyáron, amikor a csonthéjas gyümölcsök — köztük is elsősorban a meggy felvásárlására kerül sor, igen nagy szolgálatot tesz majd e hűtőanyag... (PN. 1964. febr. 1.)

A szombaton (7-ikén) reggel megyeszerte beköszöntött havazás azokat igazolta, akik azt jóstolták, hogy az elmúlt hetek, napok magasabb hőmérsékletét hidegebb időjárás követi majd... A márciusi havazásban semmi rendkívüli nincs, az elmúlt ötven évben minden harmadik március havat hozott... (PN. 1964. márc. 8.)

1984/85.

Nagyon hideg tél volt ez is. Az évnegyed középhőmérséklete $-4,4$, fok, 34 zord nappal. Januárban 18, februárban 16 alkalommal érte el, vagy haladta meg a hőmérséklet a -10 fokot. -20 fokig csak egyszer süllyedt a hőmérséklet.

A leghidegebb napok: november 14-ikén $-8,8$, december 15-ikén $-8,0$, január 14-ikén $-18,0$, február 14-ikén $-20,0$ és március 1-jén $-6,0$ fok volt.

A minimum hőmérsékletek középértéke $-7,2$, a maximumoké $-1,0$ fok.

A talaj már december elejétől — néhány nap kivételével — fagyott volt, s március 14-én volt az utolsó talajfagy. Legmélyebbre, 35-40 cm-ig januárban hatolt a talajba.

A téli évnegyedben 83 mm csapadék hullott, s így mérsékelten száraz jellegű volt.

A havazás december 26-ika és január 23-ika között egy 29 napos, majd pedig február 9-ike és március 6-ika között egy újabb 26 napos összefüggő hóborításos időszakot adott. A legmagasabb hótakaró január 11-12-ikén 13 cm, majd február 25-ikén 16, március 2-ikán 15 cm-t ért el.

... tegnap (január 6.) hajnalig megyszerte 10-13 cm hó esett. Az utak eltakarításának 37 gép azonnal nekilátott, megkezdték a sózást is.... a megyében útakadály nem volt, a forgalmat rövid szakaszoktól eltekintve nem akadályozták. Az utak általában két nyomon járhatók... (PN. 1985. jan. 7.)

Az utak állapota, a hideg időjárás jelentős gondot okoz a VOLÁN-nak. Kecskeméten a helyi járatok menetideje általában 5-15 perccel növekedett fordulónként, ennél fogva jelentős késések, illetve több forduló után járatkimaradások is előfordultak... A MÁV-nál is jelentős gondot okozott a hó és a hideg. A vonatok általában 5-10 perces késéssel közlekednek... (PN. 1985. jan. 8.)

Sok panasz volt a gázellátásra. A hideg hatására növekedett a gázfogyasztás, s valóban a város néhány körzetében csökkent a nyomás, mert a nyomáscsökkentő állomások biztonsági szelepei lezártak. A körzetet ellátó nyomáscsökkentők újbóli szabályozására rendkívüli ügyeletet rendeltek el... (PN. 1985. jan. 9.)

...csütörtök (január 10.) hajnali 2 órától a havazás átterjedt a megye északi részére is. A havazással egyidőben elkezdődött az utakról a porhó eltávolítása és az utak sózása ... Kecskeméten meg-

jelentek a közterületi ellenőrök, akik remélhetőleg nemcsak felhívják a közületek gondnokait, az IKV házmestereinek, illetve a magánházak tulajdonosainak figyelmét a járdák takarítására, de ha szükséges, a büntetés kiszabását is javasolják... A hét első felében bőven volt fa, tegnap óta viszont csak mutatóban van egy kevés. Szombatra, vagy hétfőre (12, 14) várnak az erdőgazdasági szállítmányokból. Hasábos helyett a lakosság a vágott fát keresi. A fűrészelést azonban a munkába állított 2 géppel csak lassan győzik... (PN. 1984. jan. 11.)

Régen volt már ilyen hideg telünk, mint az idei. A -10 fok alatti hőmérsékleten bizonyára kevesen vállalkoznak arra, hogy a megtermelt zöldség- és gyümölcsféléségeket, állataikat piacra vigyék... a zöldségtermesztésre nem éppen alkalmas múlt évi időjárás következtében bizonyára kevés árut találunk a kecskeméti piacon... Mindenből elegendő volt, sőt az elmúlt évi piaci ellátást is figyelembe véve, bőséges a kínálat... Lehet kapni élő csirkét, libát. Korán reggel még igaz, nem volt tojás, de a környékbeli tanyákról később érkezők jelentős mennyiséget hoztak. Általában 3 forintért adták... (PN. 1985. jan. 14.)

A tartós hideg feszültségeket okozott az országos energiaellátásban is. A Minisztertanács felhívással fordult az intézményekhez és a lakossághoz, hogy takarékoskodjanak az energiával... (PN. 1985. jan. 17.)

A Kertészeti Egyetem Szőlészeti és Borászati Kutató Intézetének kecskeméti laboratóriumában megkezdték a szőlő rügyvizsgálatokat... az ősszel a kedvezőtlen időjárás miatt az ellenőrzött rügyek 10-30 %-át találták „barnának” vagyis terméketlennek... Az elmúlt hetek rendkívüli időjárását a homoki magasművelésű szőlők már megsínylelték. Az előzetes szemrevételezéskor megállapították, hogy a fagyra érzékeny ezerjő és kadarka a kutatóállomás katonatelepi és miklóstelepi ültetvényében 50 %-os fagykárt szenvedett. (PN. 1985. jan. 21.)

A hét végén országszerte károkat, helyenként rövidebb-hosszabb idig tartó áramkimaradásokat okozott a rendkívül erős szél. Nem kímélte a szélvihar Bács-Kiskun megyét sem. Kecskemét környékén fákat csavart ki a szél, több helyen megbontotta a lakóházak tetejét, valamint a már kifeszített fóliasátrakat. — A kecskeméti mentőket 3-án délelőtt a legkülönbözőbb esetekhez hívták... — Kifogták a tegnapi napot a tűzoltóság vasárnapi ügyeletén is... A leg-

több gondot az okozta, hogy az orkánszerű szél hatalmas fákat csavart ki a földből. Teljes útlezárást okozott az úttestre dőlt fa a 44-es és az Izsáki úton. A lajosmizsei tanyacsárdánál több mint 20 percre elakadt a forgalom, mivel a tűzoltóknak a helyszínen kellett szétfűrészelni a fát, csak így tudták felszabadítani az utat. — A szél nem kímélte az épületeket sem, sok helyen megbontotta a tetőt, sőt Kecskeméten a Lugossy utcában még egy hárommázsás nagy kaput is képes volt kiszakítani és könnyedén tovább vitt egy telefonfülkét is... (PN. 1985. febr. 4.)

...a természeti csapás sokkal nagyobb volt, mint azt az első pillanatban gondolni lehetett volna. Komoly károkat szenvedtek a mezőgazdasági üzemek, kisgazdaságok, fedél nélkül maradt sok lakóház, s mindenfelé villanyvezetéseket tépett szét a vihar... — Komoly zavarokat okozott a vihar a villamosenergia ellátásban is. A DÁV-hoz 340 hibabejelentés érkezett, oszlopkidőlésekről, magasfeszültségű szigetelőtörésekről és vezetékszakadásokról. Kecskeméten az Izsáki úton pl. egy hatalmas fa dőlt rá a vezetékekre és szétzaggatta azt. Városföldön beton villanyoszlopot tört derékba a vihar... — Kecskeméten 1200 lakásban maradtak TV műsor nélkül amiatt, hogy a vihar tönkretette a megyei tanács tetején lévő kábel-tévé antennáját... (PN. 1985. febr. 5.)

A Közép-Tisza vidékén az elmúlt 48 órában lényegesen javult a belvízhelyzet. Az orkán erősségű szél szárító hatására majdnem ezer hektárral csökkent a belvízzel borított terület. Jelenleg 12 ezer ha vetést, szántót, rétet és legelőt borít kisebb-nagyobb foltokban a belvíz... (PN. 1985. febr. 6.)

Szombaton (február 9.) havazással kezdődött, ónososóval folytatódott majd újabb hóeséssel, hófúvással tetőződött be a szerencsére csak évtizedenként előforduló — embert és járművet próbára tevő — rendkívüli időjárás. — 13 kéz- és lábtöréshez vonultak ki a kecskeméti mentők a hét végén, valamennyi balesetet a csúszós út okozta. A mostoha útviszonyok ellenére nem voltak gépkocsielakadások, igaz, javában dolgozott a terepjáró mentőautó is. — A MÁV-nál százan dolgoztak a váltók, sínek, peronok jégtelenítésén. Valamennyi személyvonat megérkezett, de a csatlakozási időket növelni kellett, mert a belföldi járatok 25-30 percekét késtek... — A megyében minden főútvonal két nyomsávon járható. A többi szabaddátételén 32 hóeke folyamatosan dolgozik. Nincs a megyében elzárt település... (PN. 1985. febr. 12.)

Évtizedekre visszaöleg sem emlékeznek olyan kíméletlen viharra, mint amilyen február 3-án söpört végig az országban. Bács-Kiskun megyében a tomboló szellökések különösen nagy kárt okoztak. Villanyvezetékeket téptek el, fákat és 100 postai telefonoszlopot döntöttek ki, tízezer családnál pedig rövidebb-hosszabb ideig szünetelt az áramszolgáltatás. A rendkívüli időjárás következményei több ezer tanyai lakost elzártak a külvilágtól. — Megyénkben 183 mgtsz-t, 20 nagyobb és 2 kisebb állami vállalatot, a feltűnően nagy számú — az eddigi bejelentések szerint 10.000 — magánkézben lévő lakóépületet sújtott különböző mértékben a fürgeteg. — Leginkább az épületek tetőszerkezete rongálódott meg... 11 főállású kárszakértő és egy Baranya megyei megbízott járja a megye településeit, ezeken kívül tanácsi építésügyi előadókat, mérnököket és más szakembereket is bevontak a felmérésbe... Hátrálatja a munkát, hogy sok tanyát a hóban sehogy, vagy csak igen körülményesen tudnak megközelíteni... (PN. 1985. febr. 13.)

...Unalomig elkoptatott slogan: „Felkészültünk a télre!” Ám amikor olyankor kissé komolyabb — de nem rendkívüli, s Magyarországon normálisnak mondható — tél kezdődik, felötlik bennem: milyen típusú télre is készülnek? Talán mediterránra? Ugyanis az előzetes kijelentések, fogadkozások erre engednek következtetni. ... A városi utakkal is baj van. A kommunális üzemek mindenütt a felkészülésről adtak számot, ami szintén nem látszik meg, hiszen a városban az autóbuszöblök, és megállóhelyek ugyanolyan síkosak és csúszósak, mint korábban, de hasonlóan veszélyesek a forgalomirányító jelzőlámpák, kanyarok, gyalogátkelőhelyek előtti útszakaszok. Ezek az üzemek sem készültek föl kellőképpen, nem kötöttek szerződést közös gazdaságokkal a gépek biztosítása céljából. ... A Bács-Kiskun megyében kialakult havazás utáni úthelyzethez aligha kell kommentár. A gondokat, a nehézségeket látják az azért felelősek, a szakmérnökség, sőt a Szegedi Közúti Igazgatóság is. Miért nem javítanak ezen a tarthatatlan helyzeten? Egyrészt azért, mert eltúlozzák a takarékoságot, s akad némi szervezetlenség, olykor hanyagság is... (PN. 1985. febr. 13.)

...Az ősszel vetett növények szépen kikeltek és még a kemény fagyok előtt hótakarót kaptak. Január végén aztán az ónos eső elzárta a levegőt. Gyűrűshengerekkel feltörik a jégkérget, így elejét veszik a kipállásnak... (PN. 1985. febr. 28.)

...a gépek már kiszabadultak a hó és a sár fogságából. Megkezdték a tavaszi munkákat. A csak 10 cm mélyen felengedett talaj azonban próbára teszi a gépkezelőket. A tavasziak talajelőkészítése még jó 2 hetet várhat magára. Ekkor lehet ugyanis elkezdni ezt a munkát azokon a homokos területeken, ahol a szél már felszárította a nedvességet. — A vegetáció jelenleg 2-3 hetes lemaradással indul az esztendőnek... (PN. 1985. márc. 13.)

1984/85 hideg, fagyos telén a hazai szőlők fele károsodott kisebb-nagyobb mértékben. Csaknem 9 ezer hektár szőlőt kellett selejtezni, a mintegy 128 ezer ha termőkorú szőlőnek 7 százalékát. 32 ezer hektáron kellett új törzset nevelni és mintegy 29 ezer hektáron rügykárosodás volt. A nemtermő ültetvények kevésbé károsodtak. A fagyok elsősorban a homoki szőlőültetvényeket és a tokaji szoknya-területen lévő szőlőket sújtották.

Megyei felmérés szerint a megye 46.425 hektáros szőlőterületéből (amelyből 36 ezer hektár termő)

7587 hektáron károsodtak a rügyek,

7181 hektáron jelentős foltkárosodás volt,

4655 hektáron haltak el a törzsek.

Az akkori szakvélemények 4185 hektár szőlő selejtezését javasolták. Más megyékben is jelentős foltkárosodások voltak. A legnagyobb mértékű rügyfagyások szintén ugyanott, illetve Bács-Kiskun, Pest, Csongrád és Szabolcs-Szatmár megyékben voltak. A megyei tanács mezőgazdasági és élelmezésügyi osztálya 1985-ben 6495 hektár selejtezését engedélyezte, amelyből 6260 hektár üzemi ültetvény volt. Legsúlyosabban az üzemi ültetvények károsodtak... (P. Gy.)

1985/86.

Ez a tél tulajdonképpen nem kerülhetett volna a nagyon hideg, vagy mérsékelten meleg telek közé, mert inkább átlagköri a középhőmérséklete. Mégis ide kell sorolnunk, mert magasművelésű szőlőültetvényeink pusztulásának az egyik „hírhedt” tele. Az előző, 1984/85-ös télről már láttuk Pfenning Gyula értékletrását. A most ismertető telet követi majd a következő, harmadik, 1986/87-es tél, amely végleg megpecsételte a homoki magasművelésű szőlőültetvények sorsát.

A tél középhőmérséklete 0,2 fok. Zord nap összesen 10 volt a 3 téli hónap alatt. Januárban 2, februárban 8, és még márciusban 1. -20 fokot elérő, vagy meghaladó hőmérsékletű lehülés nem volt.

A leghidegebb napok: november 11-ikén -3,9, december 24-ikén -3,6, január 2-ikán -12,0, február 28-ikán -12,6 és március 1-jén -11,1 fok.

A minimum hőmérsékletek középértéke -2,7, a maximumoké 3,5 C fok.

A talaj január 5-28-ika között a felső kb. 10 cm-ig, 11-15-ike között 20-25 cm-ig volt fagyott. Ezt követően március első felében szintén 10 cm-ig, de március első napjaiban 20 cm-ig is lehatolt a talajfagy.

A téli évnegyed 126 mm-es csapadékösszege nagyon csapadékos-sá tette az évnegyedet.

Hótakarót is eredményező havazás november 5-ikén reggelre már 5, 6-ikára pedig 6 cm hótakarót adott, de már 7-ikén csak foltokban maradt hó. A december hómentes volt. Január 1-jétől 6-áig ismét volt havazás és hótakaró is. 13 cm-rel kezdődött, 2-ikára 14 cm-re emelkedett, ez után olvadni kezdett és 7-ikén reggelre már el is tűnt a hó. Január 12-ike és 14-ike között ismét volt 3-5 cm hótakaró, majd 17-ike és 19-ike között megint 2-3 cm hótakaró fedte a talajt. Február 3-ikától március 13-ikáig egyfolytában 39 napon keresztül 3 és 25 cm közötti hótakaró alakult ki.

És most lássuk, e tél folyamán mit tartott közlésre érdemesnek a helyi sajtó:

Kedden (november 19.) a reggeli és délelőtti órákban Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kalocsa vonalától északra a megyében szinte megállás nélkül havazott, a déli részeken havaseső esett... A megyeszékhelyen hétfőn este a Kommunális és Költségvetési Üzem, valamint az építési üzem elrendelte a készültséget... A MÁV-tól kapott információ szerint a havazás nem okozott fennakadást... (PN. 1985. nov. 20.)

...Az enyhe időt kihasználva, gyűjtik a tobozt a Duna-Tisza közti fenyvesekben. Mintegy 4-5 vagonnyi termést szednek le az örökzöld fákról, mielőtt még hó fedné az ágakat. A fenyőmagvak kipergetésére a Kiskunsági Állami Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság pergetőüzemet tart fenn... (PN. 1985. dec. 18.)

A leköszönő 1985-ös év — úgy látszik — még egyszer ki akart tenni magáért: búcsúzóul fehér hótakaróval borította be az orszá-

got... Jól is jött a vetést hideg ellen megvédő hótakaró a mezőgazdaságnak is, és nem okozott különösebb fennakadást a közlekedésben s más területeken sem... (PN. 1986. jan. 2.)

Az elmúlt esztendő utolsó hónapjában szokatlanul enyhe volt az időjárás és ez kedvezett a gabonának: megerősödött a porba vetett búza. A szinte ősziesség jellegű esők után a legtöbb helyen kiegyenlítődtött a növényállomány. Korábbi mérések szerint a Duna–Tisza között még mindig lenne pótolnivalója, mert ezen az aszálysújtotta vidéken bizony hiányzik a nedvesség a földek mélyebb rétegeiből. A novemberi és decemberi, az átlagosnál több (csak a decemberi volt több) csapadék jót tett a földeknek, s a nedvesség egy része időben beszivárgott a talaj alsó szintjébe. (PN. 1986. jan. 4.)

A gyümölcsfák metszéséhez az elmúlt napoknál jobb időt elképzelni sem lehet. Igaz, reggelente a hőmérő higanyszála lassan kúszik lefelé, a szél is csípős, de ez a metszés ideje... szerencsére az időjárás kedvez ennek a munkának, ezért sietni, kapkodni, a metszést elnagyolni nem szabad. Különösen a kistermelők figyelmébe ajánlható: ritkítással alakítsák „szellőssé” a fákat, így a napfény jobban átjárja a koronát.. (PN. 1986. jan. 9.)

A hét végére megérkezett hó fehérbe öltöztette megyénket. Kecskemét környékén csupán 2-5 cm, de Kiskunhalas és Baja környékén 10-15 cm hó is lehullott. A fehér takaró jó a mezőgazdaságnak, s örülnek neki a síelni, szánkózni vágyó gyermekek is. Sok gondot okoz azonban országszerte az országutakon közlekedőknek. — A 44-es út nagy forgalmát befogadó kecskeméti aluljáró nyáron a legszárazabb időben is csicsog a koszos víztől, télen viszont annál veszélyesebb, alattomos „jéghegyeivel”. Vajon megérjük-e, hogy rendszeresen tisztítsák és karbantartsák ezt a fontos útvonalat? (PN. 1986. jan. 13.)

A megyében hétfőn (január 10.) délig minden út két nyomon járható volt. A főútvonalak burkolata nedves, helyenként hókásás, a mellékutak a letaposott hó következtében síkosak, a szórt helyeken hóbordásak... (PN. 1986. jan. 14.)

Kedden (január 11.) hajnalban a megyében szakaszosan ónos eső esett, amelytől a főutak burkolata néhány helyen síkos, míg a mellékutak a letaposott hótól és az ónos esőtől csúszósak voltak. A hőmérséklet még a reggeli órákban sem érte el a plusz 1 fokot, majd kora délelőtt a hőmérséklet már plusz 4 fok körül alakult... (1986. jan. 15.)

A múlt év időjárása sem kényeztette el a mezőgazdaságot. Legújabb gond az évek óta tartó aszály folytatódása volt, de a téli fagy és az egész évben megfigyelhető időszakos lehülések szintén kedvezőtlen hatásokat okoztak. — A téli fagykár okozója nem csupán az év elejétől számítható, hanem az előző év decemberi hótakarójának hirtelen olvadásától. Az akkori felmelegedés — a szőlészek szerint — a növényeket a természetes mélynyugalmi állapotba hozta, így a következő időszak nagyon erős lehüléseit már nem viselték el károsodás nélkül... A gondot a februári hirtelen fagy jelentette, az első tíz napon ugyanis 0,6 fokot számíthattak az átlagolók, míg a következő dekád már -10,4 fokot adott. A helyzetet még súlyosbította a február 9-i ónos eső, ami jégkérget képzett a növények felületén. Az erős hideg miatt egész télen a talaj mintegy 30-40 centiméteres réteig fagyott volt, így nem vált lehetségessé a víz átengedése. Ezért egyes helyeken pangóvíz alakult ki a csapadékszegény évjárat ellenére... (PN. 1986. jan. 21.)

A megye közlekedésében a hét elején hullott hó nem okozott különösebb nehézséget... Az állami közúthálózaton hétfőn (február 3.) akadály nem volt.. A havazás vasárnap délután kezdődött Bács-Kiskun megye északi részén, majd az esti órákban átterjedt az egész megyére... Hétfőn egész nap borult volt az ég, s Baja kivételével a megye egész területén gyengén havazott. A hó olvadásnak kezdett az enyhe délkeleti szél és a 0 fokos hőmérséklet hatására. (PN. 1986. febr. 4.)

Ha megcsurran Vince, teli lesz a pince — tartja a népi mondás. A dolog első felével nem is lenne baj, mert Vince napján, január 22-én esett. Arról azonban a népi bölcelet nem szól, hogy mi a teendő, ha február ilyen zimankós lesz, mint pl. a szerda hajnali. — A Kertészeti Egyetem Szőlészeti és Borászati Kutató Intézetében, ahová zúzmarás reggelen mentünk tájékozódni, Nagy Gáborné dr. adott választ az eddigi vizsgálat eredményeiről. Megtudtuk, hogy a szőlő fagytűrése évjáratától, fajtától és nem utolsósorban a növény nyugalmi állapotának „mélységétől” függ. Az intézet miklóstelepi állomásán mért háromnapi minimumhőmérséklet (-1, -11,5 -16,5 fok) némi fokozatosságot mutatnak, így a szőlőt talán nem érte hirtelen a hőmérséklet nagymértvű csökkenése. — Az állományt a megyében és szerte az országban a tavalyi kemény tél, a már sokadik esztendeje tartó aszály — és ide sorolható a rendkívül meleg december és január is — megviselte, gyengítette. Ezért a fagyot

leginkább tűró Jubileum 75, Bianka, Zalagyöngye, Cserszegi fűszeres, Kunleány is érzékenyebb a hidegre. Nem szólva a csemegefajtákról, valamint a Hárslevelúról, az Ezerjóról... A szerdai (február 5.) Kecskemét környéki erős lehülés következményeiről majd csak a rügyboncolás után és a hajtásos kísérletek után tudnak a kutatók érdemben nyilatkozni... (PN. 1986. febr. 7.)

Az elmúlt évben isilyentájt, február első napjaiban keményedett meg igazán a tél, s ez tavaly — mint ismeretes — súlyos károkat okozott a szőlő- és gyümölcs kertészetekben. Az idén a lehülés egyelőre kisebb mértékű volt. Kedvezőbb lenne a helyzet, ha mindenütt kellő vastagságú hótakaró fedné a vetéseket. Az ország déli vidékein és a Tiszán túl néhány körzetében azonban csak nyomokban található kellő hőszigetelő képességgel rendelkező hóbunda... (PN. 1986. febr. 8.)

A megye közlekedésében a havazás nem okozott fennakadást: minden út két nyomon járható... Az éjszakai és a hajnali órákban a lehülés következtében síkos szakaszokra is számítani kell... (PN. 1986. febr. 12.)

Bács–Kiskun megye nagy részén tegnap (február 16.) egész nap havazott. Az enyhe idő miatt azonban gyorsan el is olvadtak a frissen hullott pelyhek... (PN. 1986. febr. 17.)

25-30 centis hó esett. — Késtek a vonatok. — több százan tisztítják a járdákat. — Minden út járható... A megyeszékhely legforgalmasabb része, a Kiskörút hétfőn (február 17.) reggel járművel és gyalogosan is nehezen volt járható. — A megye közúthálózatán a hétfői nagy havazás ellenére akadály nincs... Vasárnap a hajnali órákban kezdődött havazás következtében a megye déli részén mintegy 25-35, a középső és északi részen 15-20 cm vastagságú hóréteg keletkezett... (PN. 1986. febr. 18.)

A hideg, csapadékmentes napok után a hét végén beborult az ég: a megye nagy részén havazott. A Közúti Igazgatóság ügyeletén megtudtuk, hogy Bács–Kiskun megye valamennyi útja járható... Szél nincs, így átfúvások sem keletkeznek... (PN. 1986. márc. 3.)

Hóeséssel, faggal köszöntött be a március. Szombaton este kezdődött s egész vasárnap hullott a hó a megye egész területén. Szerencsére nem érte váratlanul a K. M. Közúti Igazgatóság dolgozóit, a hóeséssel egyidőben megkezdték az utak takarítását, szórását. Hétfő reggel a megyében útakadály nem volt... (PN. 1986. márc. 4.)

Megvédte a hótakaró a gabonát Bács–Kiskun megyében. Nem mindenütt fejt ki védőhatását a hóbunda... A rendkívüli fagyok az elmúlt évben súlyos megpróbáltatásnak tették ki a szőlőskerteket és a gyümölcsösöket: ennek következménye a termésátlagok alakulásában is megmutatkozott. Az idén rövidebb ideig tartottak a februári fagyok, mintegy 8-10 napon át süllyedt a hőmérő higanyszála a mínusz 20 fok alá. *(mint a táblázatból látszik, Kecskeméten nem süllyedt a hőmérséklet -20 fokig. Zord nap összesen 10 volt.)*, ám hogy valójában a fák és a szőlők hogyan állták a tél ostromát, csak a most megkezdett rügvizsgálatokból lehet majd levonni. A minták a laboratóriumba kerülnek — az eddigi tapasztalatok sajnos kedvezőtlenek, és egy-két héten belül kapnak legalább erről valóságos képet a kutatók arról, hogy az esetleges károsodás miatt milyen szakmai megoldásokat kell alkalmazni a tél végi metszéseknel. — Az lenne jó, ha az olvadás szakaszosan történe. Az adatok szerint mintegy 90-100 ezer hektárt borít ugyan belvív, Bács–Kiskunban mindössze 50-60 hektárt jelentettek eddig, amelyhez jelenleg alig tudnak hozzáférni: a fagyos jégtáblák eltávolítása ugyanis megoldhatatlan. Csak az olvadás után lehet megkezdeni a szivattyúzást, ám arra számítanak, hogy további belvízkárosította területekről is el kell majd vezetni a felgyülemllett hólét. A talaj egyelőre nem képes befogadni a nedvességet, mivel a felső 20 cm-es réteg átfagyott... *(PN. 1986. márc. 5.)*

A megye valamennyi szőlőültetvényén károkat okozott az egy évvel ezelőtti fagy. A most megkezdődött metszéssel, szakértő munkával javítható a táblák állapota... *(PN. 1986. márc. 10.)*

Borongós, szeles időre ébredtünk tegnap reggel, nagyon lassacskán tavaszodik. Bács–Kiskun megyében több helyen még hófoltokat látni, de ennek ellenére megindult és egyre javuló ütemben folyik a munka a földeken... *(PN. 1986. márc. 17.)*

Két hetes késés a növénytermesztésben... — A rügvizsgálatok alapján megállapították a szakemberek, hogy a megyében Kiskunfélegyháza, Helvécia, Izsák, Solt vonalától délre — igen nagymérvű károkat okozott a magasművelésű szőlőkben a februári -18, -23 fokos fagy. Egyes területeken az Ezerjő, a Hárslevelű, a Kövidinka, az Olaszrizling 40-80%-ban fagyott el. A hagyományos ültetésű, jól takart szőlőkben e károsodás mértéke elhanyagolható. A gyümölcsösök közül a kajszit és az őszibarackot viselte meg a fagy, a kár

előreláthatóan nem olyan nagy, hogy ez jelentős terméskiesést okozna. (PN. 1986. márc. 25.)

1986/87.

Klimatológiai értelemben ez a tél nem tartozik a „nagyon hideg” telek közé, csak mérsékelten volt hideg. Mégis ide kell sorolnunk, a megelőző télhez hasonlóan, mert magasművelésű szőlőültetvényeink eddigi sorsát végképp eldöntötte. Idézzünk dr. Bognár Károly idevonatkozó írásából:

... az irodalmi adatok és a napjaink sorozatos fagykárjai folytán nyert tapasztalatok alapján elég nagy biztonsággal jelenthetjük ki, hogy a -15 fokot mélynyugalmi időszakban még tartósan is elviselik a rügyek és a fás részek, -17 fok esetén már nagyobb rügykárokkal számolhatunk, és -21 fok alatt az európai fajtákon (Vitis vinifera) a termőalapok (törzskar) pusztulása is gyakori... A -21 foknál alacsonyabb hőmérséklet a teljes nyugalmi időszakban az Alföld déli részén 15 esetben fordult elő... A teljes nyugalmi időszakot (november 1.-március 10.) két szakaszra szokták elkülöníteni, éspedig a mélynyugalmi és a feltételes vagy kényszernyugalmi időszakra. A mélynyugalom megközelítőleg november második felétől január derekáig tart, és ezt az állapotot követi egészen a fakadásig a kényszernyugalom ideje... A kényszernyugalom idején több fokkal gyengébb lehűlés esetén is súlyos fagykár lehetséges. Az a Zalagyöngye pl., amelyik januárban elviselte még a -24 fokot is, február második felében -15 foknál teljesen elfagyott. A kárkép kialakulásába jelentősen beleszólhat a hőmérséklet menete is, pl. amikor a nagyobb lehűlést egy tartós felmelegedés előzi meg. Ez történt 1985 telén is, amikor január végén, február elején még 10 fok meleget is mértek és február első dekádja után tartósan -20 fok alá süllyedt a hőmérő higanyszála. Ez ismétlődött meg az Alföldön 1987-ben, amikor március első harmadában még azok a fajták is elfagytak, amelyek az előző éveket több-kevesebb veszteséggel átvészelték...

... Az 1985., 1986. és az 1987. év kemény tele végül is egy erősen megviselt ültetvényfelületet talált, és befejezett egy már évekkal előbb megkezdett pusztulási folyamatot... (B. K.)

A tél középhőmérséklete -2,0 fok. Zord nap a téli hónapokban összesen 14, de még márciusban is 5 esetben volt.

A -20 fokot januárban 2, februárban 1 napon érte el, vagy haladta meg a hőmérséklet.

A leghidegebb napok: november 10-ikén -6,5, december 26-ikán -14,2, január 13-ikán -24,5, február 1-jén -22,4 és március 8-ikán -16,3 fok.

A minimum hőmérséklet középértéke -5,3, a maximumoké 1,1 fok.

A talaj december elejétől közepéig a felső 10 cm-en volt fagyott, a reggeli órákban. A hónap végétől már 25-30 cm-ig hatolt le a talajfagy s ez folytatódott januárban is. Februárban feljebb emelkedett a talajfagy határa, sőt a déli órától meg is szűnt. Majd február 24-ikétől március közepéig ismét 20-25 cm-ig süllyedt a talajfagy, időben és mélységben változó módon.

A téli évnegyedben 126 mm csapadék hullott, nagyon csapadékosná téve az évnegyedet. De még márciusban is bőséges, 46 mm volt a csapadék összege.

Hótakaró december 13-19-ike között 6 napig bortította a talajt, 1-3 cm vastagságban, majd még 27-29-ike között 3 napig 1-4 cm vastagon. Január 6-ika és február 17-ike között 43 napig tartott a hótakaró 1-29 cm vastagságban. De jutott még hótakaró márciusra is, 3-5-ike között 3 napig, 1-2 cm, majd 8-11-ike között 4 napig szintén 1-2 cm vastagon. Február 10-ikétől a hó rohamosan olvadt.

Most lássuk a tél egyéb említésre méltó eseményeit:

... sok járdán, gyalogátkelőhelyen nem volt tanácsos félcipőben, sőt bokaszáras csizmában sem közlekedni. S e tekintetben alig volt különbség bel- és külváros között. — Aminek egyik oka: a falragaszokon feltüntetett helyeken a százezres megyeszékhelyről mindössze 8 azaz nyolc személy jelentkezett tegnap a nappali műszakba havat lapátolni... (PN. 1987. jan. 12.)

Hétfőn (január 12.) reggel megalakult a megyei és a megyeszékhelyi együttműködési bizottság... A kecskeméti operatív bizottsági ülésen elmondták, hogy a városban 25 hóeke dolgozik két műszakban, de szinte sziszifuszi munkát végeznek, hiszen amit az egyik órában eltolnak, azt a másik órában a szél visszahordja... A Kecskeméti Városi Tanács rendkívüli hómunkásokat vesz fel, bérük nappal 300,- éjszaka 400,- forint. — A MÁV-tól kapott információ szerint vasárnap (január 11.) 4 órától komoly zavarok keletkeztek a személyszállításban. A több órás késések a hófúvások, illetve a váltók lefagyása miatt következett be. Hétfőn reggel nem közlekedtették a Kecskemét–Lakitelek, illetve a Kecskemét–Fülöpszállás közötti szerelvényeket. Tegnap ezen a vonalon az egyik személyvonat a

nyílt pályán akadt el, s végül 300 perces késéssel érkezett meg... A megyében a MÁV vonalain gyakorlatilag megszűnt a teherszállítás... Hétfőn reggel nem indították el a távolsági járatok közül Kecskemétről az egri, a dunaújvárosi, a dombóvári, a fülöpszállási, a kunszentmiklósi, illetve Bajáról a szolnoki, Egerből a dunaújvárosi, Dunaegyházáról az újsolti, illetve Kiskőrösről a soltszentimrei járatot... A helyi forgalomban az autóbuszok általában 10 perces késéssel közlekednek... (PN. 1987. jan. 13.)

Két nappal ezelőtt alakult meg az a bizottság, amelynek rendkívüli helyzetben az a tennivalója, hogy intézkedjék, feladatokat adjon, igénybe vegyen katonai segítséget, biztosítsa a megyében az életfeltételeket... Tagja a bizottságnak a megyei tanács közlekedési, a kereskedelmi, a legfontosabb közműveket felügyelő építési, az egészségügyi, a mezőgazdasági és élelmezésügyi osztály vezetője vagy megbízottja. Azért a közlekedési osztály vezetője tölti be a titkári posztot, mert az ellátás, az életfeltételek biztosításának alapja éppen a közlekedés... Az idő sajnos rosszabbodott, de az ellátás folyamatos, egyenletes... A főutak mindkét nyomon járhatók, de a letaposott hótól jégbordásak, síkosak. Az alsóbbrendű utak helyenként még nehezebben járhatók... Sajnos tegnap (január 13.) délután újabb havazás kezdődött, amelyhez élénk, változó irányú szél társult... A MÁV-tól kapott információ szerint a szegedi igazgatóság területén áruszállítási korlátozást léptettek életbe. Budapestre csak élelmiszert és élő állatot szállítanak... A személyszállításban bizonyos javulás történt azért, mert több vonatot összevontak, s a gyorsvonatokat nem közlekedtetik... Mától korlátozzák a keskenynyomközű vasút forgalmát is... A rendkívüli időjárásra való tekintettel a Kecskeméti Városi Tanács átmenetileg meghosszabbítja több élelmiszerüzlet nyitvatartási idejét. A mai naptól 21 óráig tart nyitva több... üzlet... (PN. 1987. jan. 14.)

... a kemény tél miatt a termelők zöme nem tudott a tárolókhoz jutni, azt megbontani, vagy éppen szállítási nehézségekkel küzdött. Ahogy a Zöldért szakembere elmondta, ők valamennyi zöldséget és gyümölcsöt úgy helyeztek el, hogy hozzáférhető legyen. Így az eddigi legkeményebb időszakban is folyamatosan vihették árujukat a kereskedelmi egységekbe... A múlt heti hó, ónos eső óriási károkat okozott a termelők fóliasátraiban. Kiskunfélegyháza környékén például alig látni olyan fóliát, amelyik ne dőlt volna a hó alá... (PN. 1987. jan. 22.)

A mezőgazdászok általában örülnek a hónapnak. A fehér bunda ugyanis védi a gyenge vetést, és az olvadás után elegendő nedves-séghez juttatja a már évek óta száraz talajt. Idén azonban ehhez az örömhöz némi üröm is vegyül. A 143 ezer hektáros őszi vetésünk — a legutóbbi információ szerint — több mint fele nem kelt ki. Az üzemeket sürgette az idő, ezért a fagyok beállta előtt — kényszerű-ségből porba vetettek. Most tehát csak találgatni lehet, mit rejt a 30-40 centiméteres hó-jég hó-paplan... A másik gond viszont, hogy a két héttel korábban leesett 20-25 centiméter vastag hóra az ónos eső, eső után másfél centiméteres jégpáncél fagyott. Erre érkezett újabb 8-10 cm hó. A kérdés most: a jég alatti rétegben elegendő levegő van-e?... Ilyenkor bizony törni kellene a jeget. De mivel? Régebben birkákat járatnak a vetésen. Ez most nem lenne üdvözítő, mert a magas hó és ezt a benne gázoló állat körme bálná. Tehát marad a traktor. De ebből is a nagy teljesítményű — széles gumikö-pennyel — hogy el ne kaparjon... (PN. 1987. jan. 27.)

A januári kiadós havazás okozta kellemetlenségek már megszű-nőben vannak a városban... Nem egészen így fest a helyzet a határ-részeken, a külső körzetekben... a tanyákon még most is nehezen járhatók a dűlőutak. Az általában fagypont alatti hőmérséklet kö-vetkeztében alig csökkent a hótakaró vastagsága. A felnötteknek is nagy gond ilyen mostoha körülmények közepette a közlekedés, hát még az iskolásoknak mennyire az, akik nagy súlyú táskáikat cipel-ve napi öt-hat kilométert tesznek meg oda-vissza... Különösen a tanyai embernek nem csupán egyéni érdeke, hogy télen közlekedni tudjon, hiszen felénk is jó néhány tehéntartó lakik, s a hó okozta járhatatlan úton körülbelül egy hétig nem tudták a tejet eljuttatni a községi gyűjtőhelyre... Nagy havazáskor a hatóság gondoljon az ott lakókra is, sőt, célszerű, ha a legforgalmasabb dűlőutak járhatóvá tételéhez segítséget kér a környékbeli, erőgépekkel rendelkező gaz-dálkodó szervektől... (PN. 1987. febr. 9.)

Az elmúlt időszak enyhébb időjárása előbb megroskaszította a havat, ma már csak mutatóban a mélyebb fekvésű, szélvédettebb helyeken találni hófoltokat. A föld a legtöbb területen úgy itta ma-gába a vizet, mint a szivacs... A Kiskunság szőlőterületei az elmúlt száz év legnehezebb „sorozatát” élik 1984 óta. Most is komoly rügy-károsodást figyeltek meg a szakemberek, a helyzet annyival jobb, mint a két évvel ezelőtti, hogy a törzselhalás valamivel kisebb mér-tékűnek mutatkozik. A magasművelésű szőlőkben úgy látszik na-

gyobb a károsodás, mint a fejművelésüeknél. A rügyvizsgálatok eredményei döntik majd el hogyan, milyen metszési módszert alkalmaznak, szem előtt tartva a fajta, az ültetvény igényeit, állapotát is... (PN. 1987. febr. 17.)

Március közepe táján télies a határ képe. Az elmúlt időszak szokatlanul hideg időjárása alaposan felborította a mezőgazdászok számításait. A tavaszi munkakezdeéseket mindenütt el kell halasztani, egyelőre tétlenül vesztegelnek a téli időszakban rendbehozott traktorok, vetőgépek. Az agronómusok pontosan nem tudják felbecsülni, hogy a március eleji kegyetlenül hideg időjárás mekkora károkat okozott a növényekben, fákban. Annyi azonban bizonyos: az átlagosnál nagyobb mértékű kipusztulásra, elfagyásra kell számítani ebben az esztendőben... (PN. 1987. márc. 14.)

E sorok írásának pillantában mennydörgés hallatszott, a hosszú tél tehát — örömünkre -, végérvényesen (?) befejeződött. Már most meg kell azonban kezdeni a felkészülést a következőkre, mert az idei bőven szolgált olyan tapasztalatokkal, amelyek nyomán egy sereg intézkedés meghozatalának szükségességét látják indokoltnak a szakemberek. A hó ugyan elolvadt, de a tanulságokat nem szabad elfelejteni! (PN. 1987. márc. 26.)

III. Rövidítések

a) periodikák

Az Ij.	=	Az Időjárás (Szakfolyóirat)
BKML.	=	Bács–Kiskun megyei Levéltár
BN.	=	Bács–Kiskun megyei Népújság (politikai napilap)
F. HD.	=	Ferencesrendiek Historia Domusa (lásd: Sz. A.)
F. Közl.	=	Földrajzi Közlemények (szakfolyóirat)
K.	=	Kecskemét (hetilap)
KéV.	=	Kecskemét és Vidéke (hetilap)
KFÚ.	=	Kecskeméti Friss Újság (a KL. melléklapja)
KG.	=	Kertész Gazda (szakfolyóirat)
KH.	=	Kecskeméti Híradó (politikai hetilap)
KK.	=	Kecskeméti Közlöny (politikai napilap)
KL.	=	Kecskeméti Lapok (hetilap)
KN.	=	Kecskeméti Napló (politikai hetilap)
KNKN.	=	Kecskeméti Nagy Képes Naptár
KÚ.	=	Kecskeméti Újság (független napilap)
MH.	=	Magyar Hírnök (Ipari és Kereskedelmi szakközlöny)
MR.	=	Magyar Róna (Mezőgazdasági és közigazdasági szaklap)
OMSzLt.	=	Országos Meteorológiai Szolgálat Levéltára
PH.	=	Pestmegyei Hírlap (korábban KéV.)
PN.	=	Petőfi Népe (politikai napilap)
Szbir.	=	Szolgabírói iratok (BKML-ban)
THJ.	=	Törvényhatósági jegyzőkönyvek (BKML-ban)
VÚ.	=	Vasárnapi Újság (vegyes tartalmú hetilap)

b) szerzők neve

B. G.	=	Balla Gergely
B. I.	=	Bogdán István
B. J.	=	Balla János
B. K.	=	Bognár Károly dr.
B. L.	=	Bende László
Cs. J.	=	Csókás József
D. I.	=	Diószeghy István
E. N. I.	=	Eötvös Nagy Imre
G. L.	=	Gorove László
H. I.	=	Hanusz István
H. J.	=	Hornyik János
H. Zs.	=	Hankovszky Zsigmond
I. B.	=	Illyés Bálint
J. I.	=	Juhász István
K. J.	=	Katona József
Ke. J.	=	Keresztesi József
M. S.	=	Milhoffer Sándor
N. C. L.	=	Nagy Czirok László
P. Gy.	=	Pfenning Gyula
P. I.	=	Petrovics István
R. A.	=	Réthly Antal dr.
R. Zs.	=	Róna Zsigmond dr.
S. J.	=	Séni János dr.
Sz. A.	=	Szabó Attila dr.
Sz. K.	=	Szabó Kálmán dr.
T. J.	=	Tóth János

IV. Irodalom

- BALLA Gergely: Nagy-Kőrösi Krónika. Jegyzetekkel és oklevéltárral ellátva. Kecskemét, 1856.
Jegyzetei. I–II. BKmL.
- BENDE László: A kecskeméti szőlő és gyümölcsstermesztés fejlődés-története. Kecskemét, 1929.
- BOGDÁN István: Régi magyar mértékek. Gondolat. Budapest, 1987.
- BOGNÁR Károly dr.: Szőlősgazdák könyve. Agricola. 1990.
- CSÓKÁS József: Galambposta. Kertész Gazda. 1873. márc. 16, 1873. jún. 15.
- DIÓSZEGHY István: Adatok Kecskemét város történetéhez. BKmL. Szilády Károly dr. jegyzeteiben.
- EÖTVÖS NAGY Imre: Országos gazdagylés. KNKN. 1912.
- GOROVE László: Az 1816-ban Januariusnak 29-ik és 30-ik napján törént irtóztató fergetegnek egy szemmel látott tanú által készített le írása. Tudományos gyűjtemény. 1819. VII.
- HANKOVSKY Zsigmond: Időjárási adatok gyűjteménye. BKmL.
- HANUSZ István: Szokatlan időjárások Magyarországon. Földrajzi Közlemények. Budapest, 1890. XVIII.
Rendkívüli időjárási esetek Kecskeméten 1677-1894. KNKN. 1896.
Magyarországi időjárási följegyzések. KL. 1900. június 3.
Példátlan havas tél... Az Időjárás. 1901. január 1. füzet.
- HORNYIK János: Kecskemét város története oklevéltárral. I–IV. Kecskemét, 1860-1866.
A rácok ellenforradalma, 1703-1711. Századok. 1868. Deczember.
- ILLYÉS Bálint: „Kedves kis hazánk...” Kunszentmiklós a redemptiótól napjainkig. é. n.
- JUHÁSZ Sándor: Lásd: Sényi János dr.-nál.

- KATONA József: Összes művei. Szépirodalmi Kiadó. Budapest, 1959. ebben: Szabados Kecskemét Alsó Magyarország Első Mezőváros Története. Kronologiai Feljegyzések.
- KERESZTESI József: Krónika Magyarország Polgári és Egyházi Közéletéből a XVIII. század végén. Pest, 1868.
- MILHOFFER Sándor: A talajkimerülés... Budapest, 1897. ebben: a XII. fejezet. A hazánkban előfordult nevezetes időjárási rendellenességek.
- NAGY CZIROK László: Pásztorélet a Kiskunságon. Gondolat. Budapest, 1959.
- PETROVICS István: A homoki szőlők telepítése és művelése. Budapest, 1894.
- PFENNING Gyula: Szőlő a Duna–Tisza közén. Kecskemét. é. n.
- RÉTHLY Antal dr.: Időjárási események és elemi csapások Magyarországon 1700-ig. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1962.
Időjárási események és elemi csapások Magyarországon 1701-1800-ig. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1970.
Időjárási események és elemi csapások Magyarországon 1801-1900-ig. Kézirat. OMSzLt.
- RÓNA Zsigmond dr. Éghajlat. I–II. Budapest, 1905-1909.
- SÉNI János dr. által készített meteorológiai feljegyzések 1809-1885. BKmL. XIV. 32. ebben J. S. feljegyzései is.
- SZABÓ Attila dr.: Helytörténeti részletek a Kecskeméti Ferences Rendház történetéből (1644-1950). Fordította, a válogatást végezte és jegyzetekkel ellátta dr. Szabó Attila. Levéltári füzetek (Bács–Kiskun megye) VI. Kecskemét, 1992. (F. HD.)
- SZABÓ Kálmán dr.: Kézirat hagyatéka. Földrajz, éghajlati viszonyok. Katona József Múzeum Történeti Adattára. 78.27.288.
- TÓTH János: Krónikája. BKmL.

V. Adattár

a) Táblázatok

I. A havi és a téli évnegyed középhőmérsékletei. Kecskemét.

	XI.	XII.	I.	II.	III.	XII.-II.
<i>Átlag</i>	4,8	0,5	-1,8	0,2	5,7	-0,4
1909/10.	3,6	3,6	0,5	4,6	5,9	2,9
1915/16.	2,9	5,2	2,5	1,1	9,5	2,9
1928/29.	7,2	-0,2	-4,5	-9,7	1,9	-4,8
1939/40.	5,8	-0,3	-9,3	-7,2	1,6	-5,6
1941/42.	2,3	0,2	-9,9	-4,6	1,7	-4,8
1950/51.	6,0	3,5	2,0	3,7	6,2	3,1
1953/54.	3,4	-1,2	-7,6	-7,5	6,1	-5,4
1962/63.	5,8	-2,4	-6,9	-4,8	3,0	-4,7
1963/64.	9,7	-5,1	-9,2	-1,0	2,3	-5,1
1984/85.	4,7	-1,0	-6,4	-5,7	4,0	-4,4
1985/86.	3,9	4,2	0,2	-3,7	3,1	0,2
1986/87.	4,4	-0,9	-4,7	-0,4	0,5	-2,0

II. Minimum hőmérsékletek
havi és a téli évnegyed középhőmérséklete. Kecskemét.

	XI.	XII.	I.	II.	III.	XII.-II.
<i>Átlag</i>	1,3	-2,3	-4,9	-3,8	0,7	-3,7
1909/10.	0,1	0,7	-2,3	1,5	-0,4	0,0
1915/16.	-0,7	1,9	-0,6	-1,7	5,1	-0,1
1928/29.	3,1	-2,9	-8,4	-15,2	-3,0	-8,8
1939/40.	3,3	-3,1	-13,8	-11,8	-2,1	-9,6
1941/42.	-1,2	-3,5	-12,9	-8,7	-1,3	-8,4
1950/51.	2,9	1,1	-0,9	-0,2	1,7	0,0
1953/54.	-1,2	-5,3	-11,7	-12,5	2,2	-9,8
1962/63.	2,9	-5,5	-9,9	-9,1	-1,5	-8,2
1963/64.	4,5	-9,0	-12,1	-4,0	-0,7	-8,4
1984/85.	1,5	-2,8	-9,3	-9,5	0,9	-7,2
1985/86.	1,4	1,4	-2,8	-6,8	0,2	-2,7
1986/87.	-0,1	-3,4	-8,4	-4,0	-3,7	-5,3

III. Maximum hőmérsékletek
havi és a téli évnegyed középhőmérséklete. Kecskemét.

	XI.	XII.	I.	II.	III.	XII.-II.
<i>Átlag</i>	8,7	3,2	1,2	3,9	10,2	2,8
1909/10.	6,8	5,6	2,5	7,8	12,2	5,3
1915/16.	6,5	8,3	5,8	3,9	14,5	6,0
1928/29.	11,0	1,9	-1,5	-5,4	6,7	-1,7
1939/40.	8,1	3,3	4,5	-3,5	6,0	1,7
1941/42.	5,2	3,4	-6,5	-1,6	6,1	-1,6
1950/51.	9,3	5,8	4,9	7,9	10,4	6,2
1953/54.	7,8	2,4	-4,3	-3,1	9,9	-1,7
1962/63.	8,9	0,0	-4,4	-1,8	7,3	-2,1
1963/64.	14,9	-2,7	-6,2	2,4	5,9	-2,2
1984/85.	8,7	1,3	-2,7	-1,5	8,2	-1,0
1985/86.	7,0	8,0	2,9	-0,5	7,7	3,5
1986/87.	9,7	1,0	-1,2	3,5	5,4	1,1

IV. Zord napok száma. Kecskemét.

	XI.	XII.	I.	II.	III.	XII.-II.
<i>Átlag</i>	0,1	2,9	5,3	3,9	0,4	12
1909/10.						
1915/16.	1					
1928/29.		1	17	20	3	38
1939/40.		5	22	20	5	47
1941/42.	1	5	17	12		34
1950/51.						
1953/54.	2	9	20	18		47
1962/63.		1	19	10	3	30
1963/64.		11	20	2		33
1984/85.			18	16		34
1985/86.			2	8	1	10
1986/87.		2	8	4	5	14

V. <= -20 fokok napok száma. Kecskemét.

	XI.	XII.	I.	II.	III.	XII.-II.
<i>Átlag</i>		0,1	0,4	0,8		0,9
1909/10.						
1915/16.						
1928/29.				8		8
1939/40.			6	4		10
1941/42.			6	1		7
1950/51.						
1953/54.			3	2		5
1962/63.			2			2
1963/64.		2	4			6
1984/85.				1		1
1985/86.						
1986/87.			2	1		3

VI. Havi és a téli évnegyed csapadékosszege. Kecskemét.

	XI.	XII.	I.	II.	III.	XII.-II.
<i>Átlag</i>	52	41	28	31	32	100
1909/10.	21	122	51	39	1	212
1915/16.	59	43	15	29	54	87
1928/29.	67	32	49	25	4	106
1939/40.	61	26	40	45	21	111
1941/42.	48	21	31	69	20	121
1950/51.	61	68	19	50	80	137
1953/54.	16	18	45	19	38	82
1962/63.	99	34	65	56	33	155
1963/64.	28	61	2	14	33	77
1984/85.	32	36	24	23	37	83
1985/86.	116	35	37	54	28	126
1986/87.	12	30	77	19	46	126

b) Ábrák

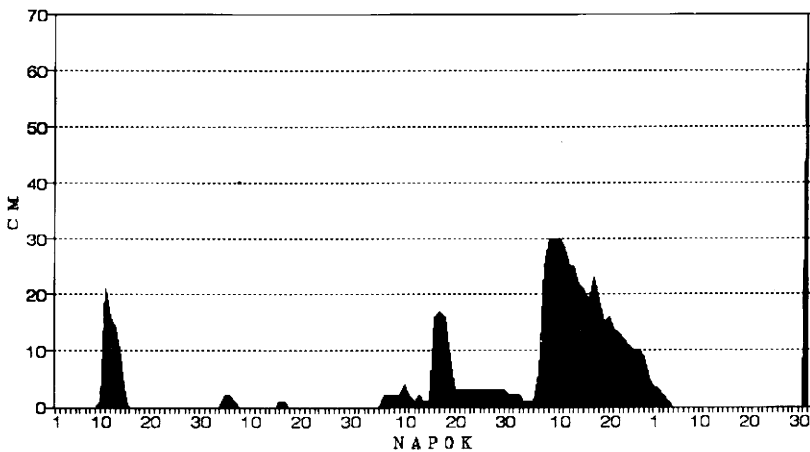
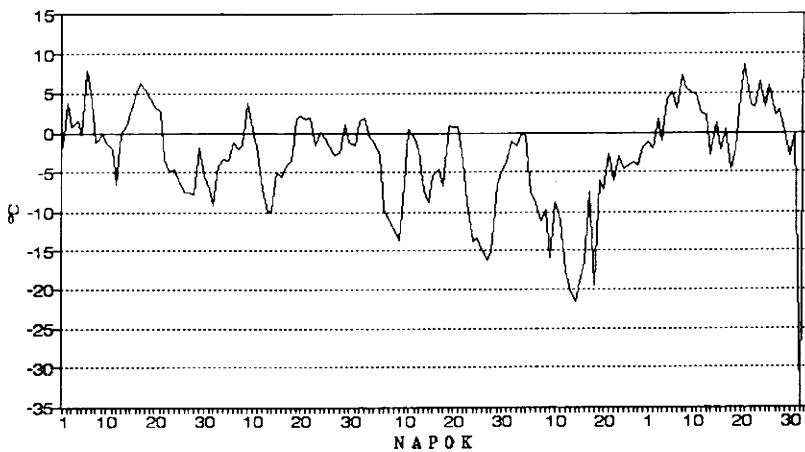
Könyvünk 8. oldalán már említettük, hogy 1921/22-től 1990/91-ig ábrákon közöljük a hetven tél naponkénti minimum hőmérséklet- és hóvastagság adatait. *Itt köszönöm meg dr. Rácz Lajos tud. munkatársnak (MTA. Regionális Kutatások Központja Alföldi Intézet, Kecskemét, Rákóczi út 3.) az ábrák számítógépes elkészítését. Technikai okokból nem lehetett megoldani az egyes hónapokat elválasztó függőleges vonalak berajzolását.*

Az ábrák vízszintes tengelye november 1-jével kezdődik és március 31-ével végződik. A tíznaponkénti számokat feltüntetjük. A felső görbe a minimum hőmérséklet (cm) ugyancsak naponkénti állapotát szemlélteti.

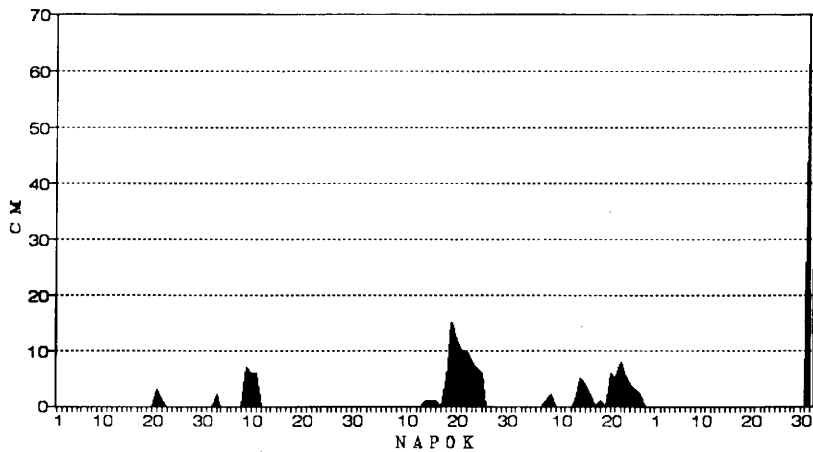
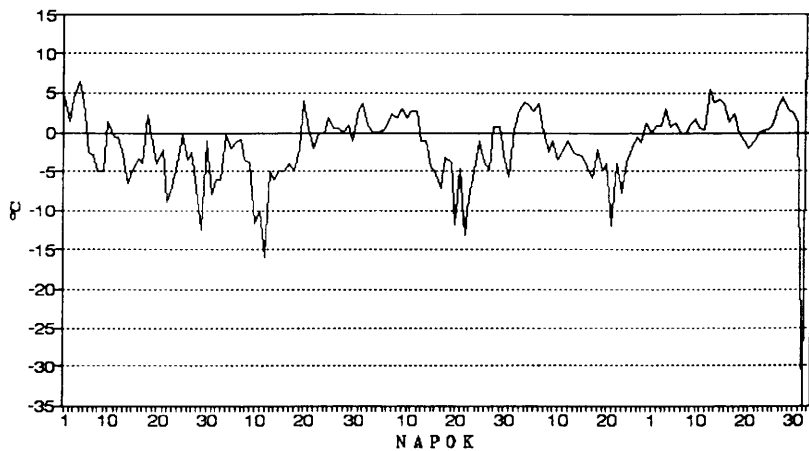
Az első ábrán pl. jól látható a minimum hőmérséklet nagyfokú változékonysága, vagyis az egymást követő napokra eső különbség. Ezen a télen a leghidegebb nap február 14-én volt, -22,0 fok hőmérséklettel. A legnagyobb hóvastagság február 8-10-ike közé esett, s ez 30 cm-t ért el. 10-ikétől kezdve a hótakaró az erős olvadás következtében rohamosan csökkent, s március 5-ikén már nem volt hótakaró.

Az utolsó ábrán a minimum hőmérséklet naponkénti átlagát, valamint a különböző hóvastagságok előfordulásának gyakoriságát szemlélteti. Így pl. az átlagértékek alapján november 25-ikén éri el a hőmérséklet a fagyponot. A tél leghidegebb napja január 12-ikére esik, -5,7 fok értékkel. A fagy megszűntére március 15-ikétől számíthatunk. Ezek természetesen átlagértékek, s napokban is, hőmérsékleti értékekben is nagy különbségek lehetnek (pl. a hótakaró léte, vagy hiánya!). Az ábra alsó felén a relatív hógyakoriságokat tüntettük föl. A felső az 1 cm, vagy ennél is vastagabb hótakaró előfordulásának gyakoriságát tünteti föl november 1-seje és március 31-ike között. Pl. november 12-ikén 1, december 12-én 19, január 12-ikén 44, január 20-22-ikén 48, február 12-ikén 32, március 12-ikén is még 11-12 % a gyakorisága annak, hogy 1 cm, vagy ennél vastagabb hótakaró borítsa a talajt. 10 cm (vagy ennél vastagabb) hótakaróra november 23-ika (2 %), és március 27-ike (1 %) között számíthatunk, de mint látható, százévenként csak 1-2 alkalommal. A legnagyobb eséllyel január 17-21 között 22 % gyakorisággal számíthatunk 10 cm, vagy ennél vastagabb hótakaróra. A 20 cm-t elérő, vagy meghaladó hóvastagság november 30-ika (2 %) és február vége (6 %) közé esik. Február 13-14-ike között 11 % gyakorisággal számíthatunk ilyen vastagságú hótakaróra.

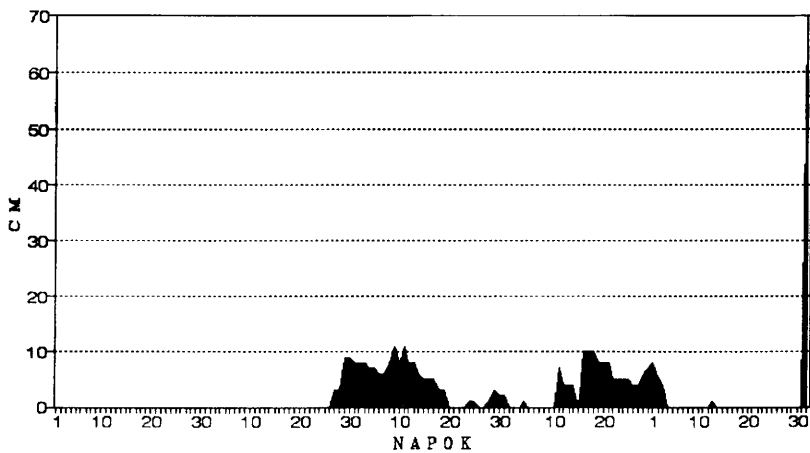
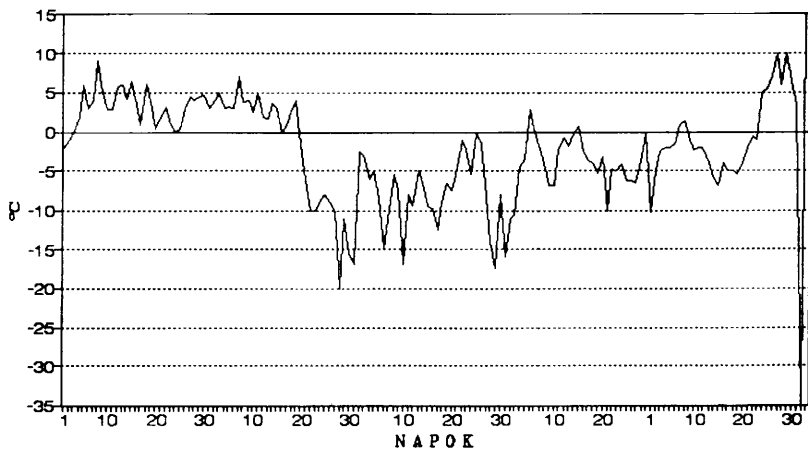
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1921/22. november 1. – március 31. között

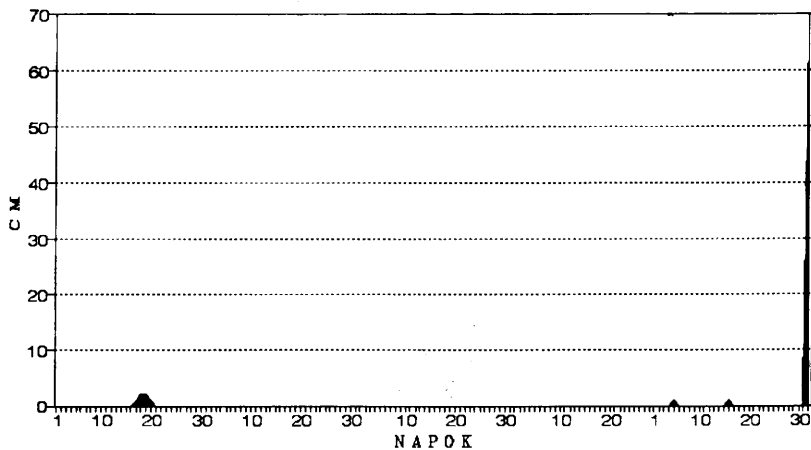
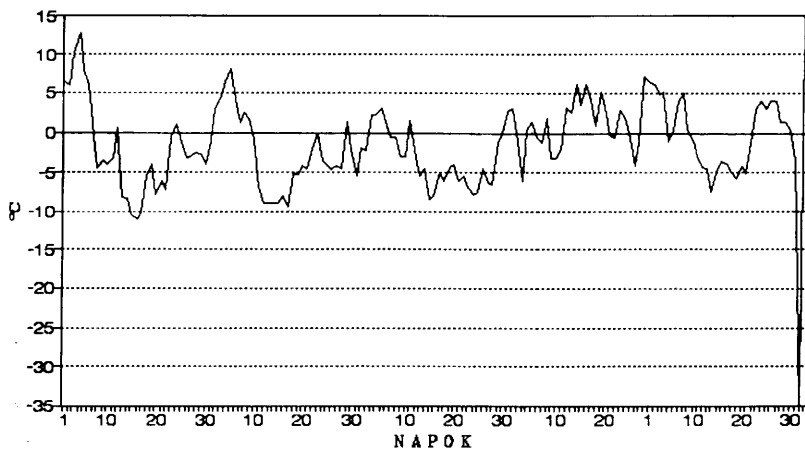
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
 Kecskeméten 1922/23. november 1. – március 31. között

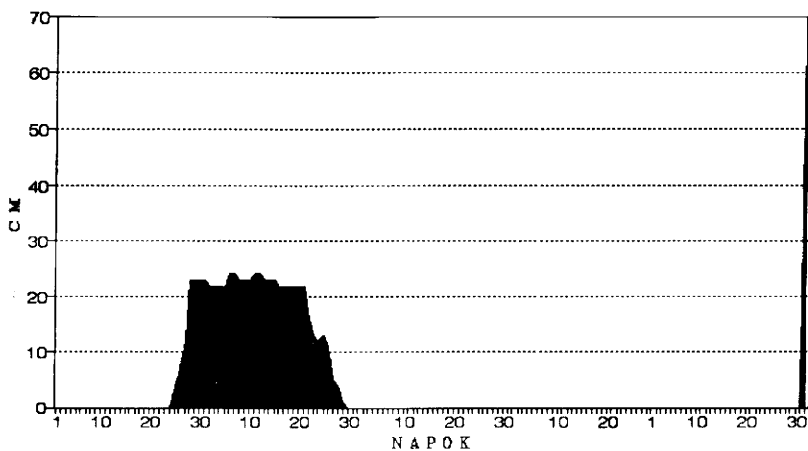
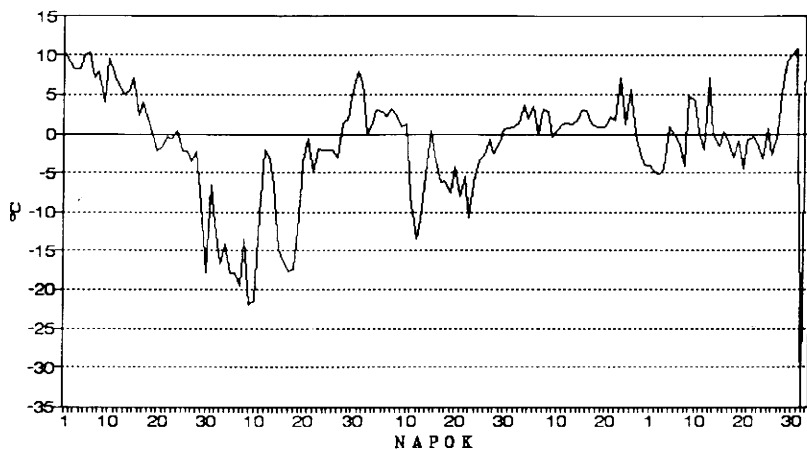
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1923/24. november 1. – március 31. között

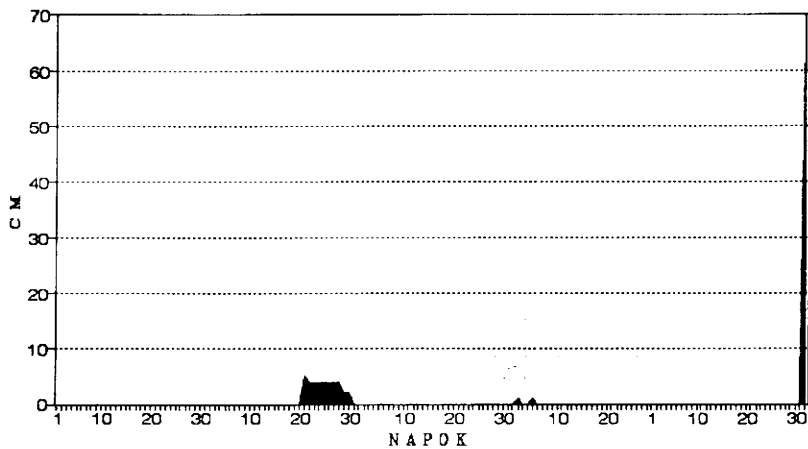
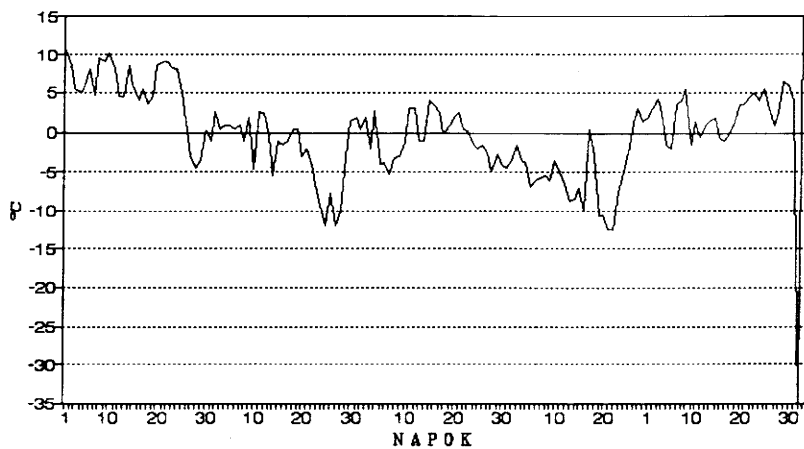
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1924/25. november 1. – március 31. között

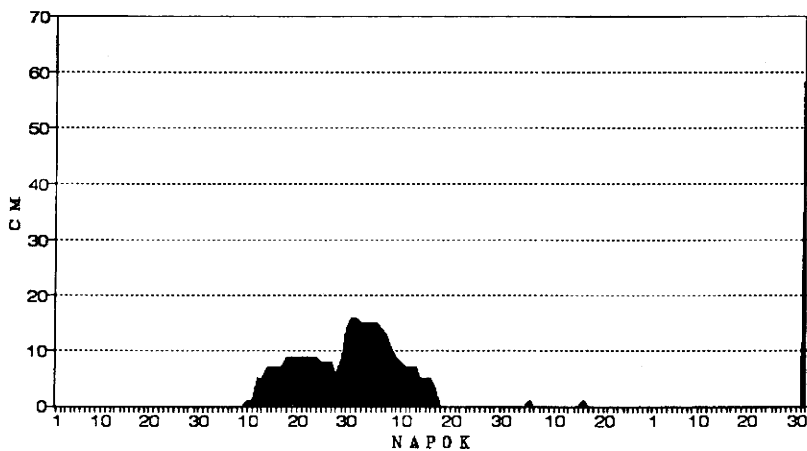
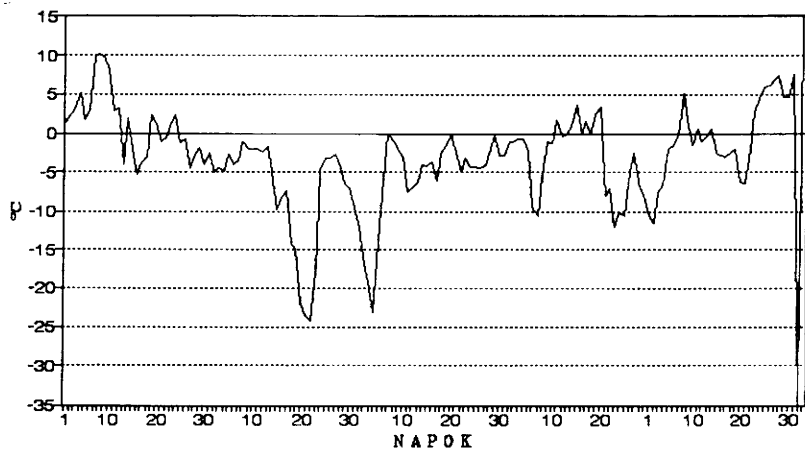
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1925/26. november 1. – március 31. között

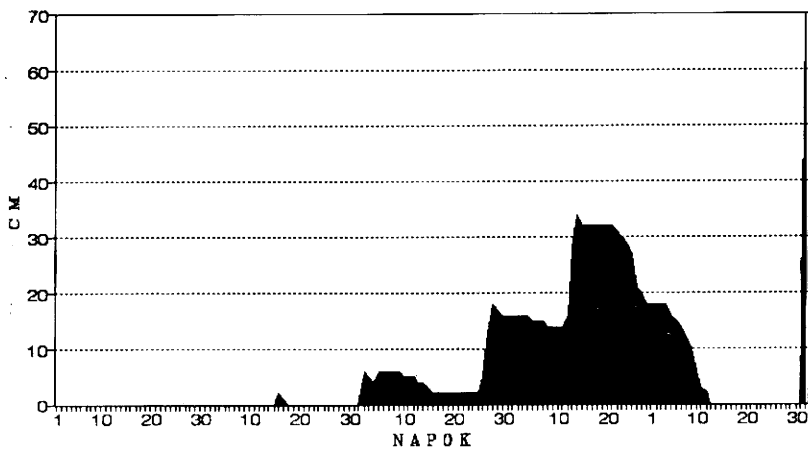
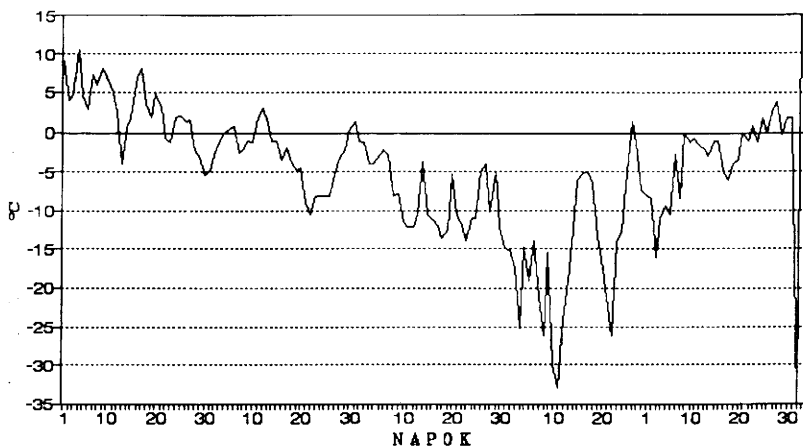
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1926/27. november 1. – március 31. között

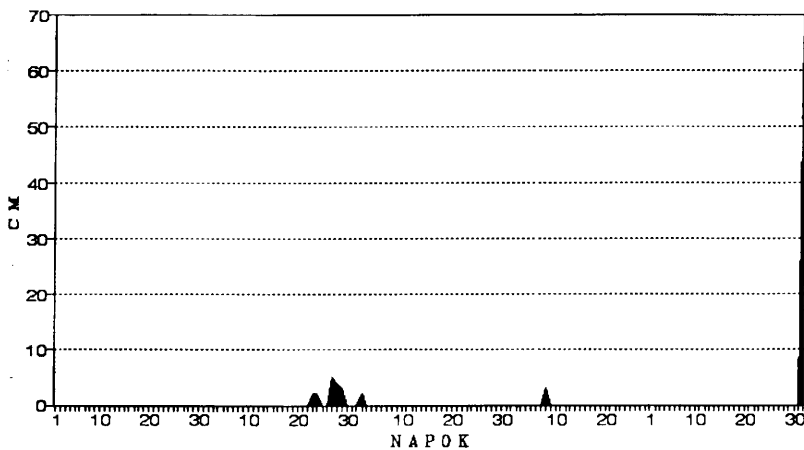
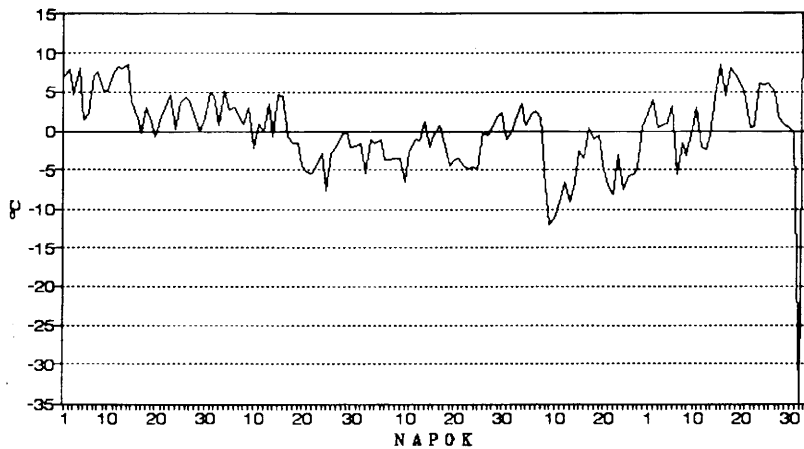
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1927/28. november 1. – március 31. között

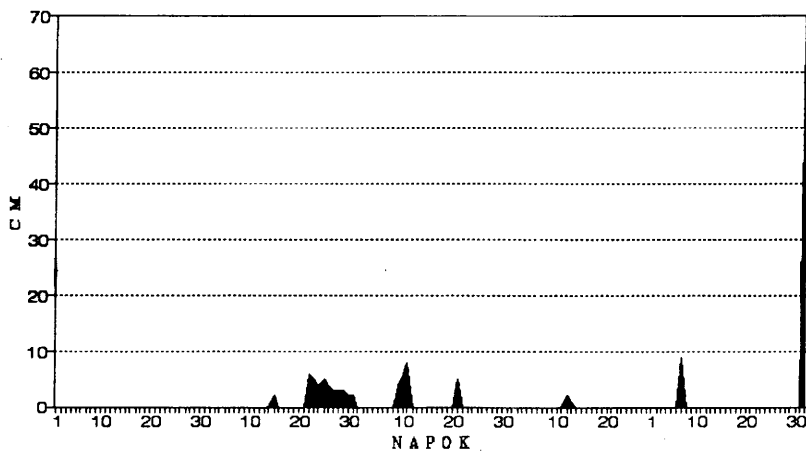
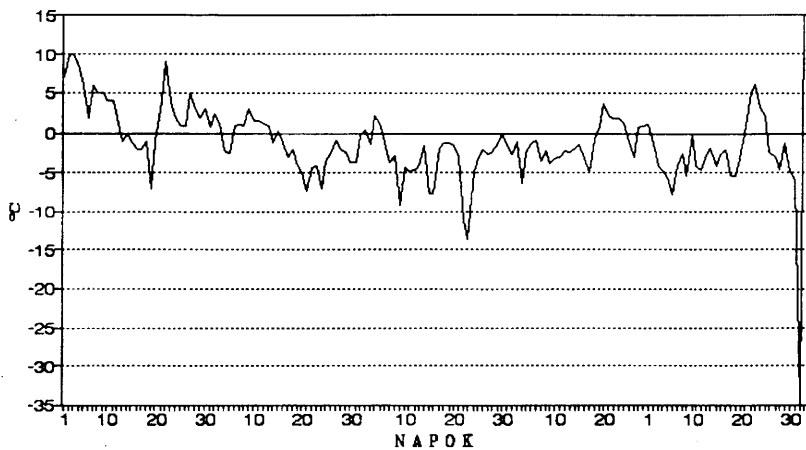
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1928/29. november 1. – március 31. között

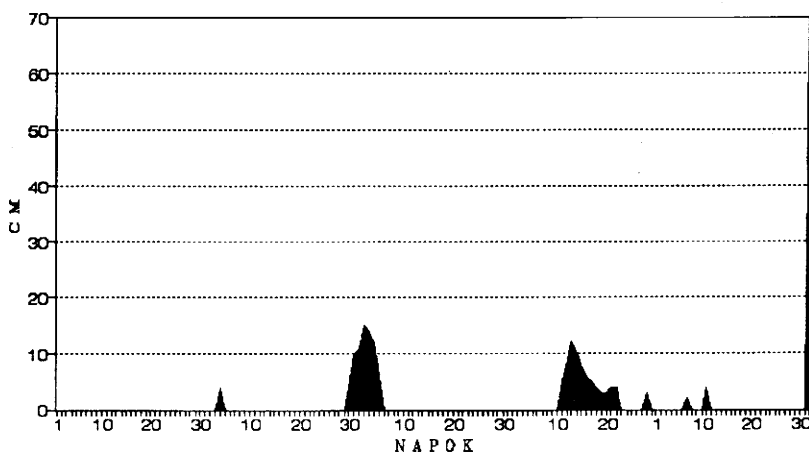
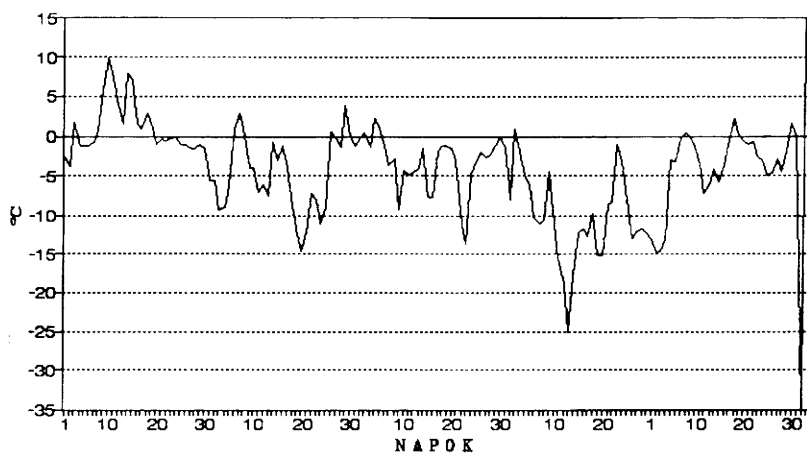
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1929/30. november 1. – március 31. között

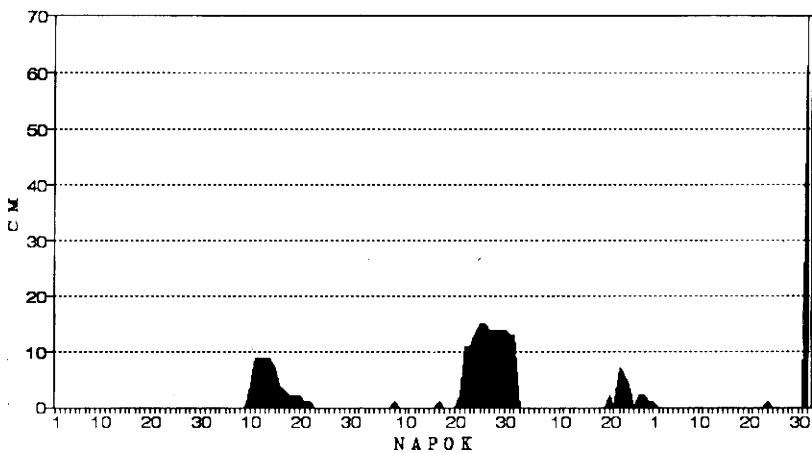
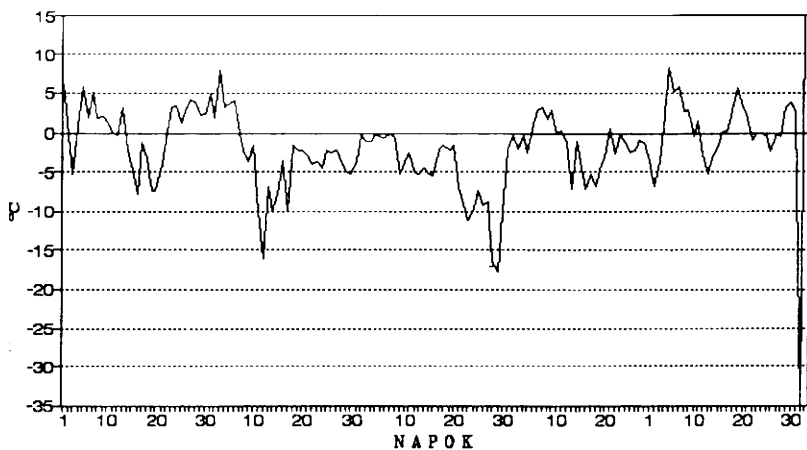
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1930/31. november 1. – március 31. között

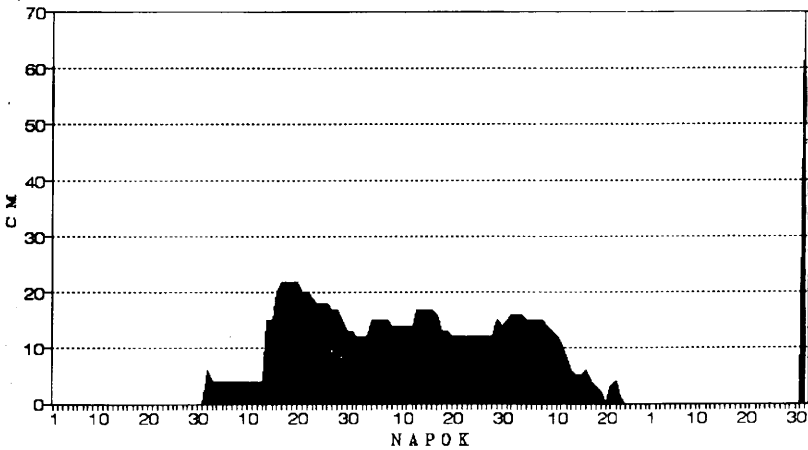
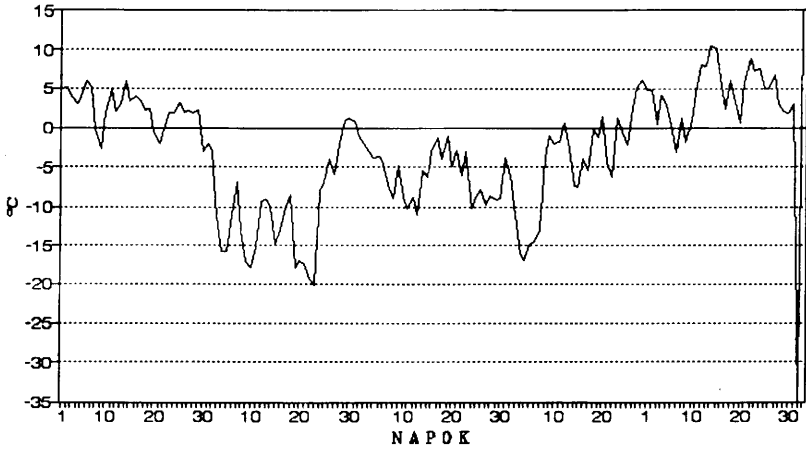
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
 Kecskeméten 1931/32. november 1. – március 31. között

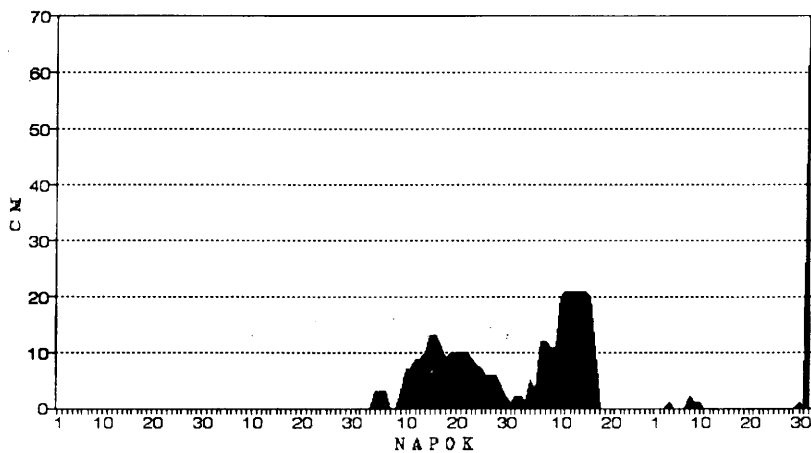
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1932/33. november 1. – március 31. között

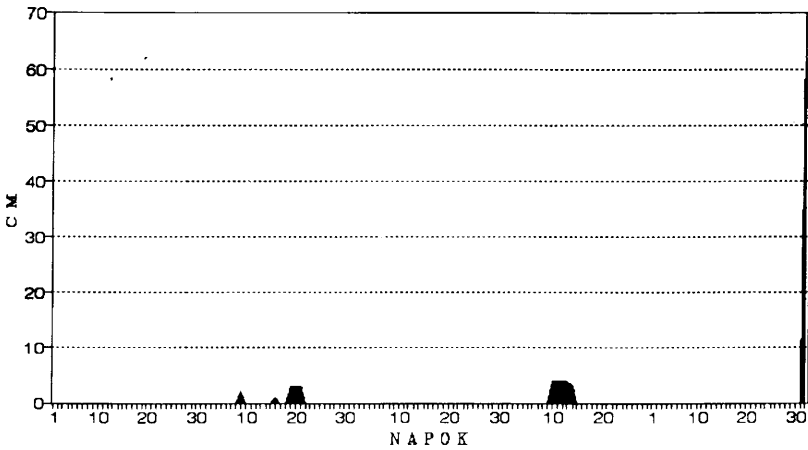
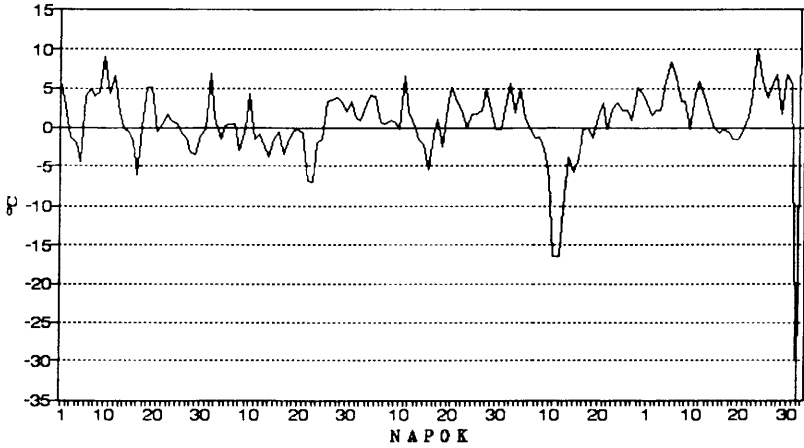
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1933/34. november 1. – március 31. között

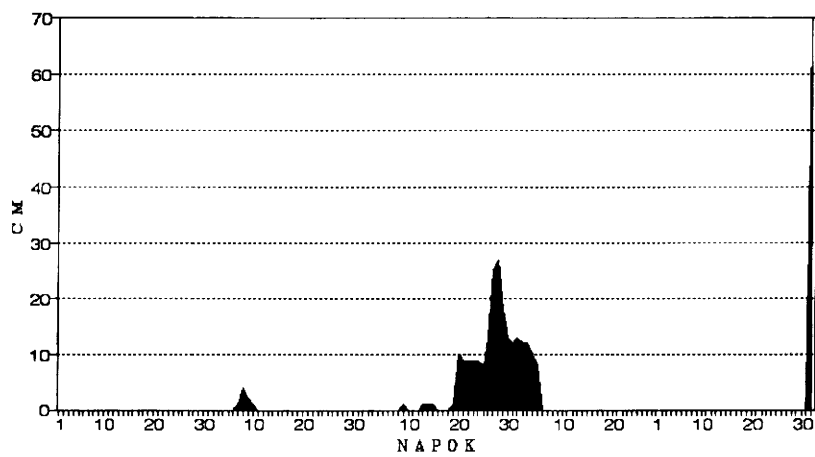
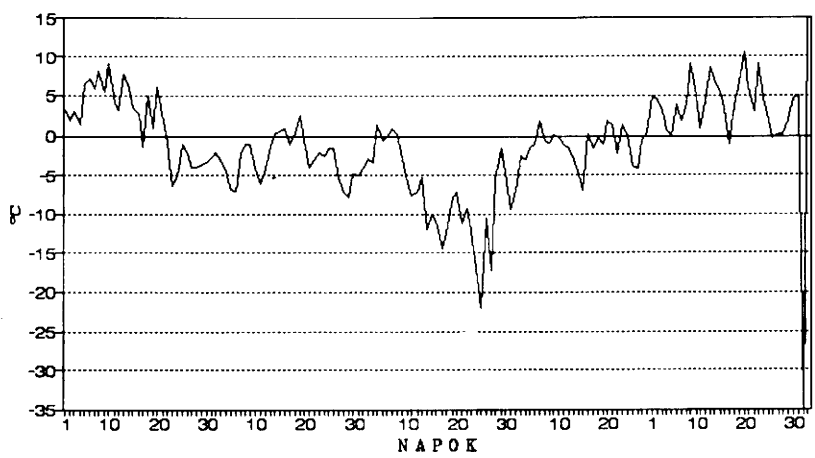
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1934/35. november 1. – március 31. között

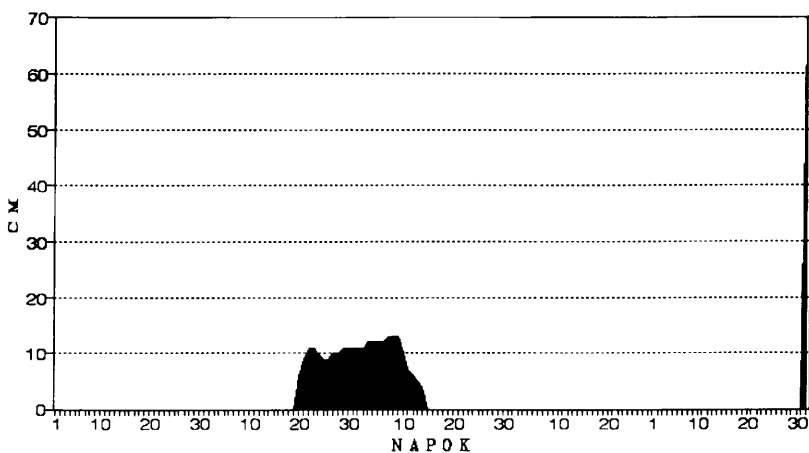
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1935/36. november 1. – március 31. között

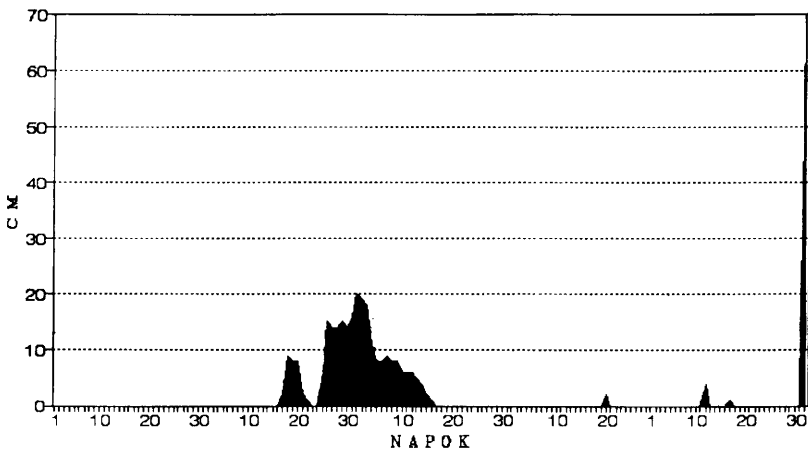
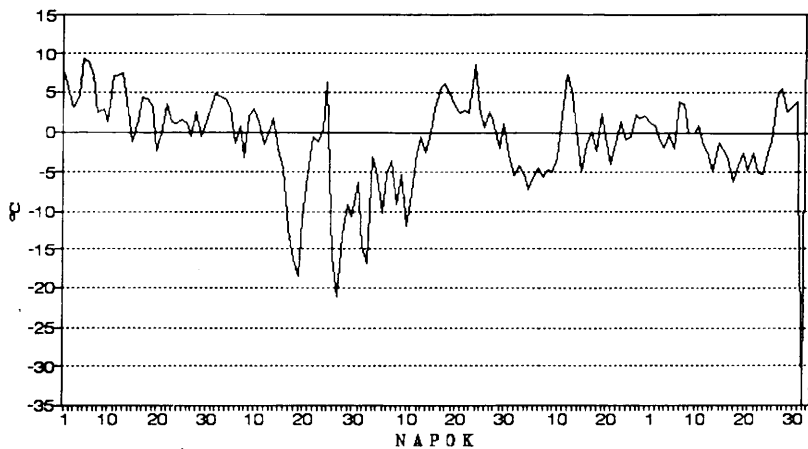
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1936/37. november 1. – március 31. között

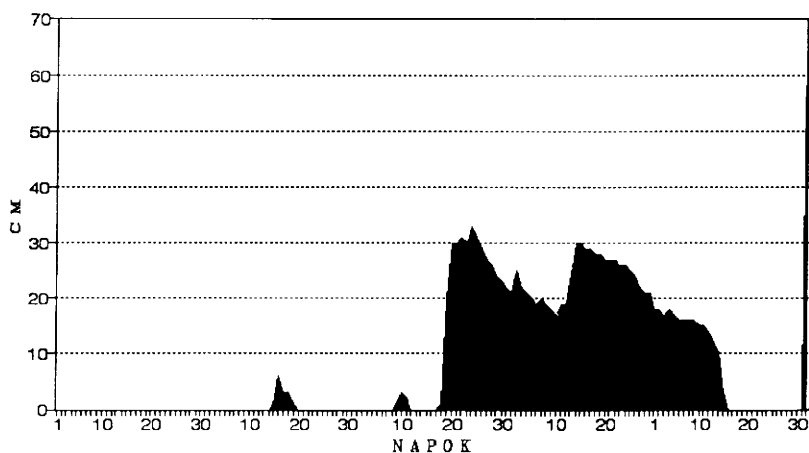
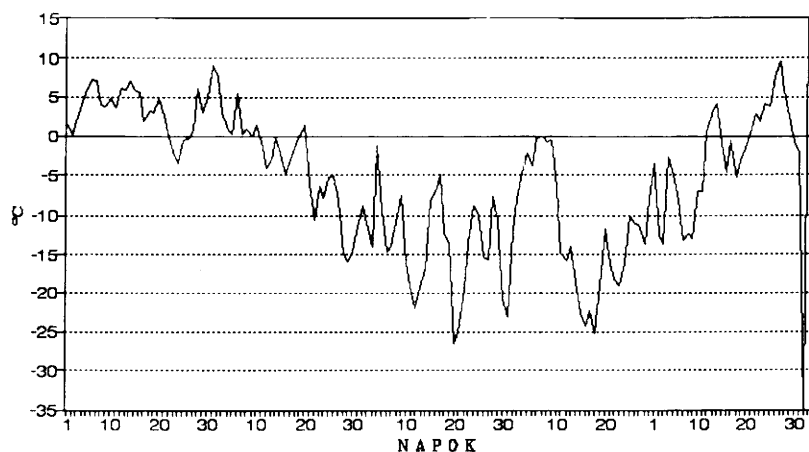
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1937/38. november 1. – március 31. között

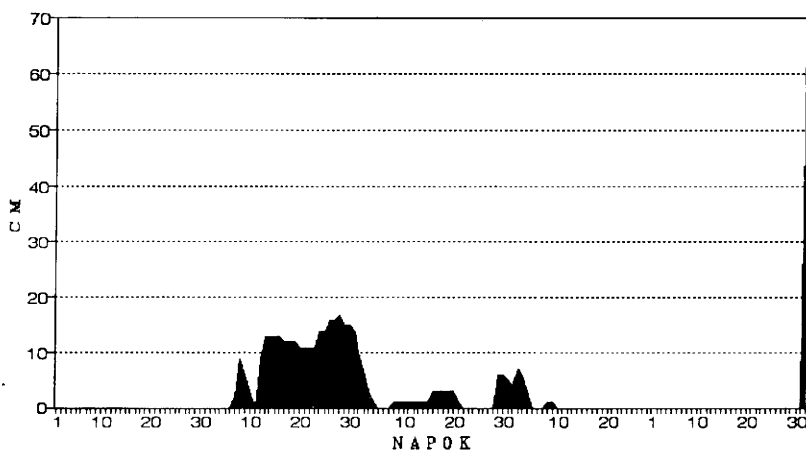
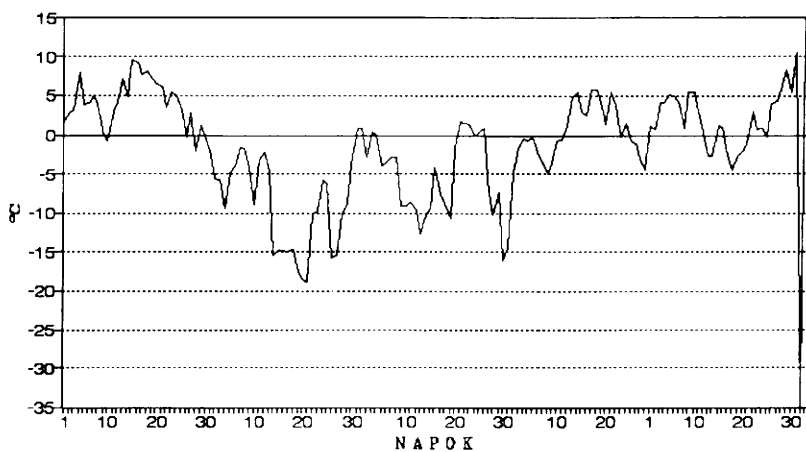
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1938/39. november 1. – március 31. között

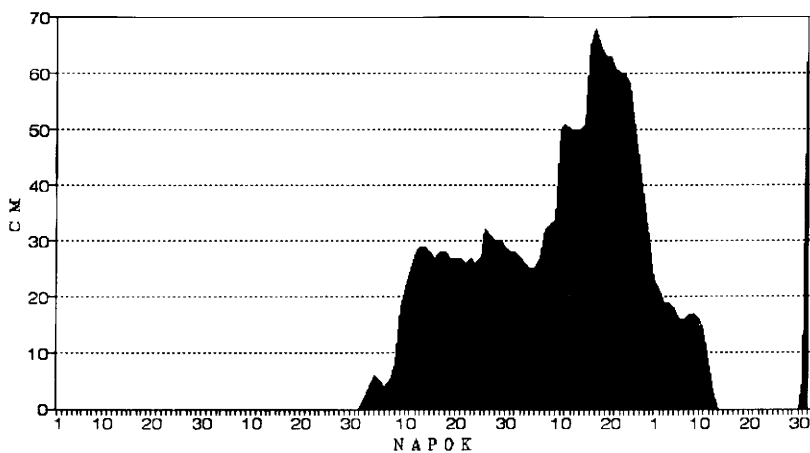
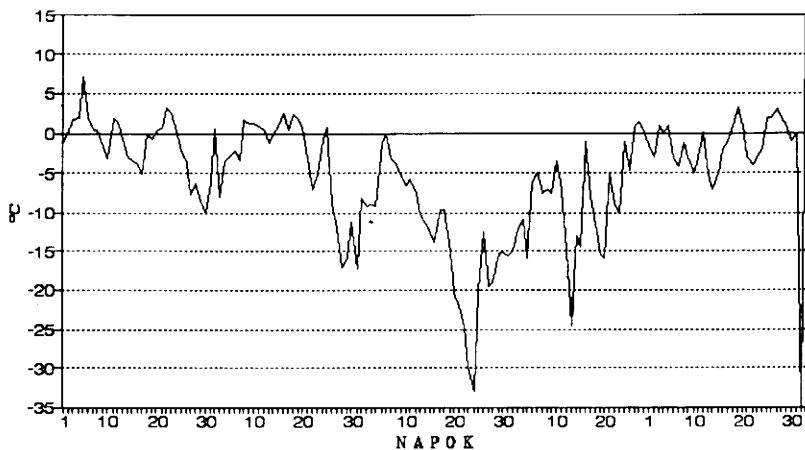
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1939/40. november 1. – március 31. között

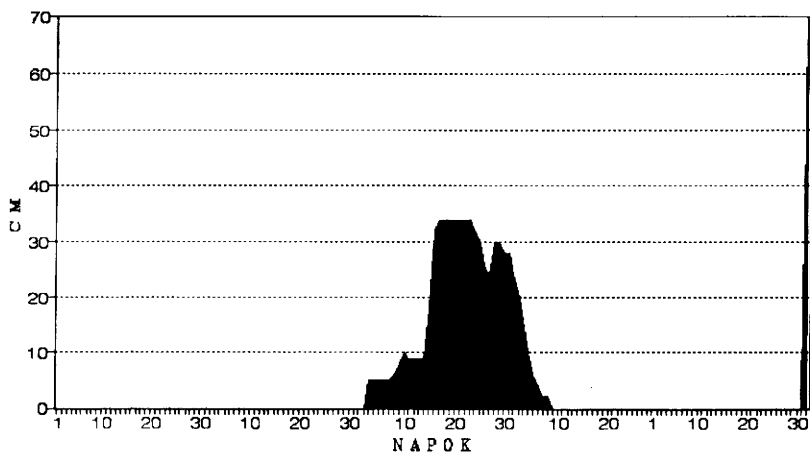
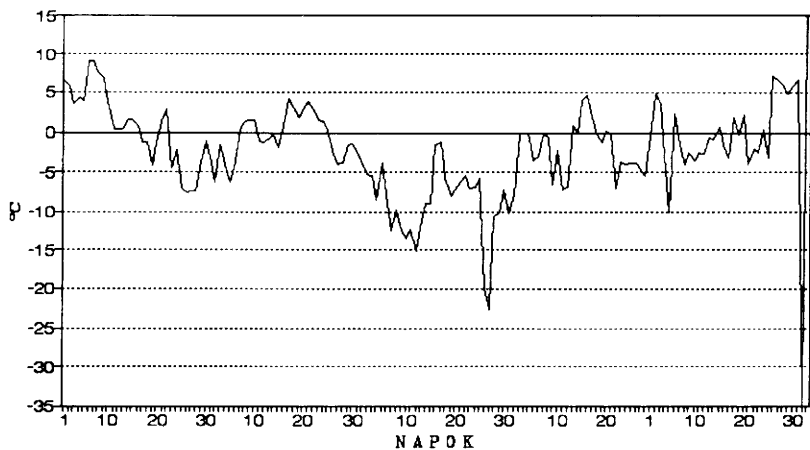
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1940/41. november 1. – március 31. között

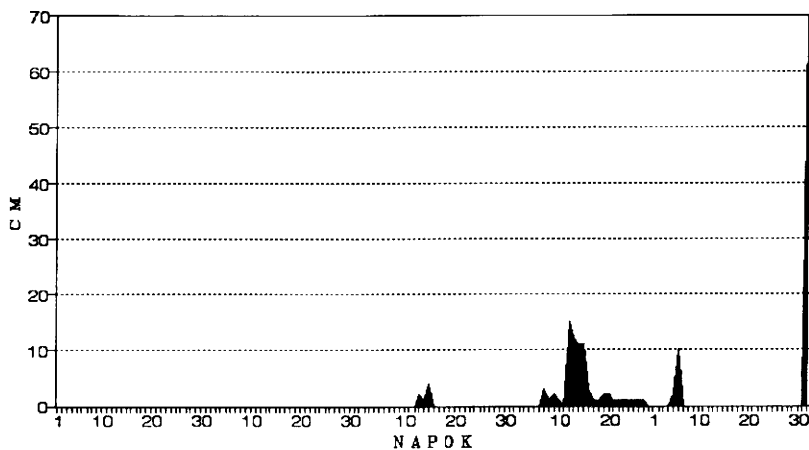
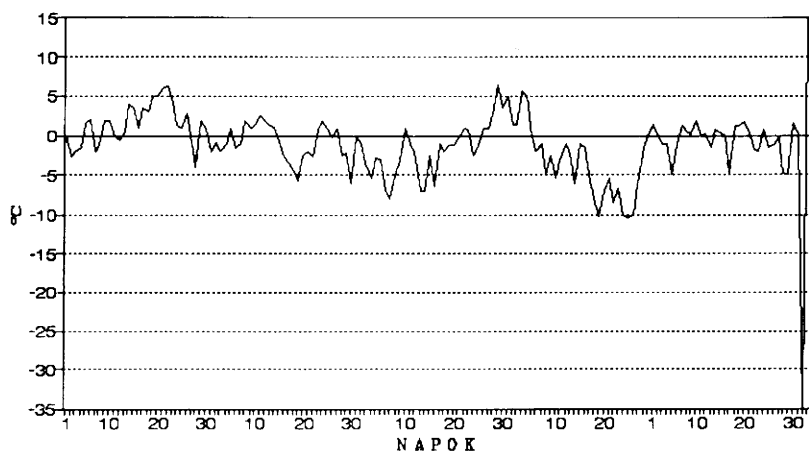
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1941/42. november 1. – március 31. között

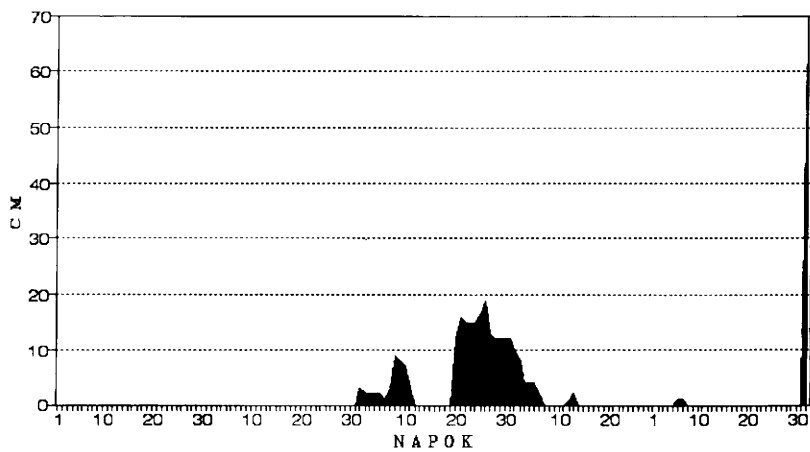
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1942/43. november 1. – március 31. között

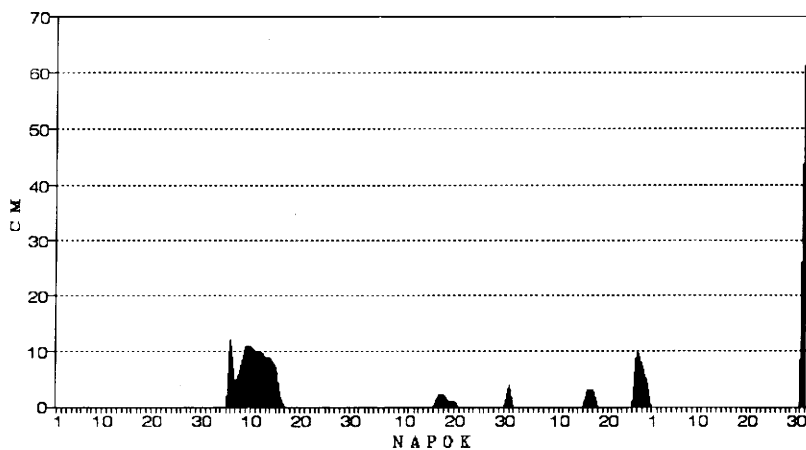
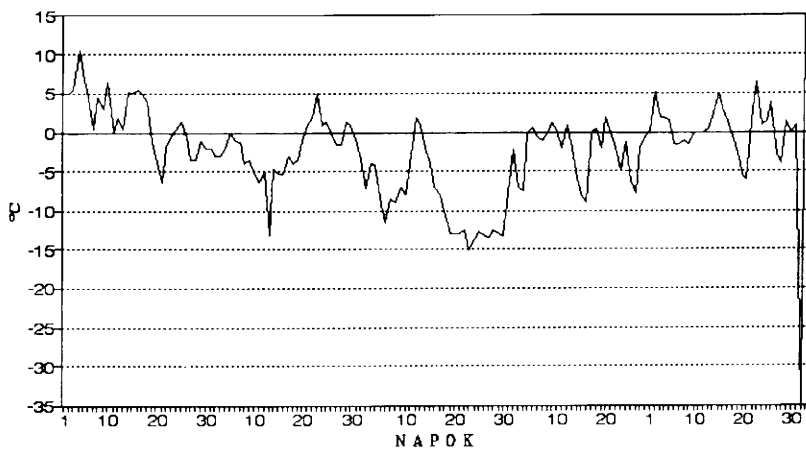
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Keckskeméten 1943/44. november 1. – március 31. között

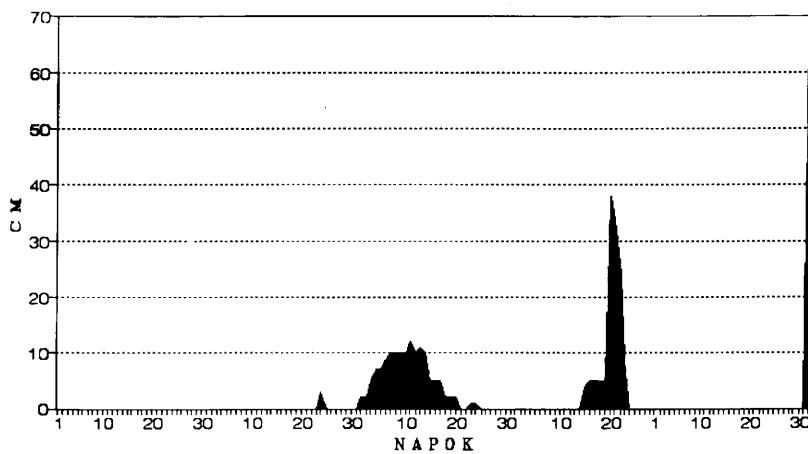
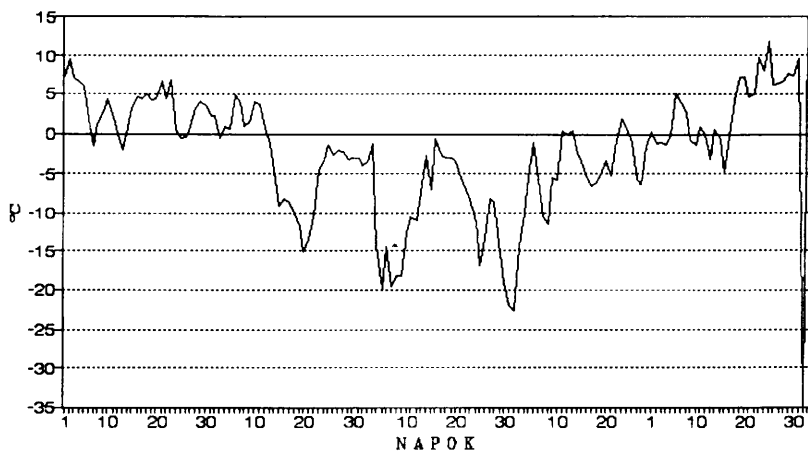
A hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1944/45. november 1. – március 31. között
(Minimum hőmérsékletet nem mérték.)

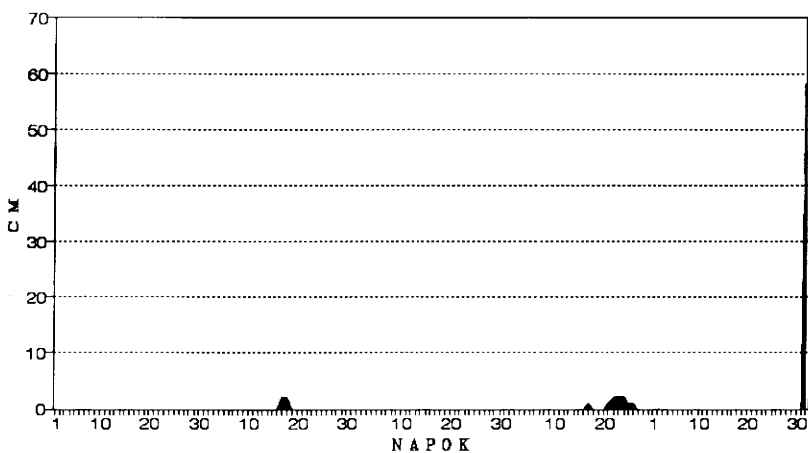
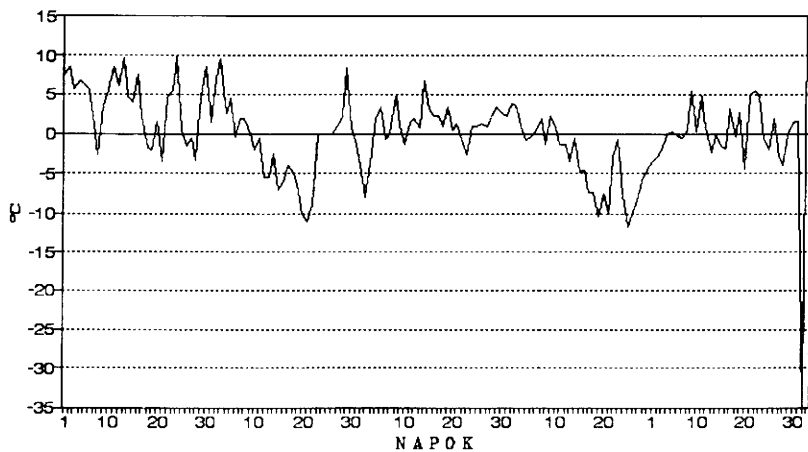
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1945/46. november 1. – március 31. között

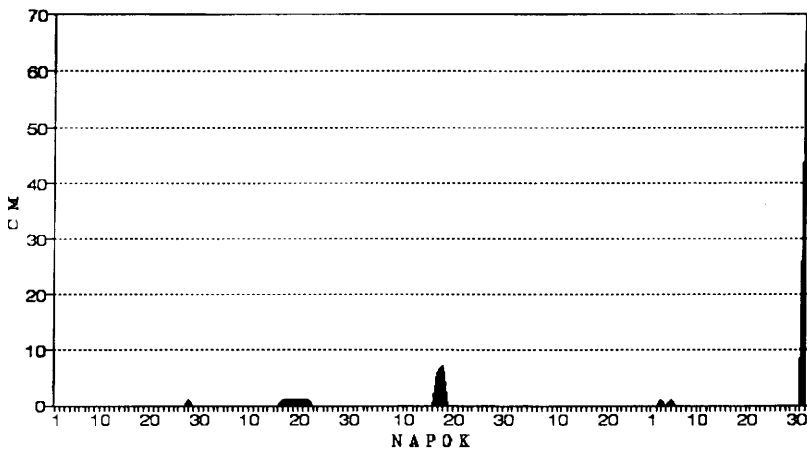
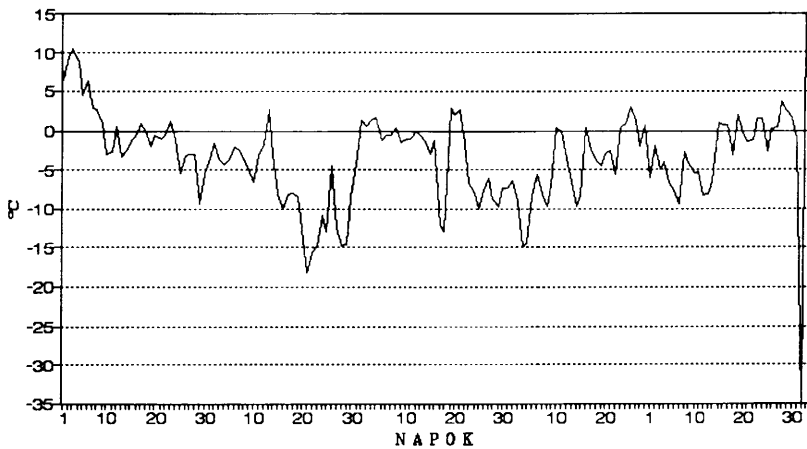
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1946/47. november 1. – március 31. között

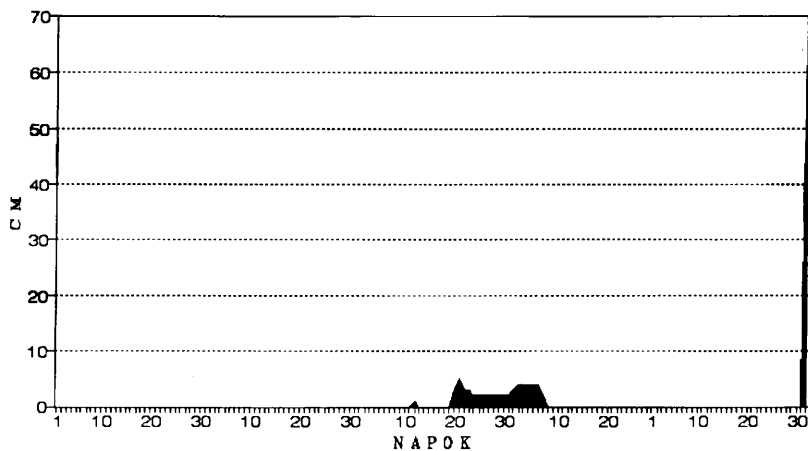
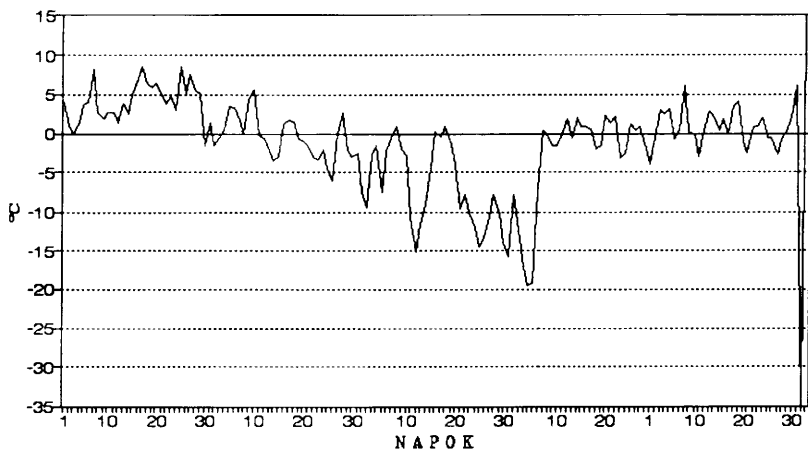
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1947/48. november 1. – március 31. között

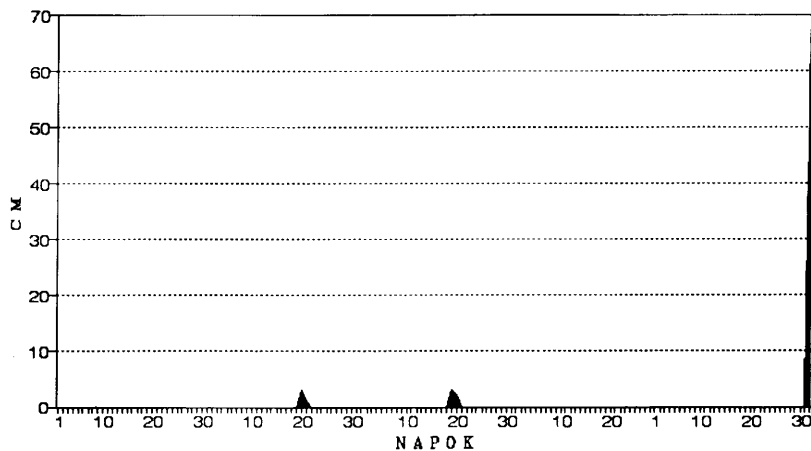
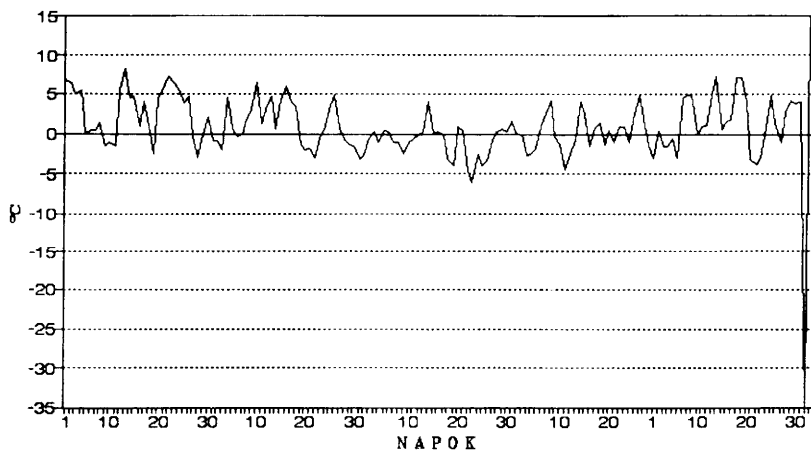
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1948/49. november 1. – március 31. között

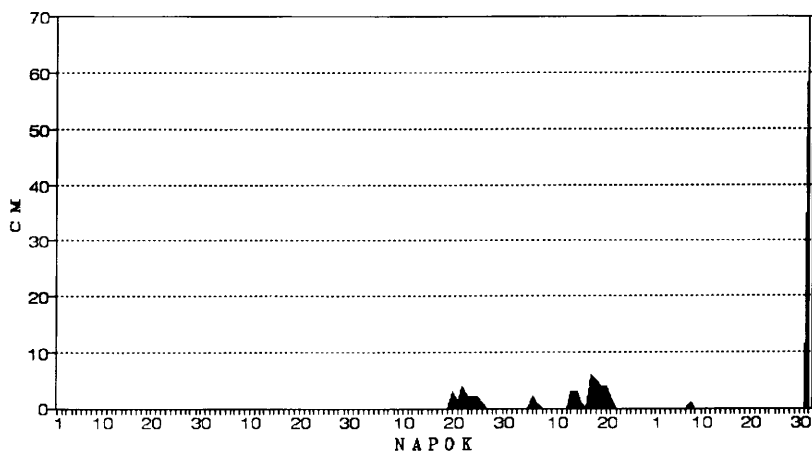
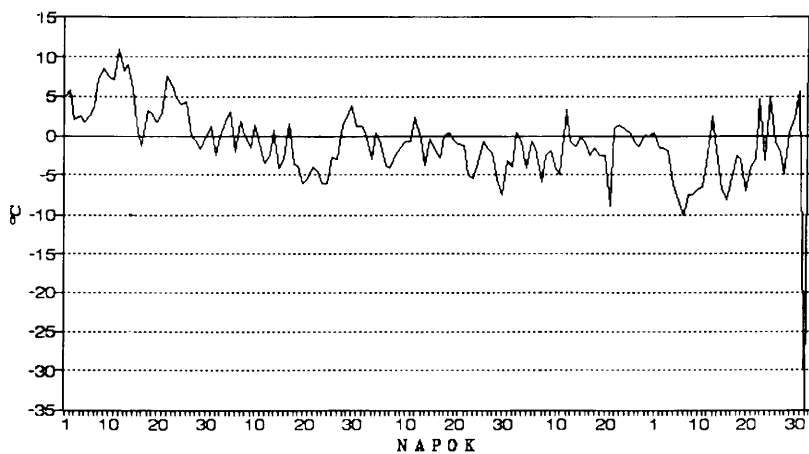
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1949/50. november 1. – március 31. között

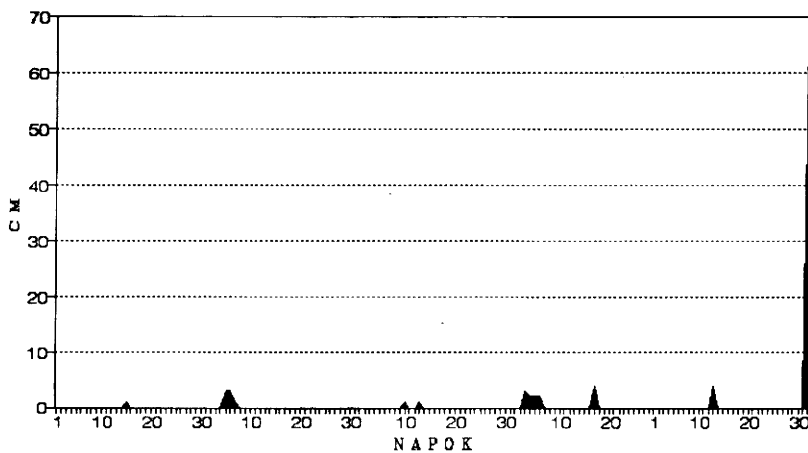
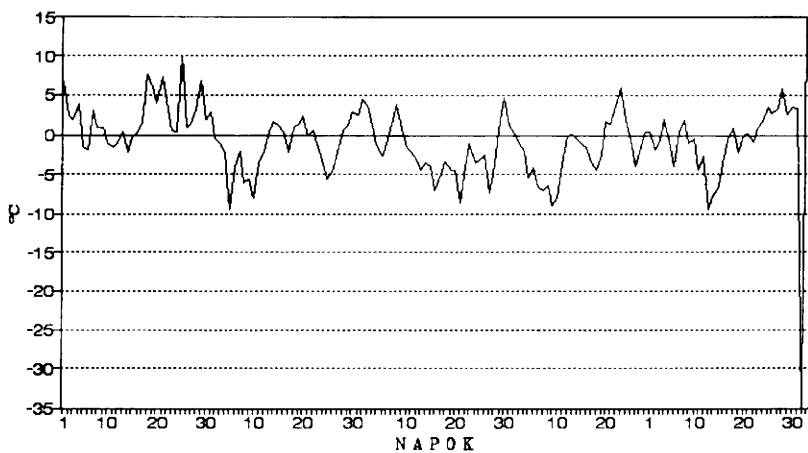
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1950/51. november 1. – március 31. között

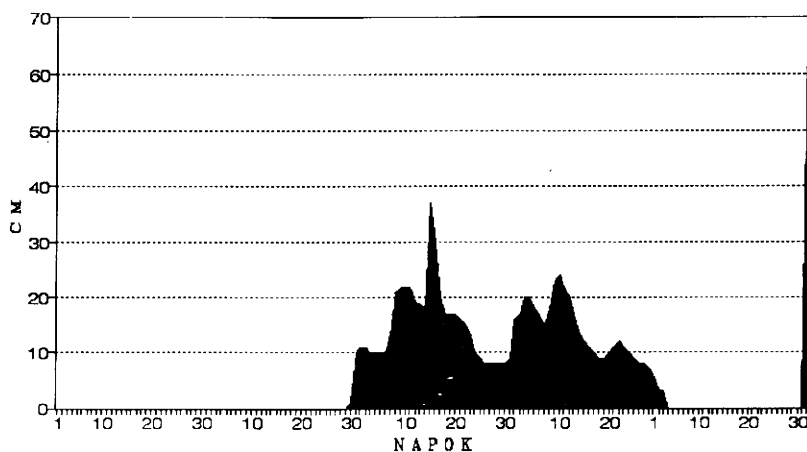
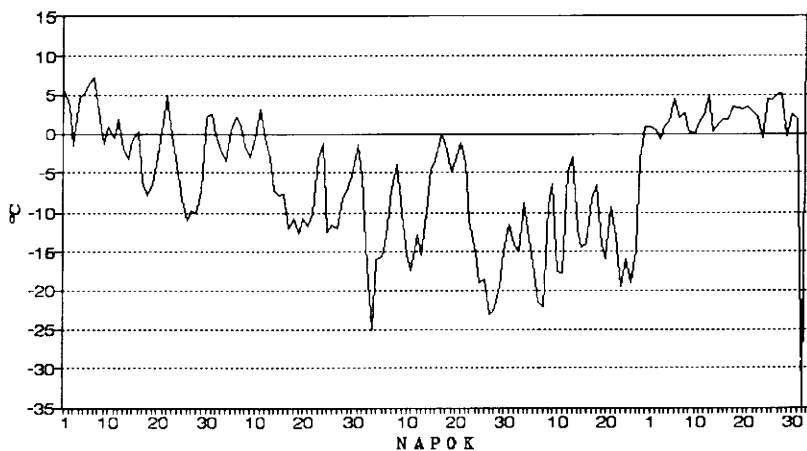
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1951/52. november 1. – március 31. között

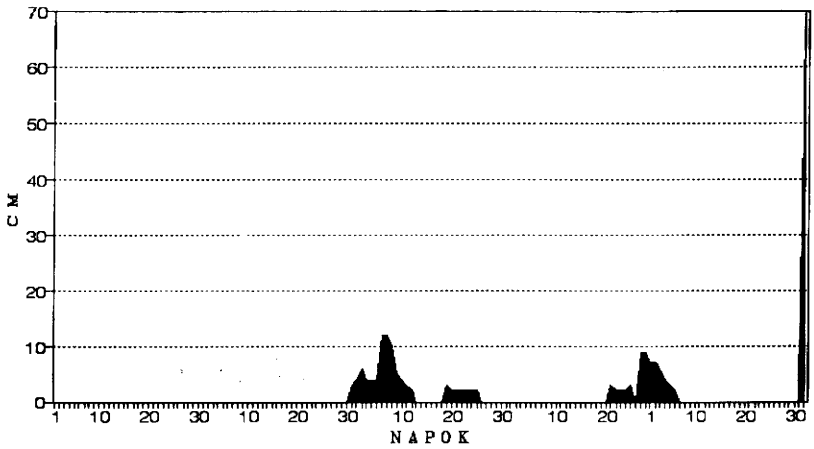
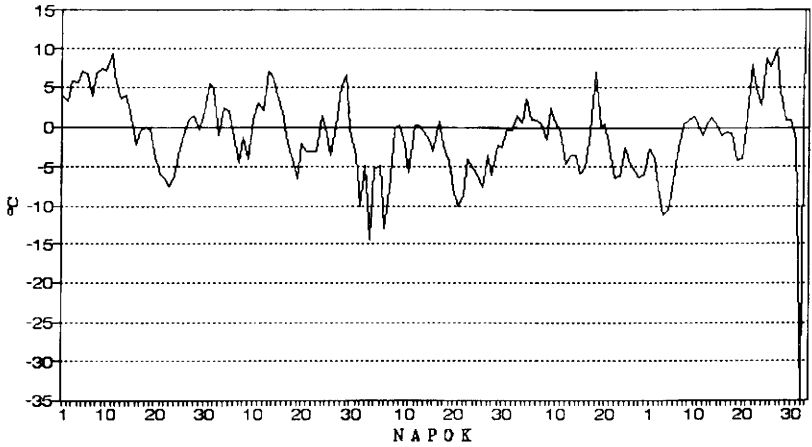
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1952/53. november 1. – március 31. között

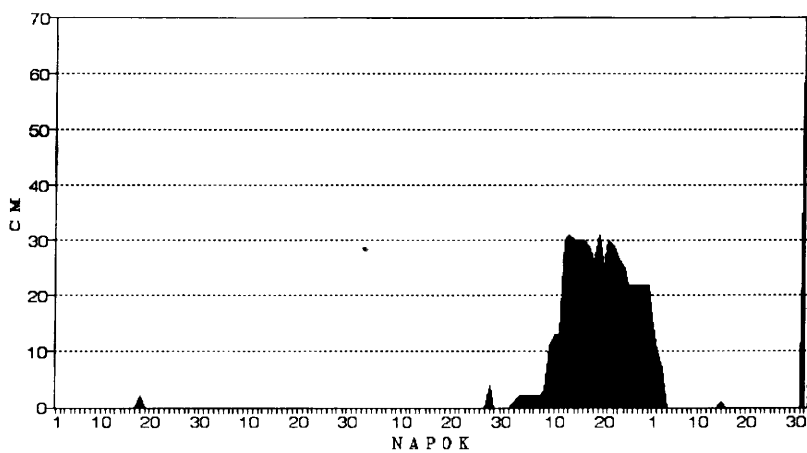
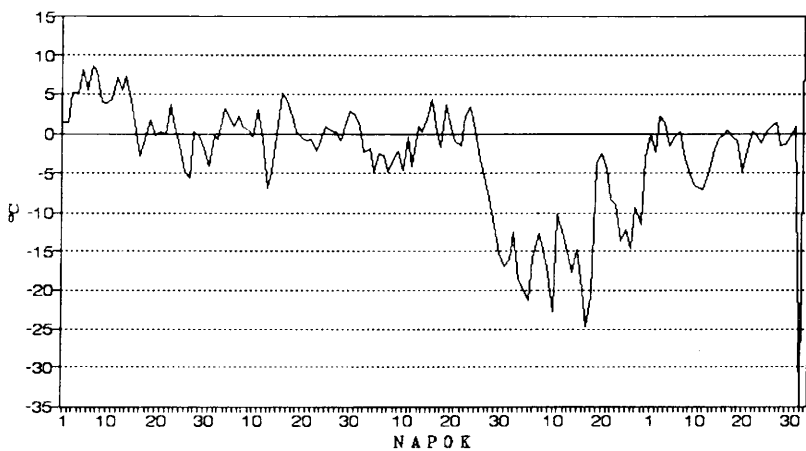
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1953/54. november 1. – március 31. között

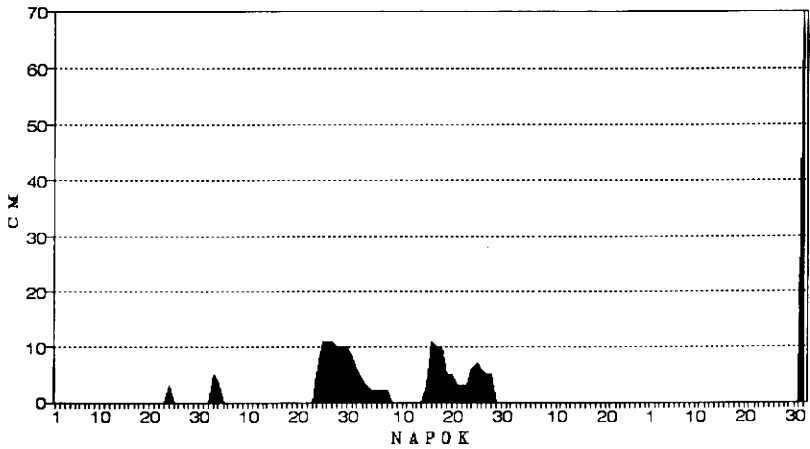
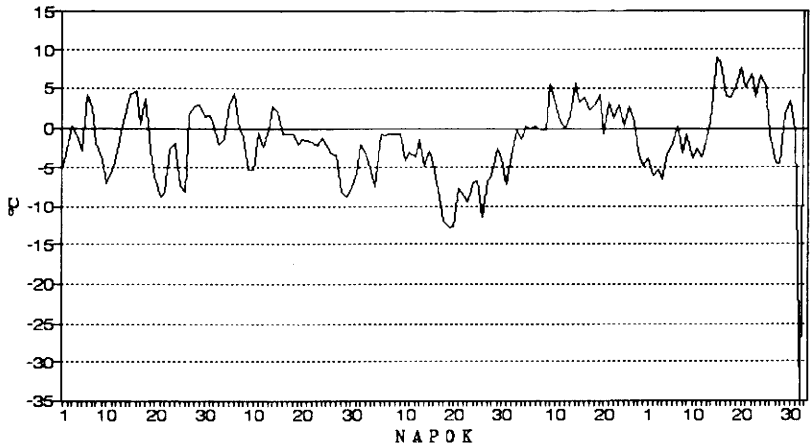
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1954/55. november 1. – március 31. között

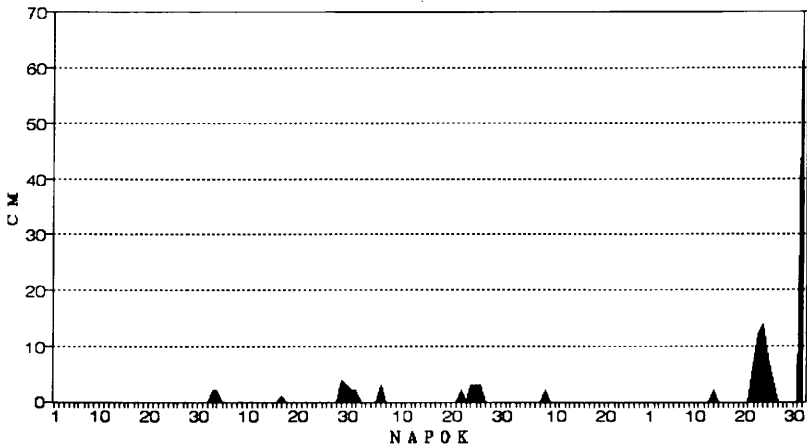
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1955/56. november 1. – március 31. között

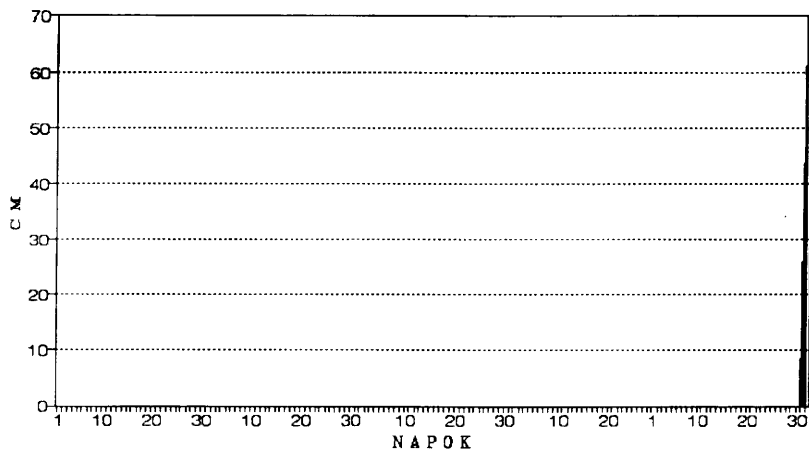
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1956/57. november 1. – március 31. között

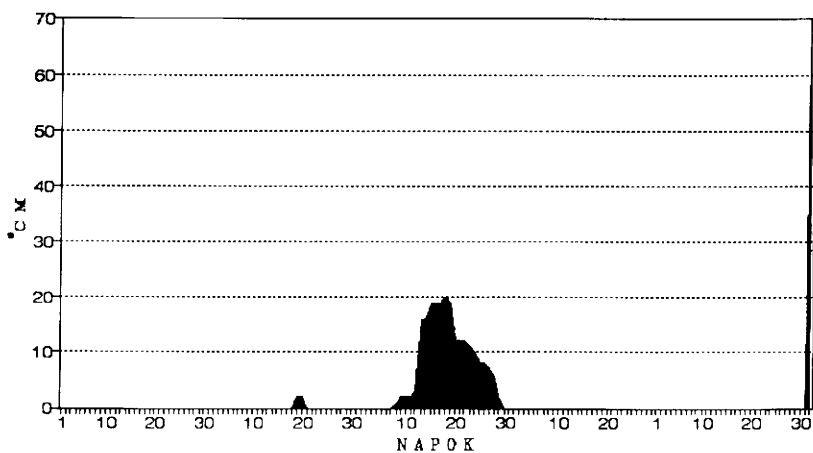
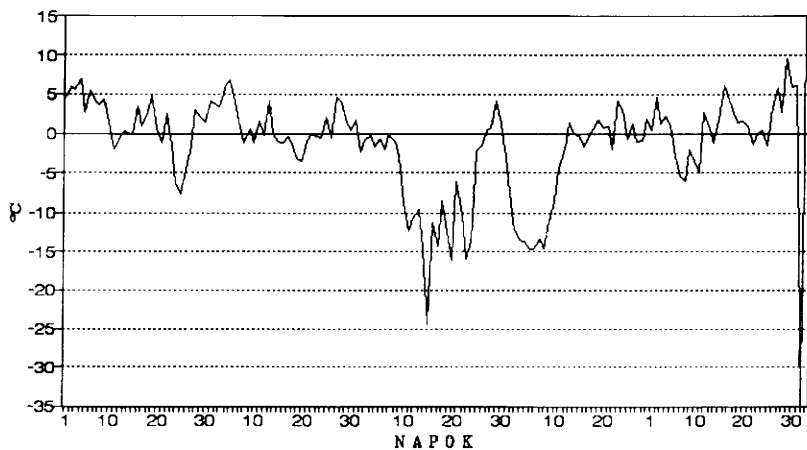
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1957/58. november 1. – március 31. között

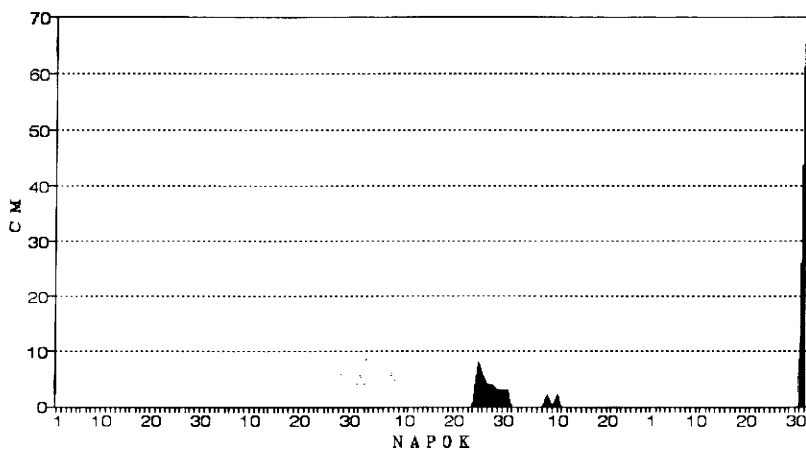
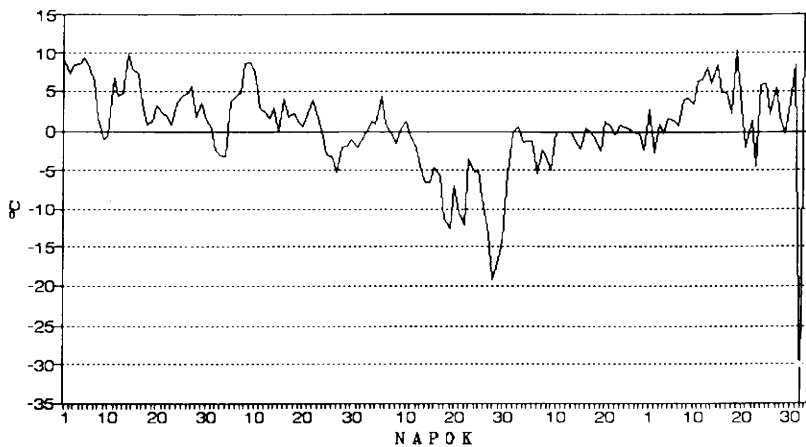
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1958/59. november 1. – március 31. között

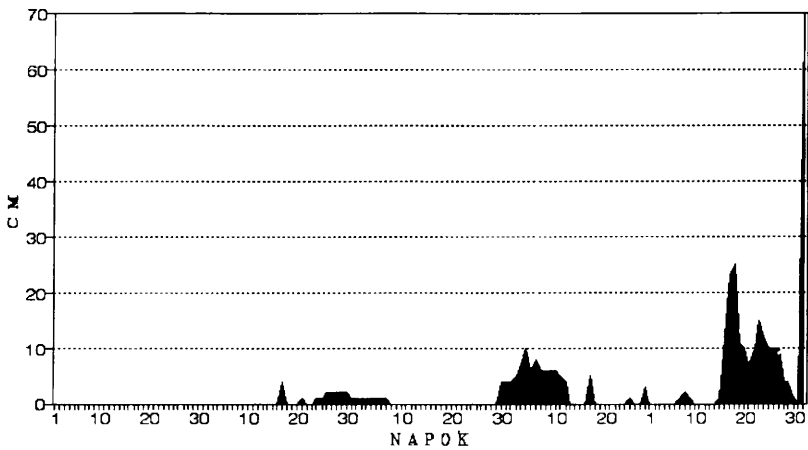
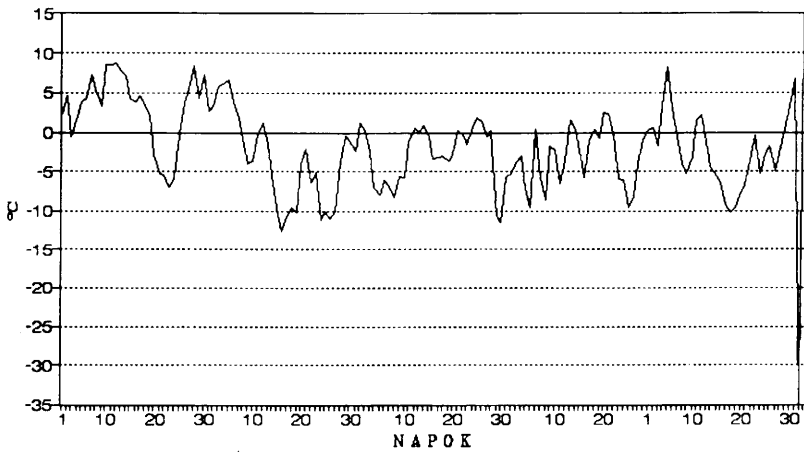
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
 Kecskeméten 1959/60. november 1. – március 31. között

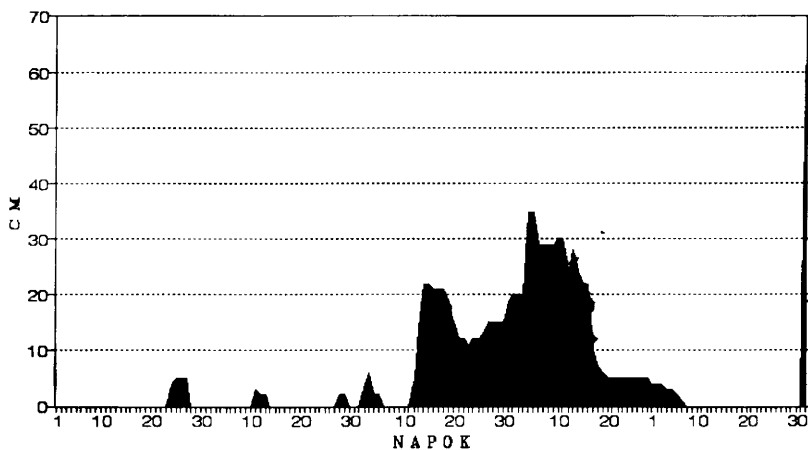
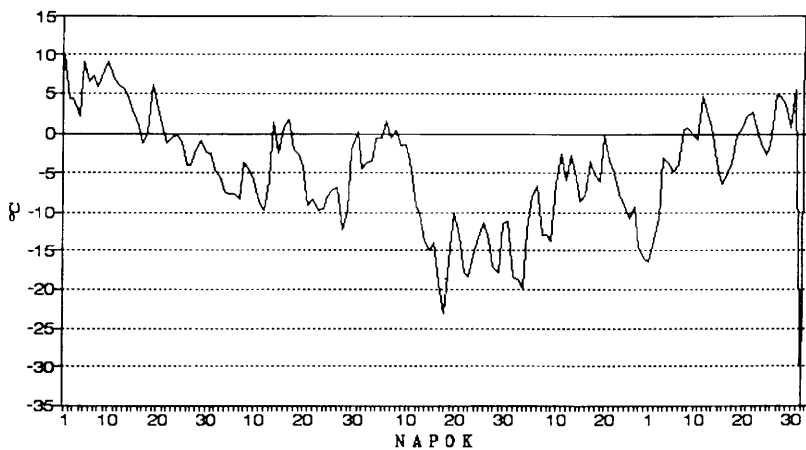
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1960/61. november 1. – március 31. között

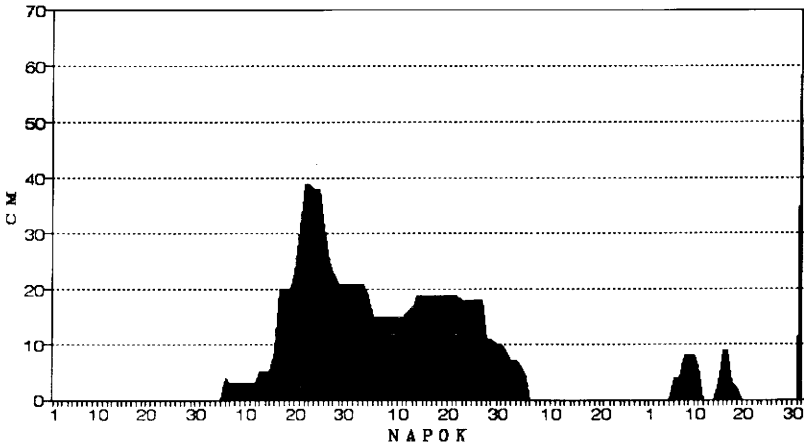
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1961/62. november 1. – március 31. között

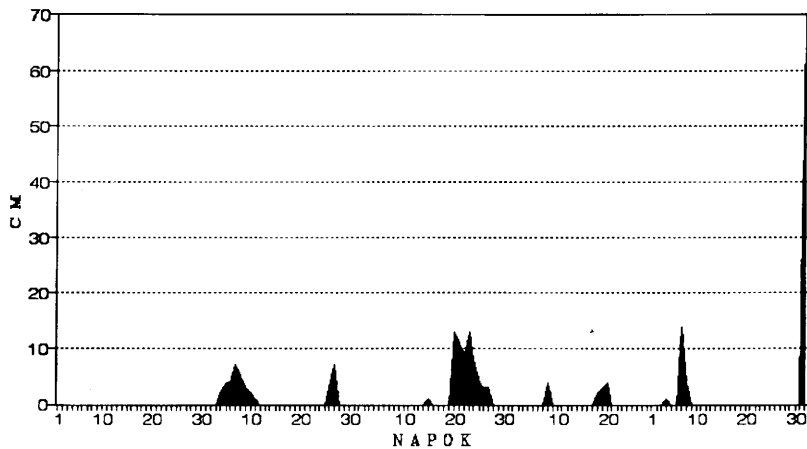
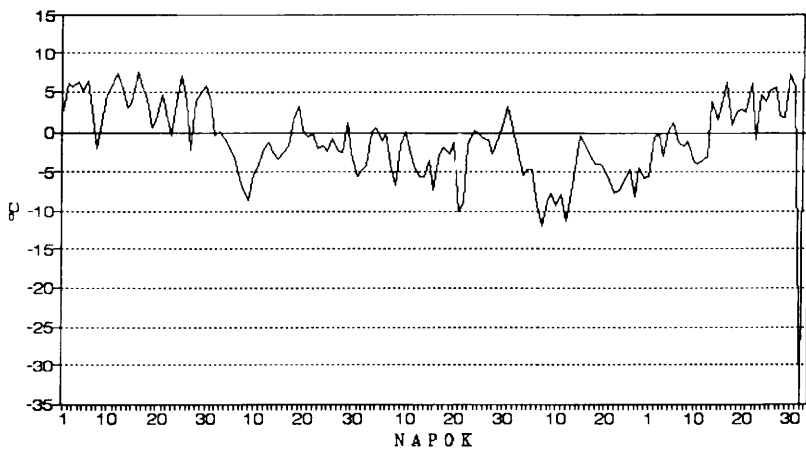
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
 Kecskeméten 1962/63. november 1. – március 31. között

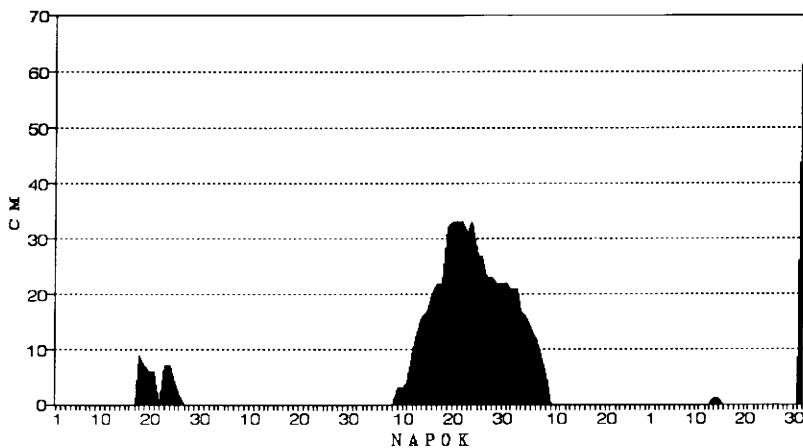
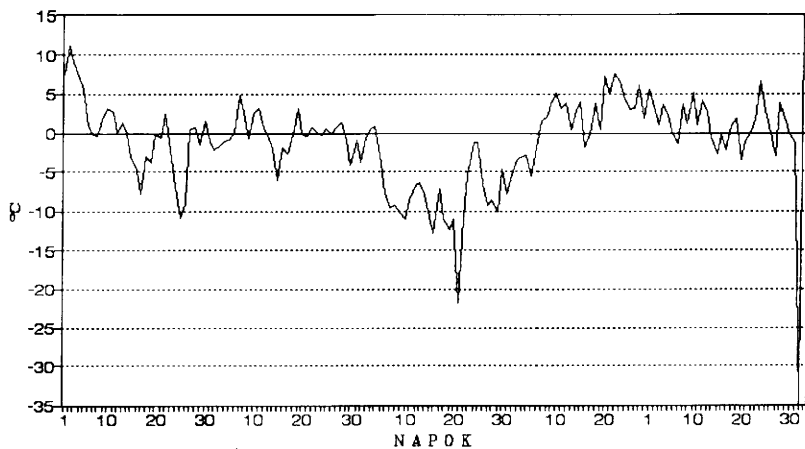
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1963/64. november 1. – március 31. között

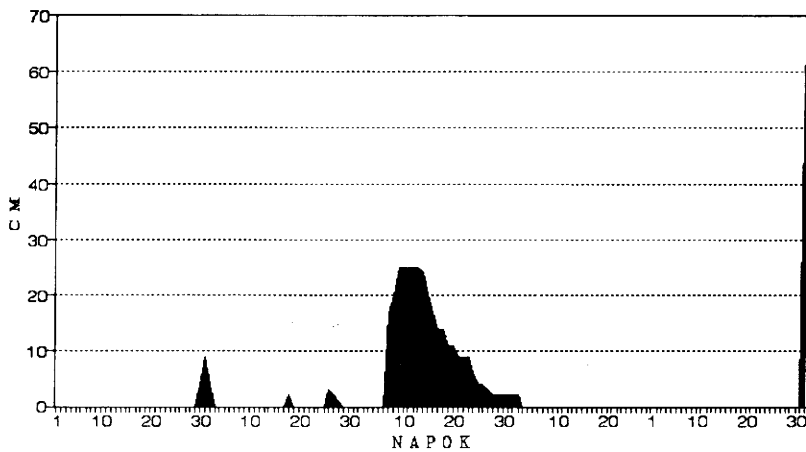
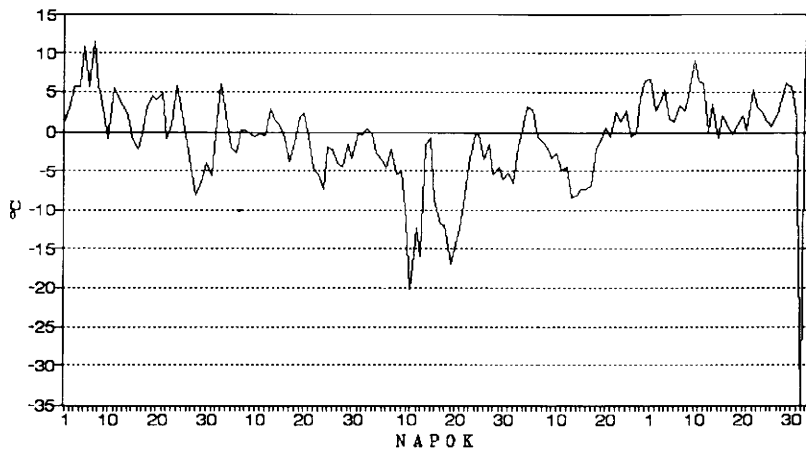
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1964/65. november 1. – március 31. között

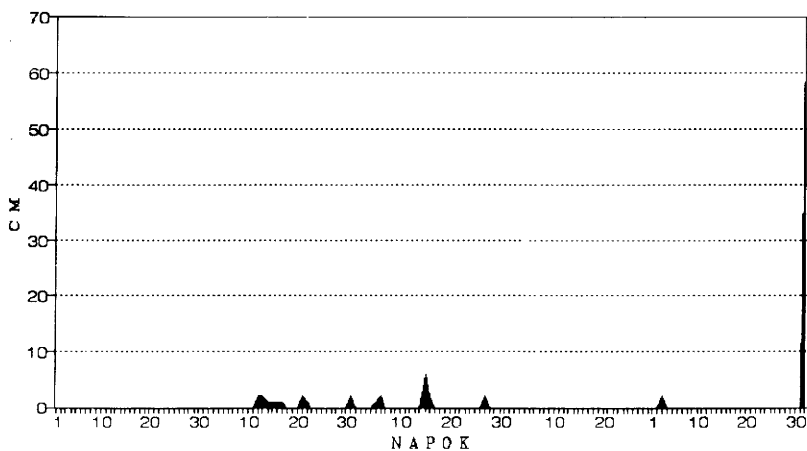
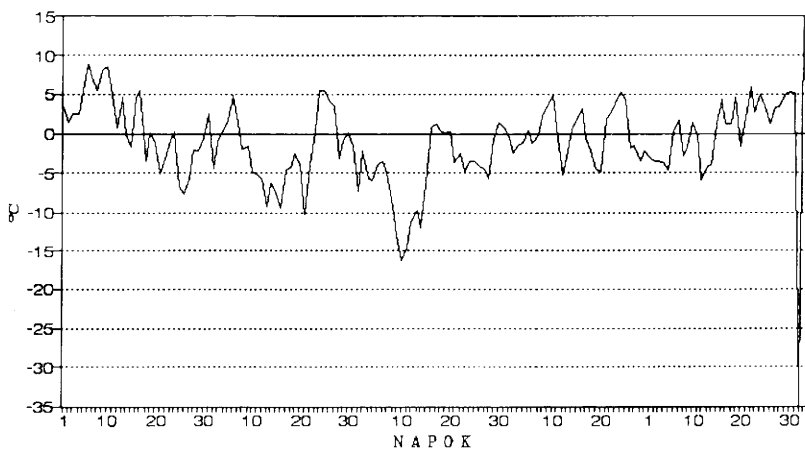
A minimum hőmérséklet és a hótakaró napenkénti alakulása
 Kecskeméten 1965/66. november 1. – március 31. között

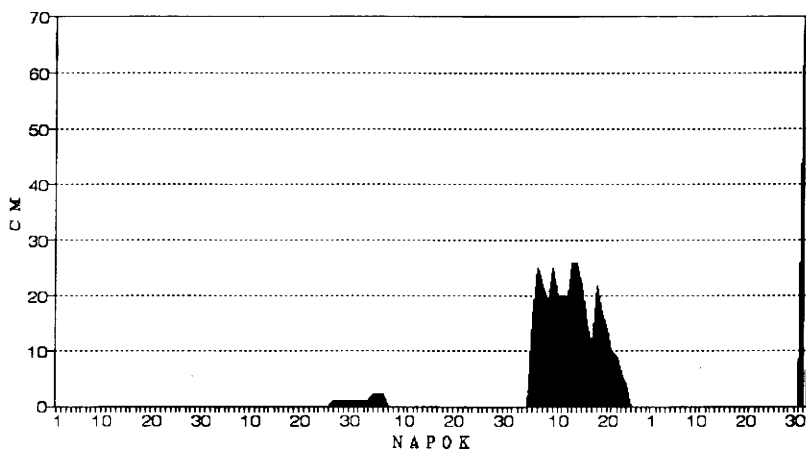
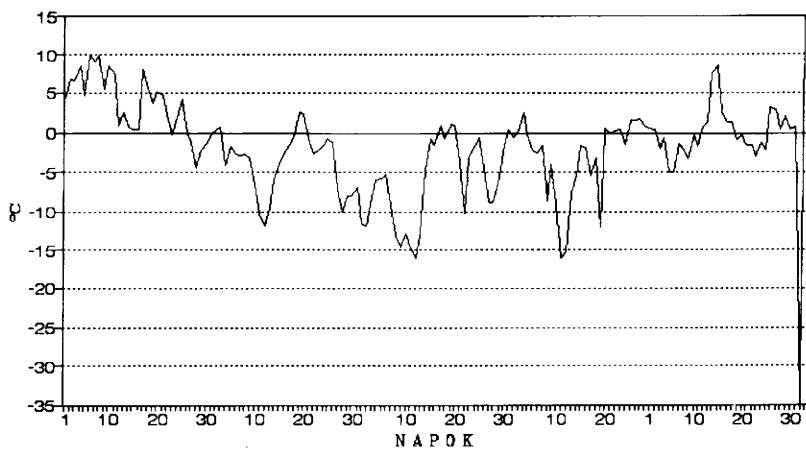
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1966/67. november 1. – március 31. között

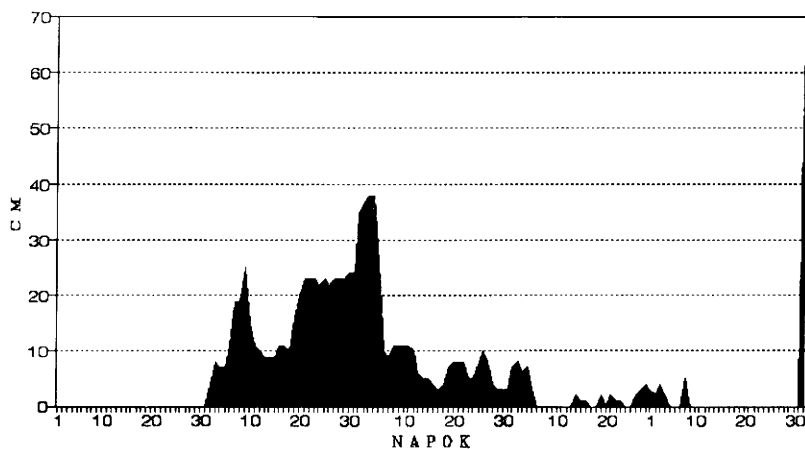
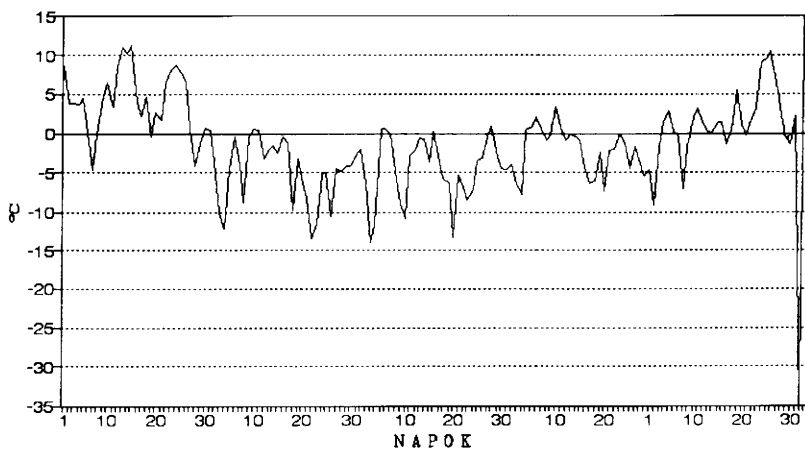
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1967/68. november 1. – március 31. között

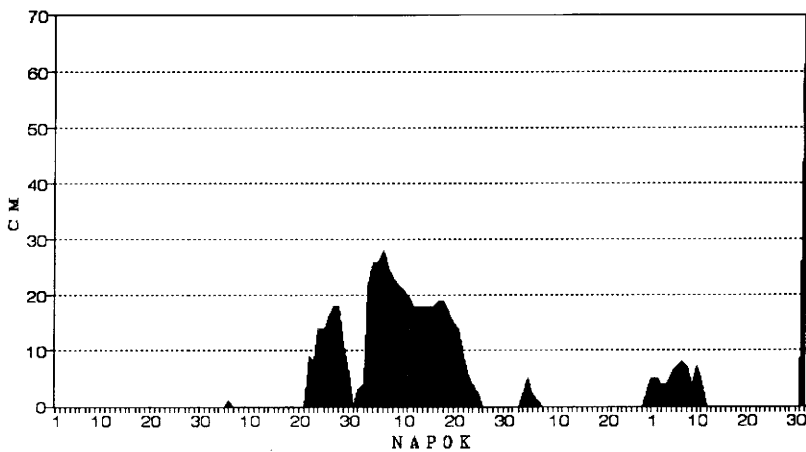
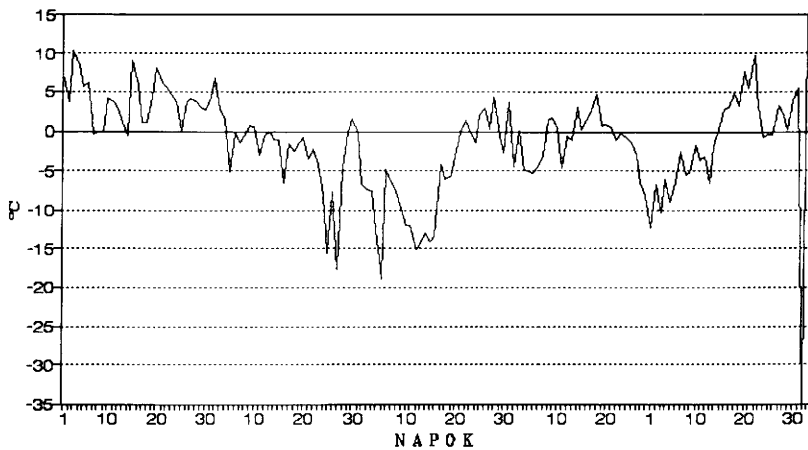
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1968/69. november 1. – március 31. között

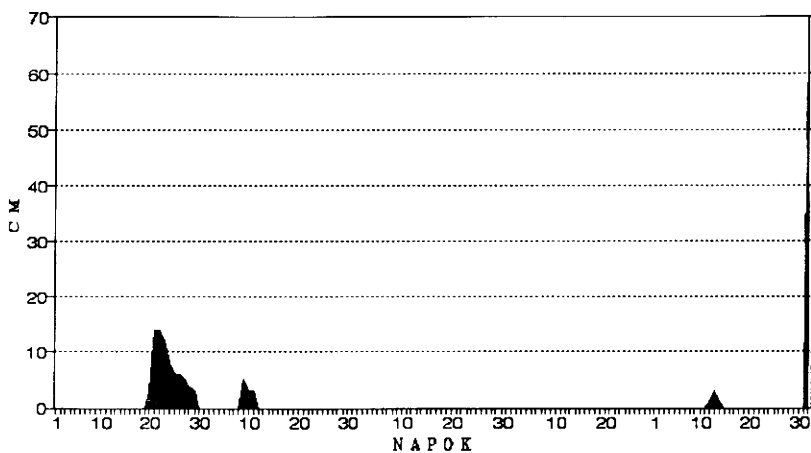
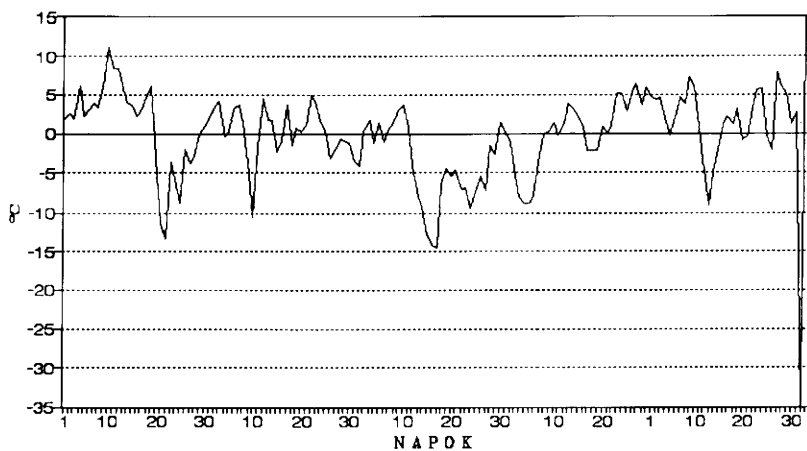
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
 Kecskeméten 1969/70. november 1. – március 31. között

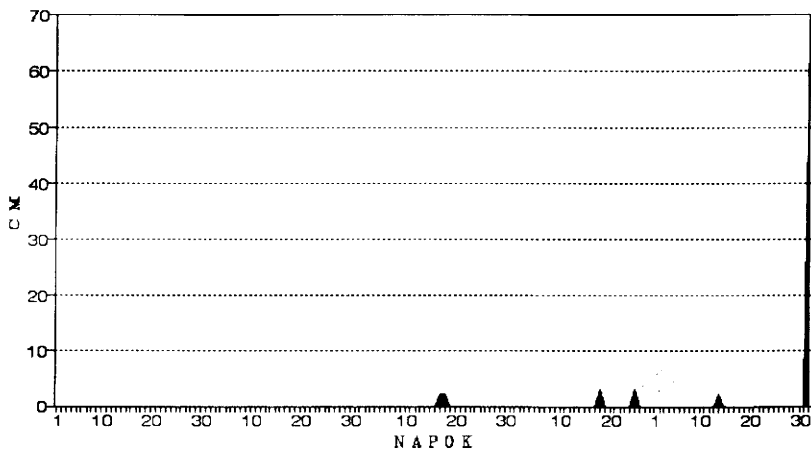
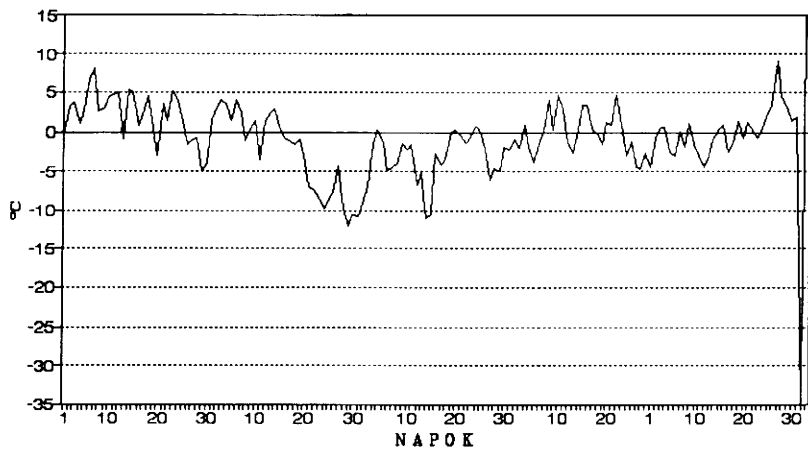
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1970/71. november 1. – március 31. között

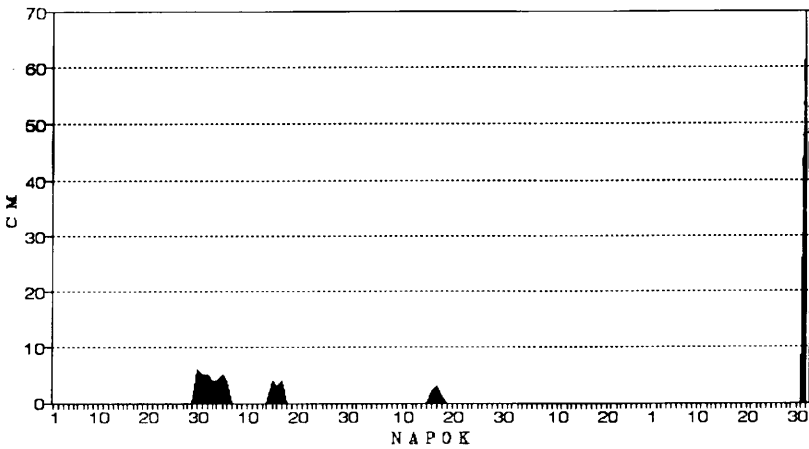
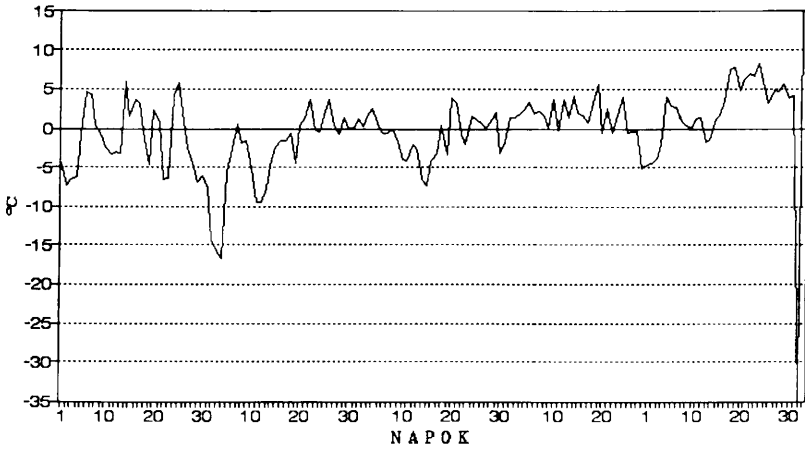
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1971/72. november 1. – március 31. között

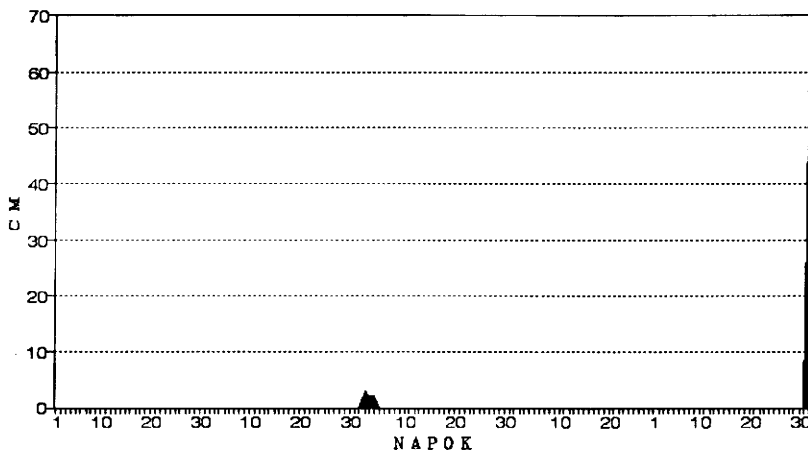
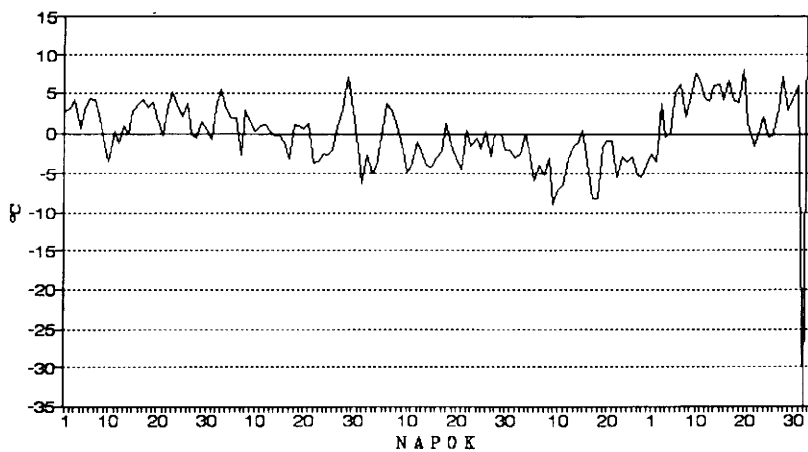
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1972/73. november 1. – március 31. között

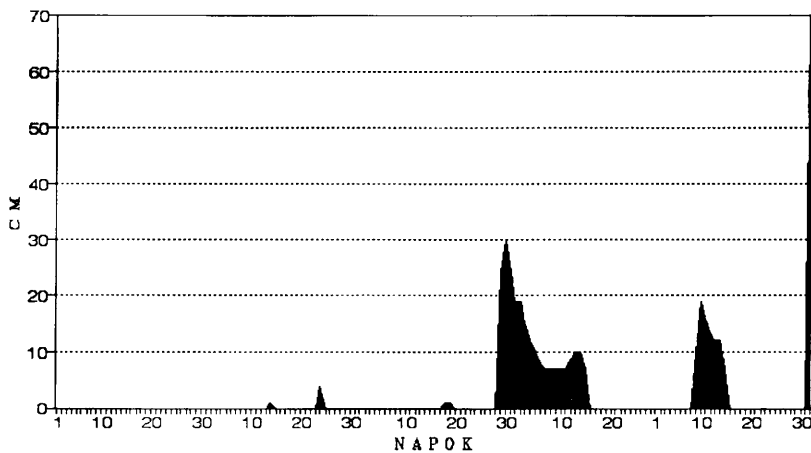
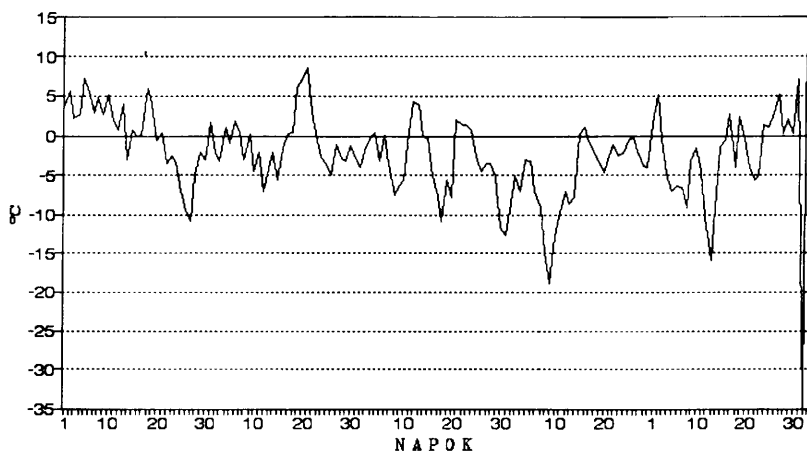
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1973/74. november 1. – március 31. között

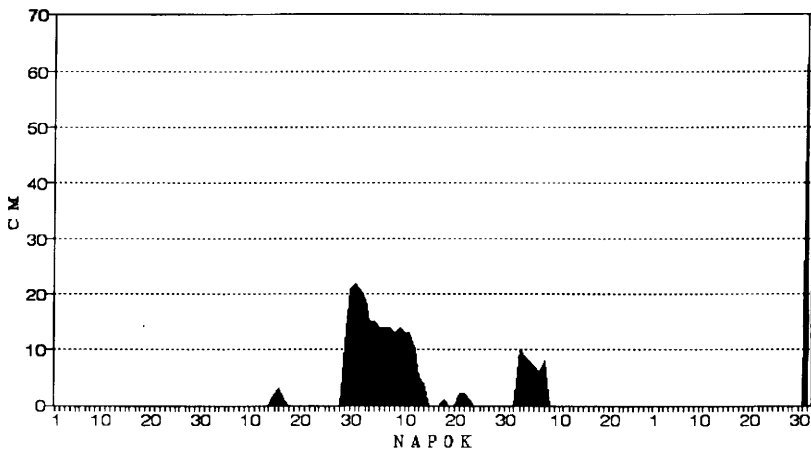
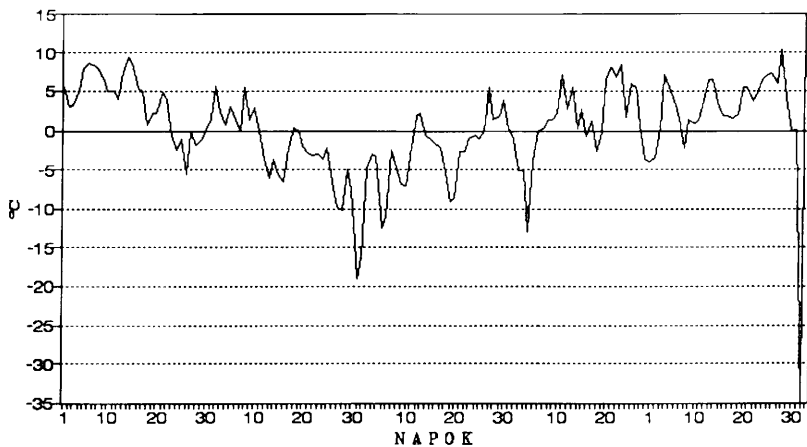
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1974/75. november 1. – március 31. között

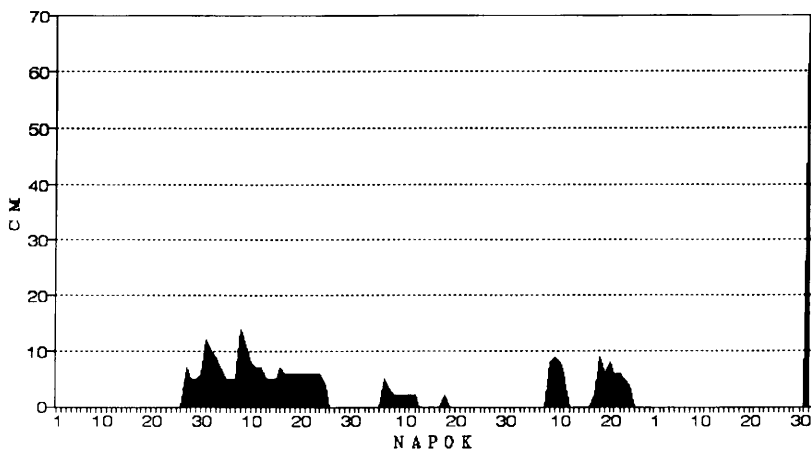
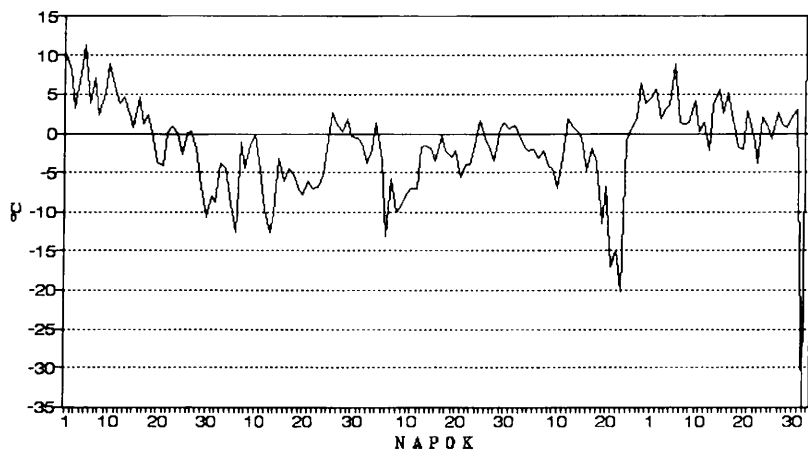
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1975/76. november 1. – március 31. között

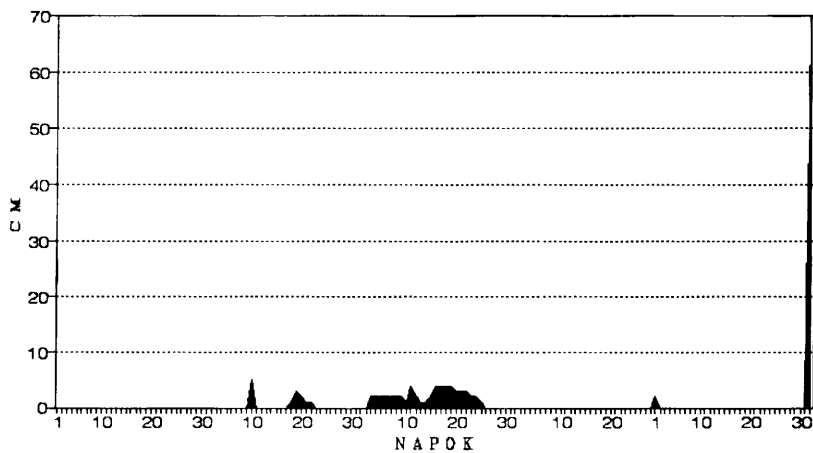
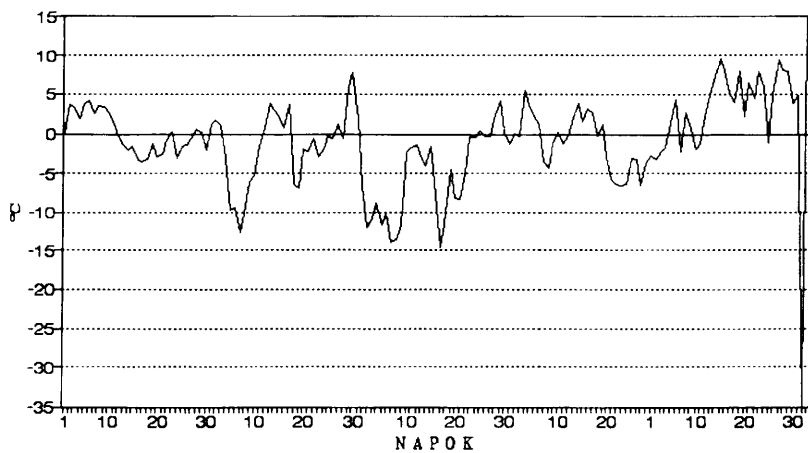
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1976/77. november 1. – március 31. között

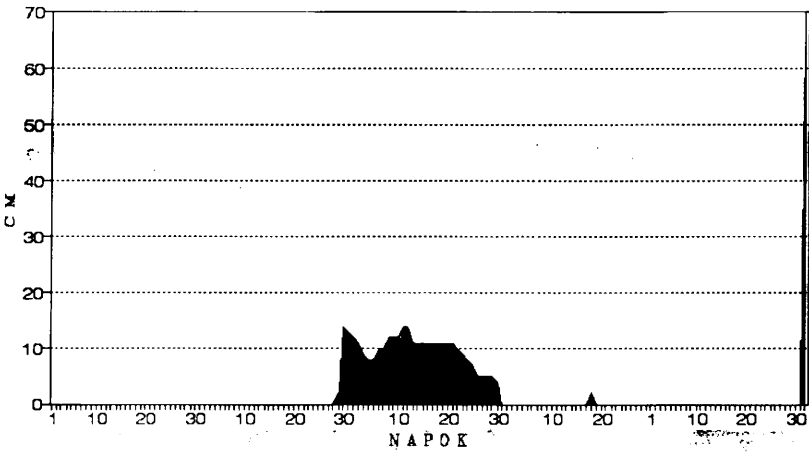
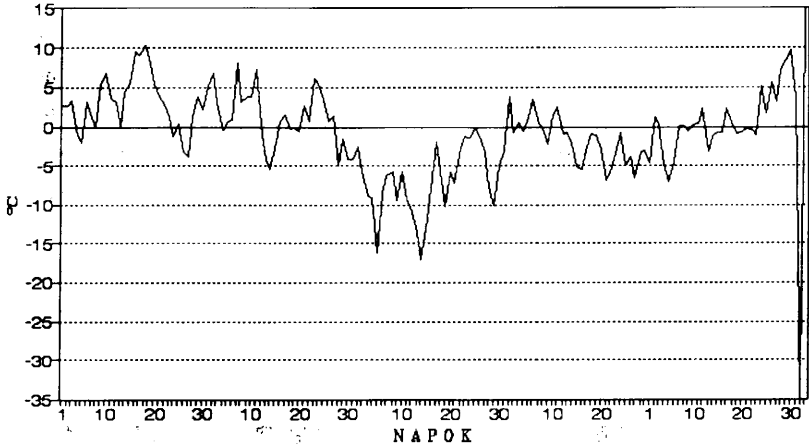
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1977/78. november 1. – március 31. között

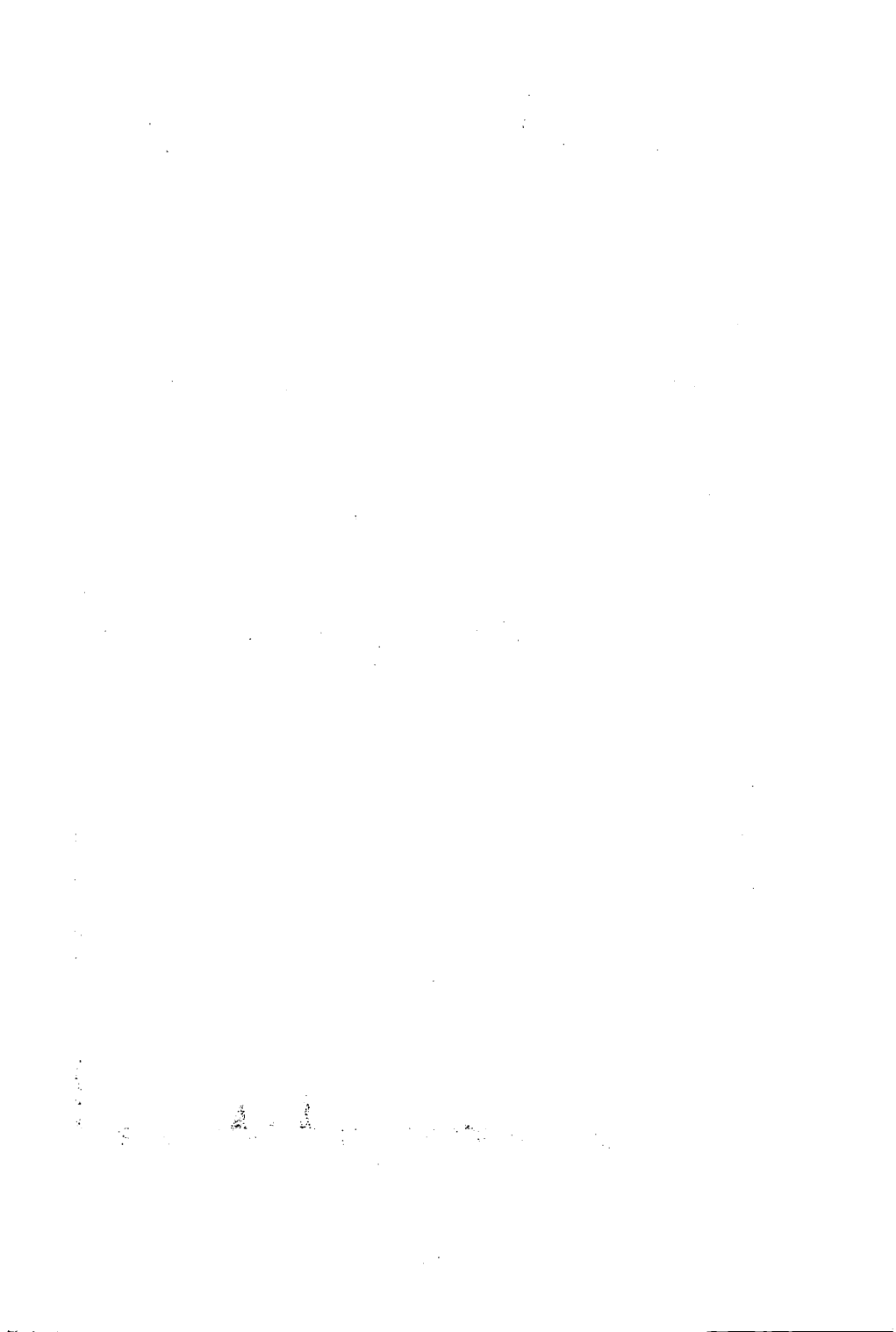

A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1978/79. november 1. – március 31. között

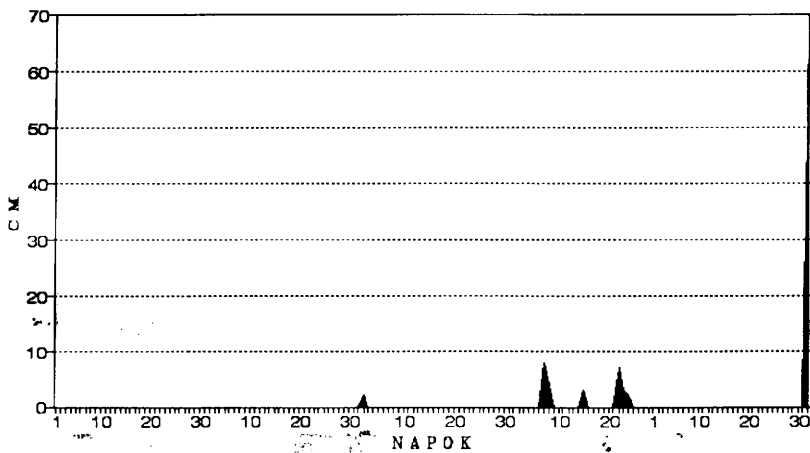
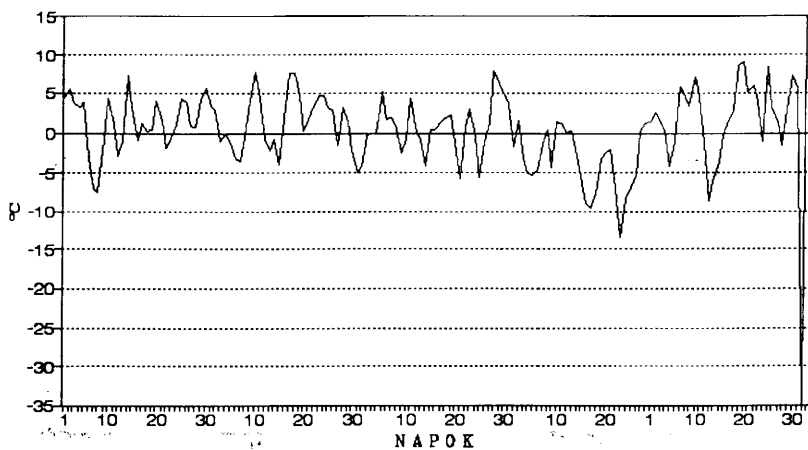

A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
 Kecskeméten 1979/80. november 1. – március 31. között

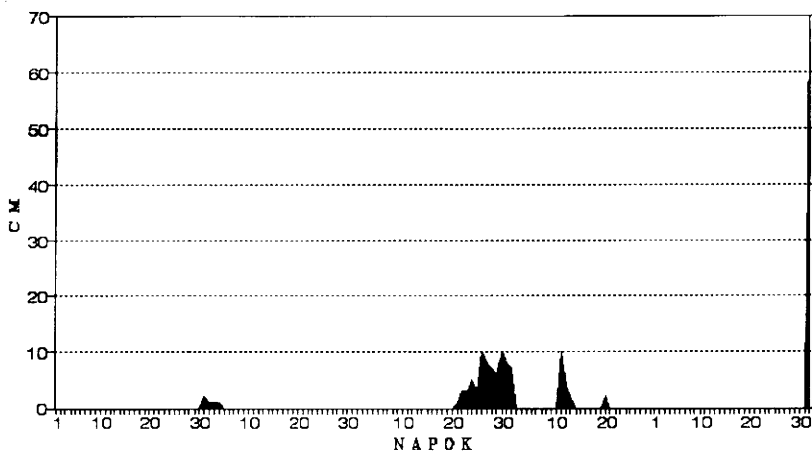
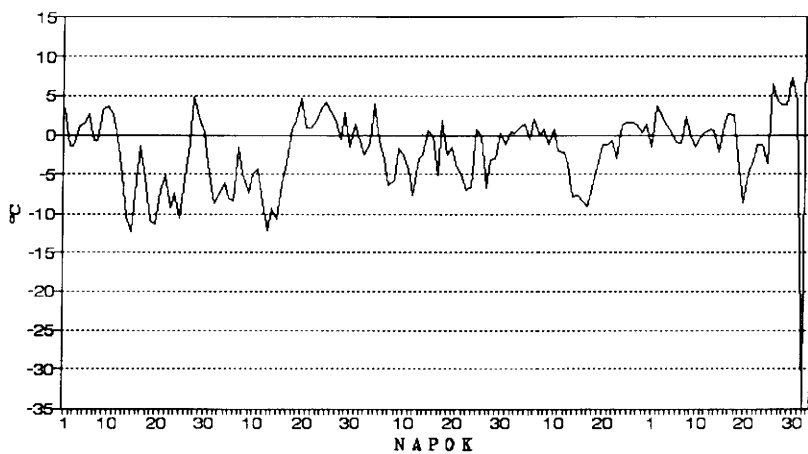

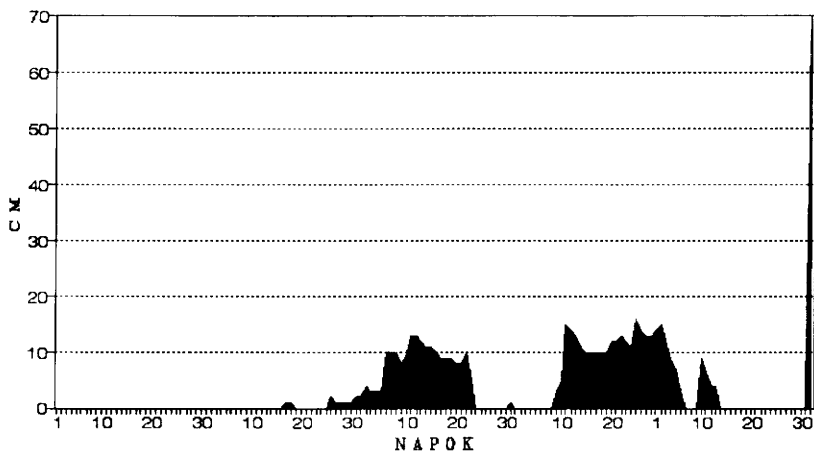
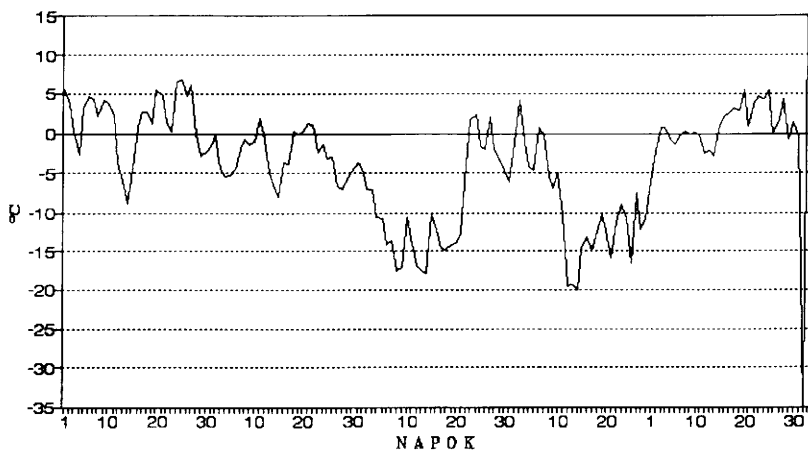
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1982/83. november 1. – március 31. között

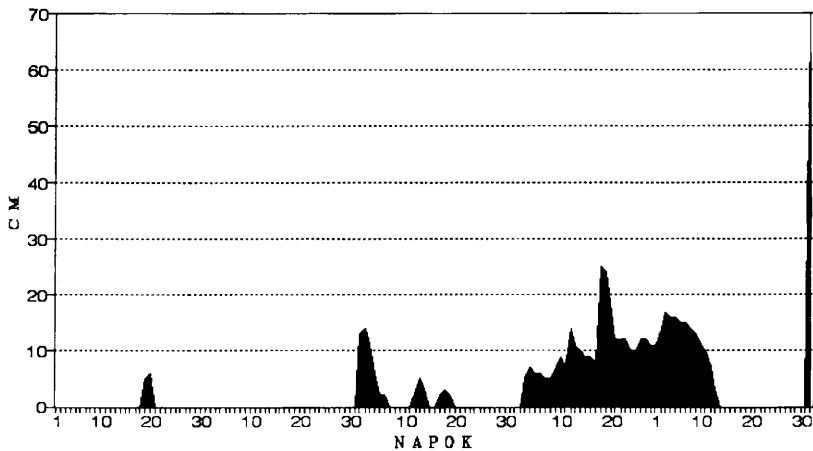
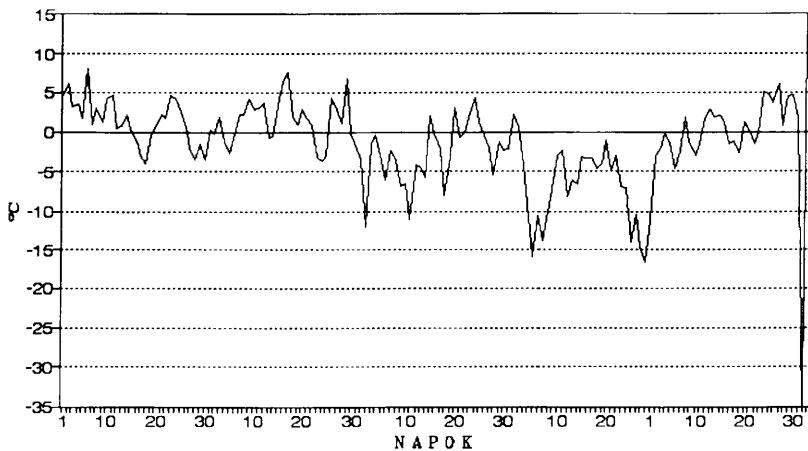
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1983/84. november 1. – március 31. között

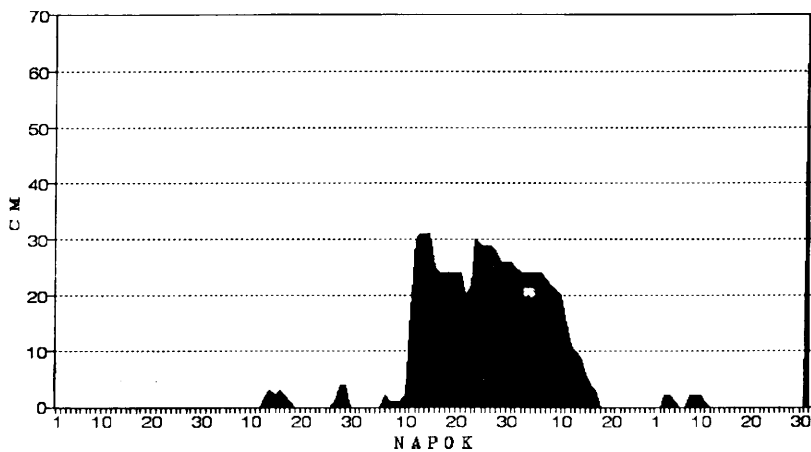
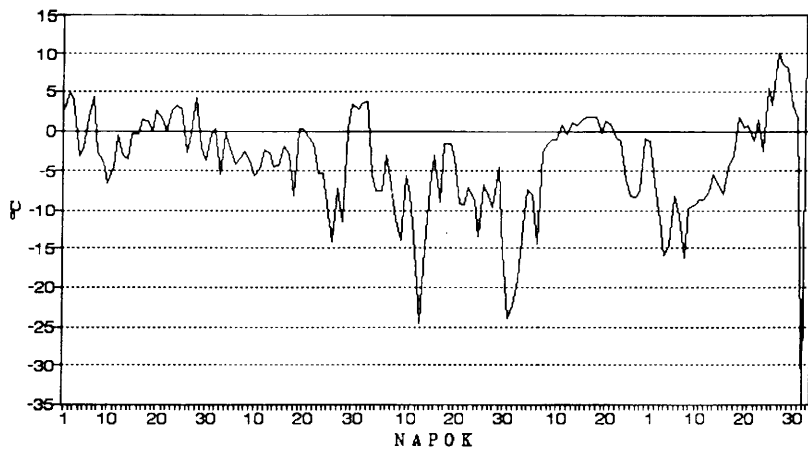
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1984/85. november 1. – március 31. között

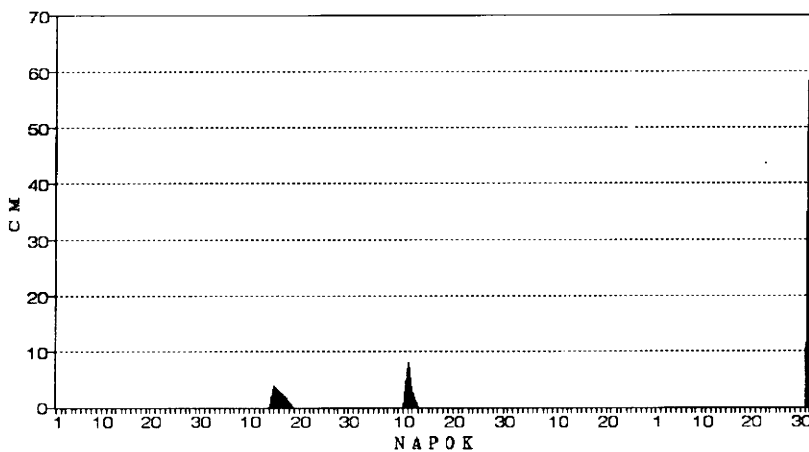
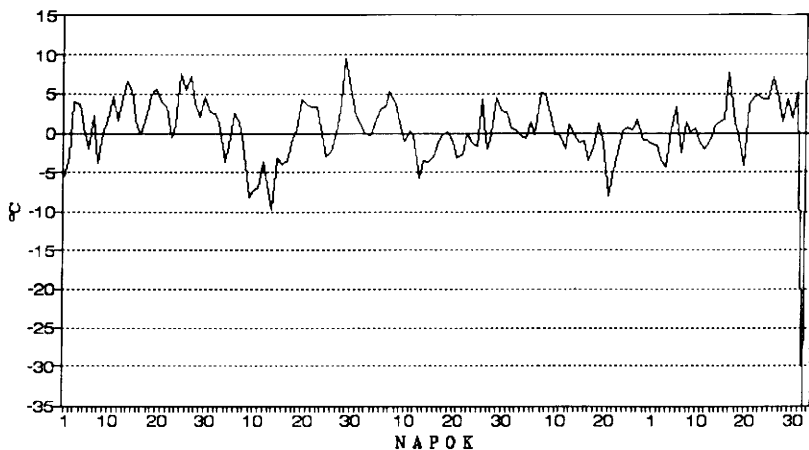
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1985/86. november 1. – március 31. között

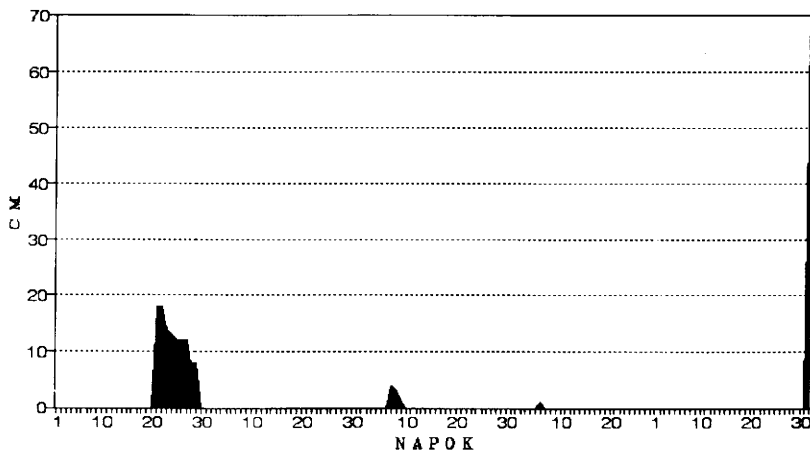
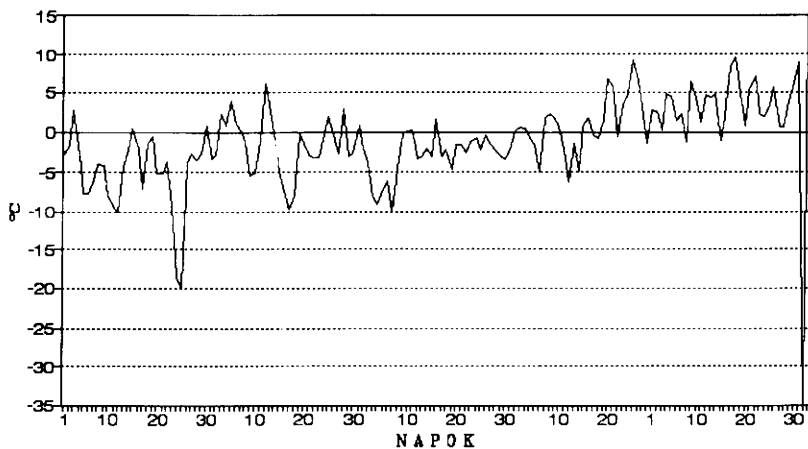
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Keckskeméten 1986/87. november 1. – március 31. között

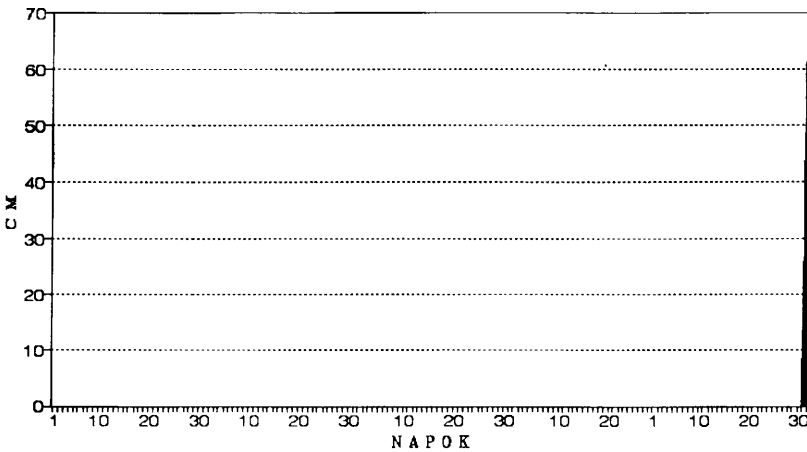
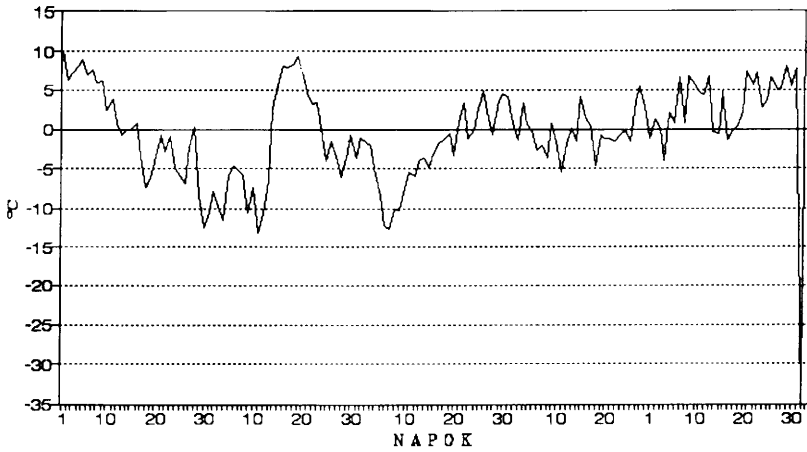
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1987/88. november 1. – március 31. között

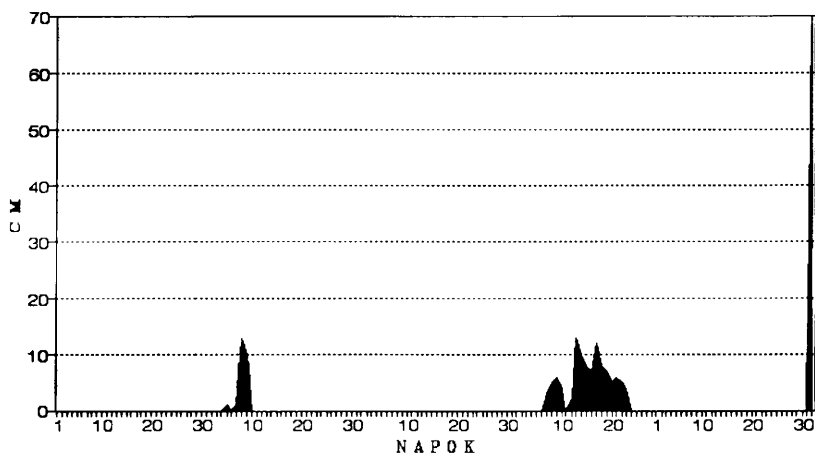
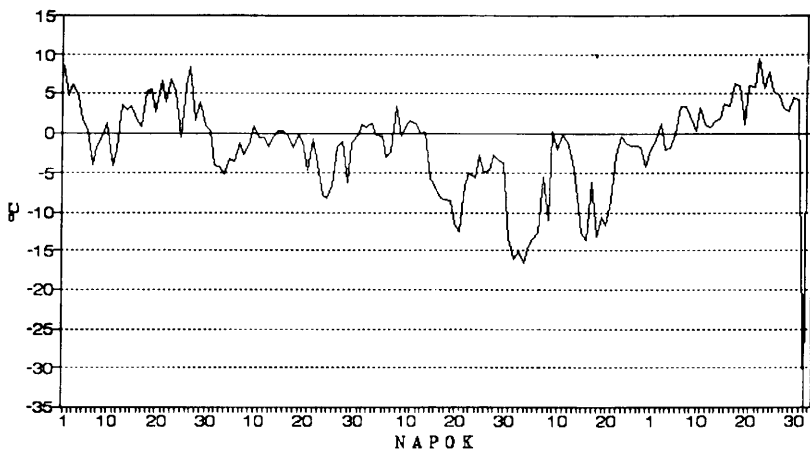
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1988/89. november 1. – március 31. között

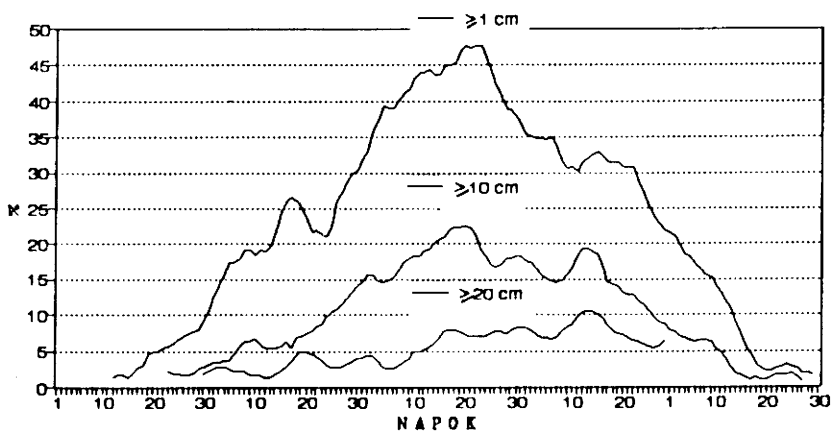
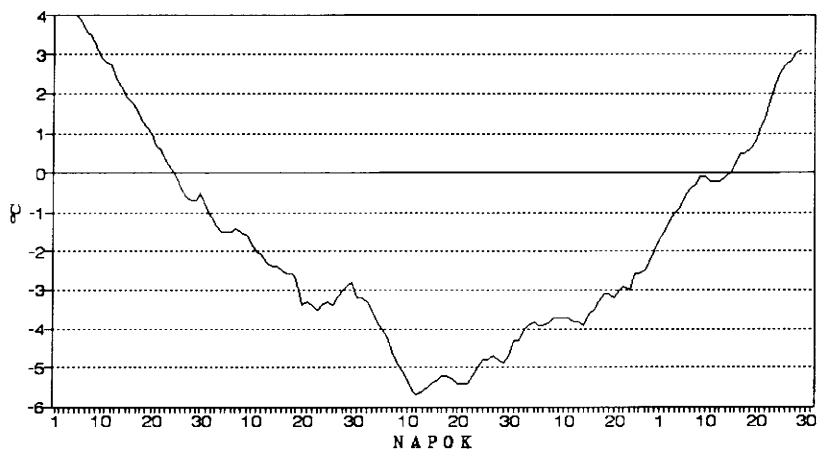
A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1989/90. november 1. – március 31. között

A minimum hőmérséklet és a hótakaró naponkénti alakulása
Kecskeméten 1990/91. november 1. – március 31. között

A minimum hőmérséklet átlaga
 és a hótakaró naponkénti relatív gyakorisága (%)
 Kecskemét, 1921/22. – 1990/91. november 1. – március 31. között

VI. Rezümé

Summary

The study informs us about the extremety of the winters temperatures and rains and defines these terms, as well as their time of occurrence.

After that, it has selected form the letters, records and diaries of the BKmL ocured in the 17th – 19th centuries, then folows with the publications of newspapers and specialized magazines on this topic reckoned to be worth for the notice of the early chronicles. It is worth learning about the weater of the earlier times, especially because it is a part of the history of Kecskemét and its surroundings and they have influenced the society, commercial and economic life of the city.

The regular, technical measurements of the meteorology are made since 1901 in Kecskemét (the width of snow is only measured since 1921). That means, in the 20th century the processed data of meteorology help orientation. This study also contains the news of the records and newspapers about this topic.

The 70 pictures inform about the 70 winters between 1921/22–1990/91 in relation of the day to day change of the snow width and the temperature. The picture number 71, however, tells the general figure of the minimum temperature change day to day in the period between 1st November and 31st March, as well as it represents us the relative occurrence of the snow bed of 1, 10 and 20 cms or above.

Zusammenfassung

Die Studie legt den meteorologischen Begriff und das Vorkommen von Wintern mit extremen Temperaturen und Niederschlxgen dar.

Danach kommt eine Reihe von Details aus verschiedenen Tagebüchern, Briefen, Protokollen, Zeitung und Zeitschriften des Ar-

chivs des Komitats Bács-Kiskun aus dem 17–19. Jahrhundert, die die Zeitgenössischen Chronisten aufgezeichnet haben.

Es lohnt sich dieses Wetterbesonderheiten der vorigen Jahrhunderte auch deswegen kennenzulernen, weil sie Teile der Geschichte von Kecskemét (und seiner Umgebung) waren, und auf das gesellschaftliche, wirtschaftliche usw. Leben des Zeitalters eine Wirkung hatten.

Regelmäßige Messungen mit Messgeräten in bezug auf die Meteorologie werden seit 1901 durchgeführt (in bezug auf die Schneedicke erst seit 1921).

Aus dem 20. Jahrhundert helfen schon also die bearbeiteten meteorologischen Angaben bei der Orientierung, aber in der Arbeit werden auch die betroffenen Teile der in der Presse und in den Aufzeichnungen erschienenen Nachrichten und Mitteilung erwähnt.

Die Abbildung 70. gibt Information über die 70 Winter von 1921/22 bis 1990/91 in bezug auf die tägliche Minimaltemperatur und Schneedicke. Die Abbildung 71. zeigt den täglichen Durchschnitt (zwischen dem 01. Nov. und dem 31. März.) der Minimaltemperatur und die rel. Häufigkeit des Vorkommens von 1, 10, 20 cm dicken (oder noch dickeren) Schneedecken.

Tartalom

I. Bevezető	5
II. Levéltári forrásanyag	10
III. Rövidítések	75
IV. Irodalom	77
V. Adattár	79
VI. Rezümé	154
Tartalom	156

Készült az Antológia Nyomdában Lakiteleken, 1993-ban.
6065 Lakitelek, Felsőalpár 3. Tel.: 76/342-018
Felelős vezető: Szakálas Tibor

Ára: 70 Ft